

Grunnskolerådets informasjonshefter

1. Mønsterplan for grunnskolen
Informasjon om Mønsterplanen
av 1971. Utgått
2. Matematikk alt 2 –
Barnetrinnet
1972. Utgått
3. Formingsmateriale
82-00-04819-5 48 sider
2. oppl. 1974 kr. 18.-
4. Rettledning for kontaktlærer
82-00-04810-1 26 sider
2. oppl. 1973 kr. 15.-
5. Klasserådsarbeid
Rettledning for klassestyrer/
lærer
82-00-04789-7 21 sider
5. oppl. 1975 kr. 10.-
6. Forming, Rom og utstyr
82-00-04826-8 36 sider
2. oppl. 1974 kr. 21,50
7. Studie- og planleggingsdager
for lærere i grunnskolen
82-00-04818-7 58 sider
2. oppl. 1974 kr. 18.-
8. Heimkunnskap i grunnskolen
Metodisk rettledning
82-00-04824-1 40 sider
2. oppl. 1974 kr. 10.-
9. Rettledning for lærere i undervisning
om alkohol, narkotika
og tobakk
82-00-04864-7 33 sider
2. oppl. 1975 kr. 10.-
10. Samlivslære
Forplanninger,
Lærerveiledning
82-00-04858-6 56 sider
3. oppl. 1975 kr. 15.-
11. Studieopplæring
i grunnskolen
Barnetrinnet
82-00-04992-2 56 sider
2. oppl. 1975 kr. 10.-
12. Miljø- og naturrett
82-00-09417-0 38 sider
2. oppl. 1978 kr. 10.-
13. Rettledning for samarbeids-
utvalg (bokmål)
82-00-05881-6
4. rev. utgave 1982 kr. 20.-

Rettledning for samarbeids-
utvalg (nynorsk)
82-00-05882-4
3. rev. utgave 1982 kr. 20.-
14. Ernæringslære
i grunnskolen
82-00-09487-1 36 sider
1. oppl. 1979 kr. 15.-
15. Forbrukerlære i
grunnskolen
82-00-09489-8 24 sider
1. oppl. 1979 kr. 15.-
16. Aviser i skolen
82-00-09490-1 32 sider
1. oppl. 1979 kr. 15.-
17. Tilpasset opplæring
i grunnskolen
82-00-05332-6 53 sider
2. oppl. 1979 kr. 20.-
18. Skriftforming
82-00-05433-0 16 sider
2. oppl. 1980 kr. 10.-
19. Skoleorganisering og
timeplaneteknikk
82-00-05466-7 136 sider
2. oppl. 1980 kr. 25.-
20. Sentrale emne (bokmål)
82-00-05536-1 64 sider
1. opplag 1981 kr. 25.-

Sentrale emne (nynorsk)
82-00-05538-8 64 sider
1. opplag 1981 kr. 25.-
21. Lekotekvirksomhet
82-00-05691-0
1. opplag 1981 kr. 15.-
22. Lømmeregulering
82-01-05756-3 35 sider
1. opplag 1981 kr. 20.-
23. Arbeid i naturfagrom
i grunnskolen.
Sikkerhet
82-00-05806-9
1. opplag 1982 kr. 20.-
24. Nynorsk sære sidemål
82-00-05949-9

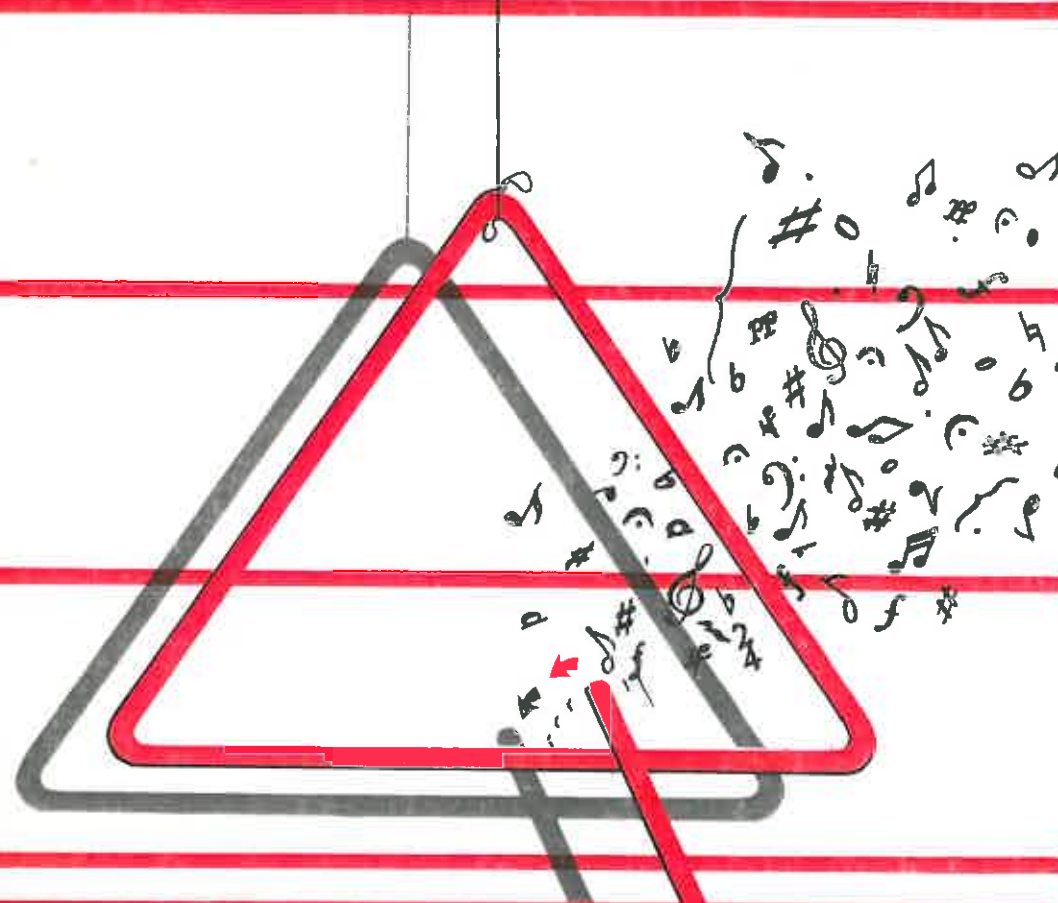
Grunnskolerådets informasjonshefte 25

Grunnskolerådets informasjons hefte

25



Kommunal musikkopplæring



Universitetsforlaget

**Grunnskolerådets
informasjonshefte nr. 25**

Kommunal musikkopplæring

Grunnskole – Musikkole –
Frivillig musikkiv

Universitetsforlaget
OSLO/BERGEN/TROMSØ

Universitetsforlaget 1982

BN 82-00-06014-4

uslag: Kristin Stephansen-Smith

tografier: Utlånt fra Trondheim kommunale musikkskoles arkiv

Forord

Dette heftet er rettet mot skoleledere, fagveiledere i musikk og lærere i grunnskolen og de kommunale musikkskoler og mot ledere i det frivillige musikk-livet.

Heftet er utarbeidet av en arbeidsgruppe knyttet til Grunnskolerådets musikkinformasjonstjeneste. Gruppen har hatt denne sammensetningen:

Rektor Hans Kolstad, Fellesrådet for sang- og musikkorganisasjonene i Norge

Lektor Harry Rishaug, Trondheim kommunale musikk-skole

Amanuensis Olaug Fostås, Norges Musikkhøgskole
Konsulent Svein Osnes, Grunnskolerådet

Det har vært vår hensikt å lage et hefte som kan være til hjelp under planlegging av musikkopplæring i skole og fritid. Vi håper at heftet også vil formidle noen tanker i samtiden om musikkopplæring, og at disse kan stimulere til skapende pedagogisk aktivitet i de miljøer heftet er rettet mot.

I heftet finner du bl.a. ideer om og modeller for organisering av musikkopplæring for barn og ungdom i lokalsamfunnet. Modellene er mer tenkt som grunnlag for drøfting enn som ferdige mønstre til bruk i skolen/musikklivet.

En del modeller og prosjektforslag forutsetter at kommunen har tilbud om frivillig musikkopplæring i kommunal musikk-skole. Vi håper at dette stoffet vil ha verdi for musikkarbeidere også i kommuner der slike skoler ennå ikke er etablert.

Det er ellers gjennomgående lagt vekt på en realistisk planlegging med utgangspunkt i de musikkfaglige og økonomiske ressurser som til vanlig foreligger i et lokalsamfunn.

Det er vårt håp at heftet vil være til hjelp et stykke

på veien under planlegging av musikkundervisningen der du er.

Grunnskolerådet ser det som verdifullt om brukerne av heftet vil komme med merknader som kan være til nytte ved en eventuell revisjon.

For Grunnskolerådet
Johan Sæbø

Thorleif Storaas

Innhold

Forord 3

1. Musikk = menneske = samfunn 9
Behov for musikk 11

2. Samarbeidspartnere 17

- A. Hovedsamarbeidspartnere 18
Grunnskolen. Musikkskolen. Det frivillige musikkliv
- B. Andre samarbeidspartnere 19
I lokalmiljøet. I distriktet. Skolekonsertene
- C. Musikk i skolen 20
Landslaget Musikk i skolen
Tidsskriftet Musikk og Skole
- D. Musikkskolene inn i Norsk musikkliv 22
Store forandringer i 70-årene.
Norsk musikkskoleråd
- E. Det frivillige musikkliv inn i fastere former 24
Etablering av Fellestrådet 1976. Behov for opplæringstiltak. Oppgaver og ansvarsområde
- F. Fra utvalgsarbeid til Samordnet musikkforsøk 25

3. Samordning og samarbeid i lokalmiljøet 27

- A. Formål for musikkopplæringen 28
Grunnskolen. Musikkskolen. Det frivillige musikkliv.
En «formålselev».
- B. Organisatorisk samarbeid 30
Kommunale musikkutvalg. Kombinerte musikklererstillinger. Organisatorisk løsning – økonomisk og pedagogisk gevinst.
- C. Noen tanker om grunnskolens indre og ytre miljø 33
Mønsterplanen om samarbeid. Samarbeid – impulser til skolemiljøet. Musikk valgfag – flere funksjoner.
- D. Noen tanker om musikkskolen som service-senter 36
Faglig ekspertise. Musikkskolens ansvarsområde – et eksempel.
- E. Noen tanker om det lokale musikkliv i en samarbeidssituasjon 38
Bestående og alternative tilbud. Avlastning for ensembleer. Utdannede musikklerere i lokalmiljøet
- F. Fire organiseringsmodeller (opplæring) 39
Opplæring av kormedlemmer. Opplæring av korpsmed-

- lemmer. Opplæring av strykere til skoleorkester/
spelemannslag. Musikkskole/grunnskole og det øvrige
musikkliv.
- G. Fra formål til faglig samarbeid 47
Flere veier til Rom. Musikkopplæring oppdelt i kompo-
nenter. Komponentene fordelt på ulike undervisnings-
fora. Kommentarer til fordelingsmodellen. Gjensidig
styrking. Rammer og frihet. Formål og arbeidsformer,
progresjon etc. «Utløse og kultivere skapende krefter».
4. Samarbeid i en hverdag 55
- A. Kunnskaper om hverandres arbeidsfelt 56
Musikk. Musikkundervisning. Musikkmiljø.
- B. Hvilken praktisk nytte kan vi ha av hverandre? 59
Særbehov. Særproblemer. Felles problemer. Faglige
ressurser. Undervisningsmateriell. Faglig ajourføring
og etterutdanning. Adresselister.
- C. Fornyingsproblemer 62
Åpne dører. Skynd deg langsomt
5. Musikk valgfag 65
- A. Generelt om valgfag 66
Faste og fleksible tilbud. Blanding av fast og fleksi.
Elevene og valgfagsvariantene. Valgfag som informa-
sjon.
- B. Faste valgfagstilbud 69
Instrumental/vokalopplæring i grupper. Små ensemb-
ler. Skolekor, -korps og -orkester
- C. Fleksible valgfagstilbud 72
«Lukket dør». «Åpen dør»
- D. Om prosjektene 72
Prosjektene varighet. Forslag til aktiviteter. Undervis-
ningsmusikk. Prosjektundervisning og motivasjon. Fia-
sko? Lappeteppemodellen. Jantelovens paragraf 1.
- E. 28 prosjekter 75
Komponistbestilling. Metodeverk som sentrum. Solist –
solistgruppe. Pedagogiske hjelpeinstrumenter. Reper-
toar. Musikkprogram basert på en samlende idé. «Vi
reiser». Vennskapsklasser. Instrumenter. Sang-spill-
dans. Årets høytider. Temaer fra andre skolefag. Sko-
lens musikkavis. Skolekonsertene. Husorkestre. Spille
på konsert. Distriktets folkemusikk. Distriktets fortel-
linger. Spesielle anledninger i lokalmiljøet. Musikkfor-
midling. Fysisk handikappede i gruppen. Psykisk handi-
kappede i gruppen. Vårt lydlandskap. Fremmedarbeid-
dere. Hvor finner vi musikk? En akkordrekke på vand-
ring. Sammen med pop-gruppen. Klangskulptur.
6. Lov og forskrifter 93
- A. Utvidet opplæring 94
B. Valgfag og praktisk-estetisk virksomhet 95
C. Bruk av timetallsrammer 96
- Tilleggsdel 105
1. Tilleggsdel – kapittel 1 106
- tA. Noen tendenser i nyere tids instrumental- og vokalun-
dervisning 106
- tB. Musikk – en sektor av praktisk/estetiske fag 107
Fritidsfag? Særtrekk ved de praktisk/estetiske fag. Alt
kan misbrukes. Samenkobling av fag? Kombinerte kun-
starter. Kombinering av praktisk/estetiske og teoretiske
fag.
Litteraturliste 110
2. Tilleggsdel – kapittel 2 113
- tA. Det lokale musikkmiljø og resten av verden 113
Fra UNESCO/IMC til lokalmiljøet. Internasjonale
organisasjoner for musikkpedagoger og elever. Andre
internasjonale organisasjoner. Samarbeidsprosjekter i
globalt perspektiv.
Litteraturliste 114
3. Tilleggsdel – kapittel 3 119
- tA. Organisasjonsmønster/Kontaktnett i musikklivet 119
- tB. Aktuelle arbeidsområder for musikk lærer i kombi-
nert stilling 119
- tC. Musikk skolens tilbud – ny profil i en samordnings-
situasjon? 121
- tD. Igangsetterspørsmål og sjekkliste 126
Litteraturliste 128
4. Tilleggsdel – Kapittel 4 131
Litteraturliste 131
5. Tilleggsdel – Kapittel 5 og 6 133
Litteraturliste 133
6. Diskusjons- og samarbeidsoppgaver 134
7. Adresseliste 140

1

Musikk – menneske – samfunn

Dette informasjonsheftet vil leses og brukes av mange som ikke daglig er opptatt av musikk og musikkundervisning. Dette innledningskapitlet tar for seg en del sentrale tanker fra dagens musikkundervisningsmiljø. Disse tankene vil ofte ligge bak mange av ideene og forslagene i de andre kapitlene, og det kan derfor være av betydning at de blir presentert i et eget kapittel.

INNHOLD:

Behov for musikk

TILLEGGSEDEL MED LITTERATURLISTE

side 106 til 112.

tA. Noen tendenser i nyere tids
instrumental- og vokalun-
dervisning 106.

tB. Musikk – en sektor av
praktisk-estetiske fag 107.

En jesuittpater, Athanasius Kirchner, skriver i det 17. århundre at musikken åpner luftelukene i legemet så de farlige ånder kan strømme ut. Tonekunsten, sa Kirchner, kan således brukes som et legende middel.

Musikken har spilt rollen som den gåtefulle kunst- art gjennom tidene, og tilsvarende gåtefull er tanke- ne om musikkens virkning på menneskesinnet.

I vår samtid er det først og fremst psykologien, sosiologien og estetisk filosofi som mener de har noe å fortelle oss om musikk. Nåtiden smiler av jesuitt- paterens teori, men smilet glir over i en ettertenksom undring – kanskje allikevel?

Fullverdig musikkopplæring

Behov for musikk

Norges Markedsdata gjennomførte i februar 1980 en undersøkelse som viser at om lag 30 prosent av landets befolkning over 15 år mener å kunne spille på et instrument.

30 prosent av landets befolkning over 15 år utgjør ca. 1 million mennesker.

De som ikke kunne spille på noe instrument, ble videre spurt om de noen gang hadde ønsket å kunne. Ca. 70 prosent svarte bekreftende på dette spørsmå- let. Omregnet vil dette si at nær 80 prosent av landets befolkning enten kan eller gjerne vil kunne spille på et instrument.

Vi kan tenke oss lignende undersøkelser med spørsmål som f.eks.:

Liker du å synge?

Liker du å lytte til musikk?

Hører du på musikk hver dag?

Hvorfor hører du på musikk?

All sannsynlighet taler for at den overveiende del av Norges befolkning er interessert i musikk og i å kunne delta selv i en eller annen form for musikalsk utfoldelse, og at de aller fleste bruker musikk i en eller annen sammenheng hver dag.

Grunnlaget for engasjement og aktiv tilknytning til musikklivet ligger i grunnopplæringens innhold og form. Uttrykket «fullverdig musikkopplæring» er kommet inn i vår dagligtale, og mange opplever dette uttrykket som en brannfakkell. Formuleringen antyder jo at en del musikkopplæring ikke er fullverdig, og det delikate spørsmålet melder seg: «Hvor går grensen mellom det fullverdige og det ikke-fullver- dige?» Følgende definisjon er vanlig:

Fullverdig musikkopplæring er musikkopplæring som innebærer muligheter for enkeltmennesket til å realisere iboende krefter og anlegg, samtidig som det sosiale aspekt (samhørighet, toleranse, repekt for

andres muligheter til musikalsk utfoldelse og utvikling) og våre kulturtradisjoner ivaretas.

«Livslangt engasjement»

Lokalmiljøets sentra for musikkopplæring har et dobbelt ansvar: a) oppdragelse/opplæring til meningsfylt fritid for amatøren og b) begynnende oppdragelse/opplæring til et krevende og meningsfylt yrkesliv for den profesjonelle sanger eller musiker. «Livslangt engasjement» kan gjelde for dem begge, og en solid og motiverende grunnopplæring er en like viktig hjørnestein for amatøren så vel som for den profesjonelle.

«Musikk for alle»

Det antas av mange at «musikk er bare for de utvalgte få». Dette er en misforståelse som er vanskelig å utrydde. Selvfølgelig varierer evnene som i ethvert annet fag, men innen musikkpedagogikken blir man i økende grad oppmerksom på hvor store utviklingsmuligheter hver enkelt elev faktisk har!

Når man ikke har oppdaget det før, skyldes det oftest at eleven har måttet tilpasse seg metoden istedenfor at metoden er blitt tilpasset eleven. Dette gjelder spesielt instrumental- og vokalundervisningen. I de siste par-tre tiår er det kommet stadig mer og variert undervisningsstoff på markedet, slik at en instrumental-/vokallærer lettere kan finne musikk som passer for den enkelte elev.

Det finnes ingen aldersbegrensninger når det gjelder det å ha glede av eller mulighet til aktiv musikkutfoldelse. Det blir påpekt hvor viktig det er å begynne tidlig i livet, og det er riktig nok. Kunnskaper og ferdigheter som er innarbeidet i tidlig alder er grunnlag for aktiv tilknytning til musikklivet i barneår – og i viktige ungdomsår.

Imidlertid må ikke dette forlede noen til å tro at det ikke går an å starte en grunnopplæring i ungdomsalder eller voksen alder. Dette blir mer og mer aktuelt. Voksenopplæringsloven og de mange ulike voksenopplæringstiltak har medvirket til denne holdningsendringen. Nybegynnergrupper for pensjonister kan stå som symbol på denne gledelige utviklingen.

Musikkaktivitet i mange sammenhenger

Variasjonsmulighetene er mange. Grunnleggende ferdigheter på et instrument vil kunne være en fellesnøkkel til ulike miljøer i et lokalmiljø: visegrupper, menighetsarbeid, pop/rock-orkestre, skolekor, korps, skoleorkestre, «bygdas samspillforum», folke-musikkgrupper osv. – og ikke å forglemme familiens eget husorkester!

Musikkaktivitet kan også bety en «lek», en hvile og en glede i enerom.

Instrumentale og vokale ferdigheter er også en spesielt effektiv nøkkel til andre aldersgrupper. Psykologisk sett er det forholdsvis enkelt å samles om musikk. Dette setter ikke høyere krav til nærhet og utlevering enn de fleste kan make. Samtidig er det duket for stor grad av følelsesmessig kontakt. Det er grunn til å tro at antallet fler-generasjons-musikkgrupper vil øke sterkt med økende muligheter for instrumental- og vokalopplæring.

Musikkaktiviteter kan også være en bro over til andre kulturaktiviteter i et lokalsamfunn. Det er bruk for musikk i mange sammenhenger, og det finnes utallige kombinasjonsmuligheter. Her følger noen eksempler:

Musikk og bevegelse/dans er vel den mest vanlige kombinasjon. Musikk og drama er kommet inn i bildet de senere årene. Større samarbeidsprosjekter med musikk, turn, bevegelse/dans, drama, bildende kunst og foto har også vært gjennomført.

Musikk har et historisk/lokalhistorisk aspekt som gjør et samarbeid med historielag og bygdemuseer aktuelt. Musikk har også et geografisk aspekt og kan for eksempel inngå i programmet til foreninger og organisasjoner som har en-verden-tanker og globalt ansvar i sine formålsparagrafer.

Miljøorientert grunnopplæring

«Miljøorientert grunnopplæring» er et nyttig uttrykk for musikk lærere. Elevene skal føle at de får noe de kan ta med seg ut av musikkrommet, noe som er direkte anvendelig, noe de kan – og kan bruke. Dette er viktig for en amatør, men ikke mindre viktig for en kommende profesjonell sanger eller musiker.

Selvstendighet og selvtillitt blir også viktige ord i denne sammenhengen.

Musikkens sosiale funksjon

Musikk kan være brobygger. Musikk er et typisk kontaktmiddel med en rekke tradisjonelle samværsaktiviteter som er en del av vår kulturarv. Også av den grunn søker mange til musikken. Musikken som sosial funksjon spiller en stor rolle for mange, og utgjør en vesentlig andel av motivasjon for å lære noe om musikk, for å lære å spille eller synge, – for å delta i musikklivet.

Dessverre er ikke musikken et sosialpsykologisk tryllemiddel i seg selv. Fordommer, prestisje, prestasjonsjag, og usunn konkurransementalitet kan gli inn i musikkmiljøer så vel som i andre miljøer. Dette forringer selvsagt musikkens kontaktskapende evne, og det er derfor ikke uten grunn at det sosiale aspekt er trukket inn i definisjonen av «fullverdig musikkopplæring». Fullverdig musikkopplæring, – det blir det bare når samhørighet, toleranse og respekt for andres mulighet til musikalsk utfoldelse og utvikling er en del av det som skal læres.

Ny samfunnsutvikling – nye problemer

Det industrialiserte samfunn kjennetegnes ved urbanisering, kommersialisering og masseproduksjon, ensrettet produktutvikling og ofte fattige bomiljøer.

Det industrialiserte samfunn er også et fritidssamfunn, med fritidssamfunnets muligheter for personlig engasjement og vekst.

Mange regner den økende fritid som et basisproblem for mennesker i vårt samfunn. Vi har oppnådd fritid og materiell velstand *fortere* enn vi har lært å bruke disse godene til vårt eget beste. «Fritid er en besværlig gave.» Når man ikke har noe meningsfylt å bruke fritiden til, så slår man den i hjel – og slår dermed i hjel noe verdifullt i seg selv.

Det er alminnelig akseptert at yrkesaktivitet i vårt kompliserte samfunn krever relativt høy grad av forberedelse og opplæring. Vi er ikke i tilsvarende grad klar over at vellykkede fritidsaktiviteter også krever

kunnskaper, dyktighet, innsats og ressurser. Mange er blitt ofre for den misforståelse at fritidsaktiviteter er noe som gjør seg sjøl og kommer «drivandes på ei fjøl».

Det er derfor både ønskelig og nødvendig med et offentlig engasjement for å tilrettelegge forholdene slik at alle uansett bosted, økonomi, sosial bakgrunn kan få del i en opplæring til meningsfylt fritid, slik at fritiden blir den gode gaven den var ment å være.

Samfunnet satser hvert år betydelige summer på hjelpe- og vernetiltak for barn og unge. Men også i de voksnes rekker er isolasjon og tilpasningsvansker i nye bomiljøer velkjente problemer.

Det er grunn til å anta at en del av disse problemene kan unngås ved bedre tilrettelegging av det forebyggende arbeid, f.eks. ved stimulering av miljøskapende aktiviteter og aktiviteter som kan gi enkeltmennesket personlig vekst. De mange ulike musikkaktiviteter ligger godt til rette i så måte.

2 Samarbeidspartnere

I dette kapitlet presenteres de institusjoner og organisasjoner som utgjør hovedsamarbeidspartnerne innenfor musikkopplæring og musikkundervisning for barn og unge.

Hensikten med kapitlet er å gi leseren en oversikt over, og noen fakta om, de ulike institusjoner og musikkmiljøer. Vi antar at dette kan ha sin egenverdi samtidig som slik informasjon vil kunne lette lesningen av de øvrige kapitler i heftet.

INNHOLD:

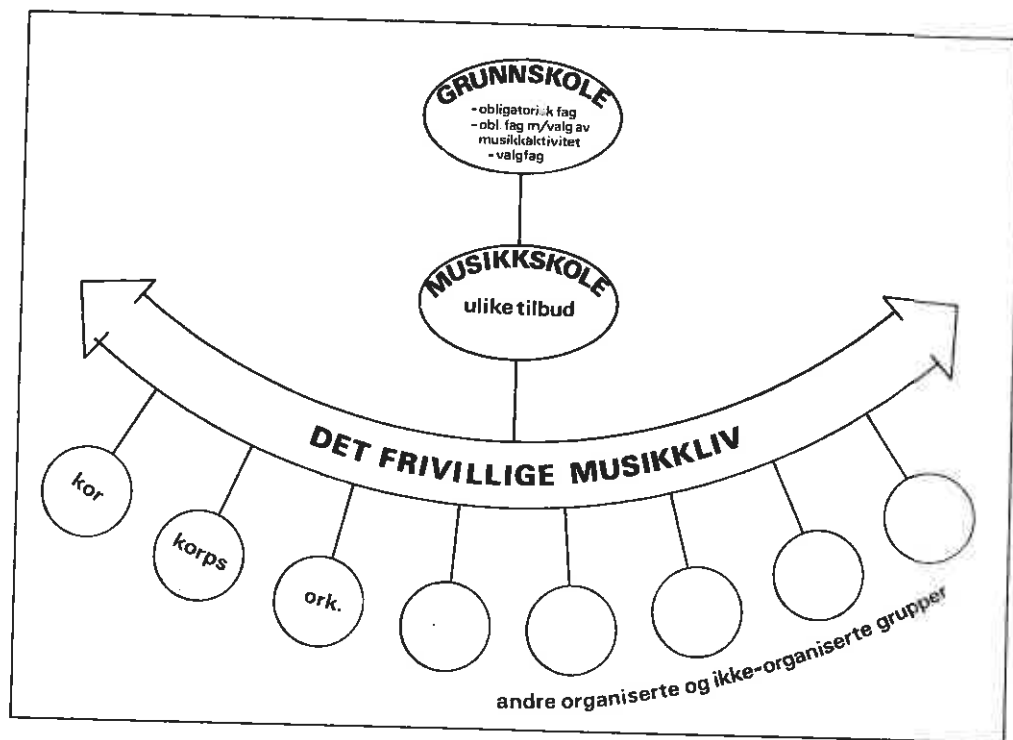
- A. Hovedsamarbeidspartnere 18.
- B. Andre samarbeidspartnere 19.
- C. Musikk i skolen 20.
- D. Musikkskolene inn i norsk musikkliv 22.
- E. Det frivillige musikkliv inn i fastere former 24.
- F. Fra utvalgsarbeid til Samordnet musikkforsøk 25.

TILLEGGSEDEL MED LITTERATURLISTE

Side 113 til 118.

tA. Det lokale musikkmiljø og resten av verden 113.

A. Hovedsamarbeidspartnere



Grunnskolen

Musikkopplæringen i grunnskolen kan foregå innenfor tre ulike rammer eller undervisningsfora:

- musikk som obligatorisk fag
- musikk som obligatorisk fag, men med valg av musikkaktiviteter
- musikk som valgfag.

Musikkskolen

Musikkskolene rundt om i landet har ikke et ensartet undervisningstilbud. Instrumental- og vokalopplæring står i sentrum, og i tillegg kommer tilbud om ensemblespill, musikalsk barnehage, musikkfor-skole o.a.

Det frivillige musikkliv Det frivillige musikkliv består av en rekke organiserte og ikke-organiserte grupper:

- større ensembler for barn, unge og voksne, som kor, korps, strykeorkestre, spellemannslag, trekkspillorkestre osv.
- mindre grupper og ensembler som gitar- og vise-grupper, jazzklubb, popgrupper, stryke- og blåse-ensembler, consort-ensembler, mindre vokalensembler osv.
- verksted/workshop-virksomhet som musikkverksted med skapende virksomhet og samspill, kulturverksteder der flere kunstfag trekkes inn osv.

B. Andre samarbeidspartnere

Lokalmiljøet

I lokalmiljøet finnes det også en rekke klubber, organisasjoner og institusjoner som det er naturlig å ta kontakt med, med tanke på felles oppgaver, ulike samarbeidsprosjekter o.a.

- ballettskolen
- dramakursene
- jazzballetten
- folkedansgrupper
- amatørteatret
- formingskurser
- amatørmerklklubben
- fotoklubben
- idrettsforeninger
- 4-H-klubber
- lærere for praktisk/estetiske fag i grunnskolen og andre skoleslag
- biblioteket/musikkbiblioteket
- by/bydemuseet
- historielaget
- speiderforeningen
- fremmedarbeiderforeningen
- lokale aviser
- institusjoner for funksjonshemmede, gamle og syke (musikkterapeuter) osv.

Distriktets musikkutdanningsinstitusjon(er) er meget aktuelle samarbeidspartnere. Mange samarbeidsprosjekter kan være til stor nytte, både for institusjonen og det lokale musikkliv. Det samme gjelder lærerskolen, barnevernsakademiet og lignende utdanningsinstitusjoner.

I distriktet finnes også lokallag av landsomfattende organisasjoner: som f.eks. musikkpedagogiske organisasjoner, Ny Musikk, Rikskonsertene.

Skolekonsertene

Rikskonsertenes skolekonserter må sies å stå i en særstilling som samarbeidspartner. De har sitt eget avsnitt i Mønsterplanen:

«Konsertene kan holdes av skolens egne elever og lærere eller av musikere utenfra. Før å kunne gi elevene rikere og mer mangfoldige konserttilbud, bør det oppmuntres til samarbeid mellom skolens egne musikkrefter og lokale og kommunale instanser.»

Skolekonsertene har gjennomgått en rivende utvikling de siste tiår. Konsertprogrammene er tilpasset ulike aldersgrupper, og programmene har et idéinnhold som samler og interesserer. Det legges stor vekt på toveiskommunikasjon mellom konsertgiver og publikum og på elevens egenaktivitet. I den sammenheng utarbeides det pedagogisk materiell til hver konsert, og til hver konsert hører for- og etterarbeid. «Et musikalsk-pedagogisk kunstverk» er intensjonen bak produksjon og fremføring av programmene. De skal gi elevene musikalsk opplevelse og musikalsk opplæring.

At skolen/lokalmiljøet selv har ansvar for enkelte av konsertene, gjør ikke samarbeidssituasjonen mindre interessant.

C. Musikk i skolen

Utvikling

Før 1960 finner vi faget sang mellom grunnskolens fag og aktivitetsområder. Det inneholdt nok også

musikkopplæring, men vekten lå på de vokale aktivitetene.

Ideer fra den europeiske reformpedagogikk gjør seg etter hvert gjeldende også i vårt land. De estetiske fag trekkes oftere fram som verdifulle for barnets utvikling.

I Læreplanen av 1960 har faget fått betegnelsen musikk, og aktivitetsområdet er klart utvidet. Opp-læringen skal foregå innenfor tre hovedområder: sang, musikk og lytting.

I mønsterplanen 1974 er betegnelsen musikk beholdt og aktivitetsområdet er ytterligere utvidet. Grunnskolens musikkopplæring i dag kan således inneholde elementer fra fire hovedområder: Sang – musikk – bevegelse – lytting.

Hovedintensjonen i Mønsterplanens fagplan for musikk er å legge forholdene til rette for skapende aktivitet og aktiv musikkutfoldelse.

Landslaget Musikk i Skolen

Landslaget Musikk i Skolen har spilt en sentral rolle i denne utviklingen. Landslaget ble stiftet i 1956, med følgende formålsparagraf:

«Landslaget Musikk i Skolen har til oppgave å fremme og støtte tiltak som kan vekke interesse for vokal og instrumental musikk, skape forståelse for kulturelt arbeid, forme holdning og gi barn og voksne mulighet for aktiv musikkutfoldelse.»

For å nå disse målene skal Landslaget:

- arbeide for en generell styrking av musikkfaget i alle skoleslag,
- søke å styrke utdanningen av musikk lærere, både kvalitativt og kvantitativt,
- arbeide for en styrking av musikkfaget i den allmenne lærerutdanningen,
- arbeide for en utbygging av instruktør- og konsulentvirksomheten rundt om i landet,
- gi ut et tidsskrift med musikkfaglig og musikkpedagogisk innhold.

Landslaget Musikk i Skolen gir seg altså rollen som «styrkingsorganisasjon» og støttespiller. Formåls-

paragrafen er vid og kan omfatte musikkpolitisk og musikkpedagogisk arbeid både i og utenfor selve skolestua.

«Musikk og ungdom»

Landslaget Musikk i Skolen er også den norske kontaktorganisasjonen for IFJM, hvilket er forkortelse for International Federation of the «Jeunesses Musicales». På norsk: «Musikk og ungdom». Landslaget har således påtatt seg ansvaret for kontakt mellom musikkinteresserte barn og ungdommer i Norge og andre land verden over.

Tidsskriftet

«Musikk og Skole»

Landslaget står for utgivelse av tidsskriftet «Musikk og skole». Det kommer ut hver måned, og er dermed et viktig forum for musikkpedagogiske og musikkpolitiske emneområder og debatt.

D. Musikkskolene inn i norsk musikkliv



Barn og foreldre på vei til musikkskolen.

Store forandringer i 70-årene

Det siste ti-året har det skjedd en nærmest eksplosiv utbygging av kommunale musikkskoler i Norge. Mer enn 180 kommuner har egen musikkskole i 1981. Trolig er ca. 100 av disse opprettet etter 1973.

Dermed er ikke musikkopplæring hos instrument- og vokallærere, i samme grad som før, begrenset til elever i de store sentra i byene.

Instrumental- og vokalundervisningen koster penger. I forhold til en del annen undervisning – ganske mye penger. Vanligvis har denne undervisningen påført elevene kostnader som forutsetter en solid familieøkonomi, eller en sterk vilje fra hjemmets side til å prioritere en slik opplæring. Undervisning i kommunale musikkskoler vil bety langt mindre belastning for den enkelte familie. Instrumental- og vokalundervisning blir følgelig noe som flere kan få del i.

Vi har i samme ti-års periode fått musikkhøgskolen og de seks landsdelskonservatorier som sammen med lærerhøgskolens musikklinje og universitetenes musikk institutter har fått fart på musikk lærerutdanningen.

Norsk Musikkskoleråd

Norsk Musikkskoleråd (NOMU) ble etablert i 1973. Det er et samarbeidsorgan for musikkskolene i Norge. Arbeidsoppgavene er omfattende, og de er både av organisatorisk og pedagogisk art. F.eks.: Samarbeid på lærer- og lederplan, kurs- og seminarvirksomhet for både elever, lærere og administrativt personale, utarbeiding av forslag til modeller for musikkskoler, utprøving av metodiske opplegg og notemateriell for instrumental- og vokalopplæringen, bedring av note- og instrumentservice o.a. I tillegg kommer kontakt- og samarbeidsoppgaver.

Norsk musikkskoleråd har satt opp et ni-punkters program for musikkskoler:

- å fremme forståelse og interesse for musikk
- å støtte grunnskolen i formidling av undervisning i praktisk/estetiske fag, spesielt musikk
- å samarbeide med grunnskolen om utvikling av et

- aktivt og nyansert musikkmiljø i og omkring skolen
- å gi best mulig undervisning i sang, spill og bevegelse, eventuelt i ensembler
- å ta hånd om begavet ungdom og føre den fram mot faglig yrkesutdanning i musikk
- å bistå i rekruttering til amatørmusikklivet
- å legge grunnlaget for best mulig musikalsk og personlig utvikling hos eleven
- å drive aktivt miljøarbeid internt i skole og lokalsamfunn
- å fungere som serviceinstitusjon for frivillige musikkaktiviteter (opplæring)

E. Det frivillige musikkliv inn i fastere former

Vårt land har et stort antall enkeltgrupper, lag og organisasjoner som helt eller delvis sysler med musikk. De har selv hånd om og ansvar for virksomheten og dette ansvarsforholdet har gitt seg utslag i interesse og innsatsvilje.

*Etablering av
Fellesrådet 1976*

Imidlertid oppsto det etter hvert et behov for bedre koordinering til felles beste, og dette resulterte i etableringen av «Fellesrådet for sang- og musikorganisasjonene i Norge» i 1976. Fellesrådet har opprettet kontaktutvalg både på lands-, fylkes- og lokalplanet. Behovet for koordinering og samarbeid ble aktualisert da den første kulturmeldingen kom:

- ny vekt på de frivillige organisasjonene
- ny struktur i den off. forvaltning vedrørende administrasjon/tilskottsordninger i kultursektoren
- utviklingen av kommunale musikkskoler
- det store behovet for mange ulike styringstiltak.

I 1977 kom Voksenopplæringsloven som bl.a. godkjenner praktisk musikkopplæring som tilskottsberettiget voksenopplæring, og Fellesrådet kunne dermed fungere som musikklivets egen studieorganisasjon.

Behov for opplæringstiltak

Pr. 1981 er Fellesrådet et samarbeidsorgan og studieforbund for 20 landsomfattende organisasjoner. Det nøyaktige medlemstall er ukjent, men trolig ligger det på om lag 300 000 aktive. Men det er mange ulike musikkaktiviteter rundt i landet som ikke er tilsluttet noen organisasjon. Det finnes ingen landsomfattende registrering av disse gruppene, hverken når det gjelder antall eller opplæringsbehov.

I medlemsorganisasjonene er det imidlertid registrert et enormt behov for opplæringstiltak, og det har hittil ikke vært mulig å dekke mer enn omlag 1/3 av dette behovet.

Oppgaver og ansvarsområde

De frivillige sang- og musikkorganisasjonene ser det som sin oppgave å ivareta og fremme de ulike aktiviteter, styrke interessen for vokal- og instrumentalt musikkutfoldelse og tilrettelegge opplærings- og rekrutteringstiltak innenfor de enkelte aktivitetsområder. Enkelte medlemsorganisasjoner har sin hovedoppgave på det musikkpedagogiske og musikkpolitiske plan.

Bortsett fra studievirksomheten og det regelverk det er nødvendig å følge i den sammenheng, har Fellesrådet ingen bestemmende myndighet over de enkelte medlemsledd. Som samarbeidsorgan vil hovedhensikten i første rekke være å skape et debattforum hvor ulike interesser, mål og arbeidsopplegg kan gjennomdrøftes.

F. Fra utvalgsarbeid til Samordnet musikkforsøk

Innstillingen om «Frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom» som i 1975 ble lagt fram av Norsk kulturråd konkluderte med følgende:

Utvalget mener at de kommunale musikkskoler må samordnes med det offentlige skoleverk, dersom tilbudet om musikkopplæring skal nå alle.

Utvalget foreslår at musikkskolene får statsstøtte.

Uten statsstøtte vil bare de rikeste kommunene kunne drive musikkskole uten at elevkontingenten blir for høy. Det er viktig at ingen blir utestengt fra musikkskoleundervisning av økonomiske grunner. (Norsk kulturråds innstilling om de frivillige musikkaktiviteter, s. 22.)

Utvalget som la fram denne innstillingen (Brasethutvalget), foreslo også at det ble løst på reglene om det bundne minstetimetall i barneskolen, og at det ble igangsatt forøk med valgfag.

Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Bjugn og Sandnes (1974–81) var bygd på de samme hovedidéer som var skissert i Norsk kulturråds innstilling, bl.a. sto tanken om et samarbeid mellom partene i musikklivet helt sentralt.

Erfaringene fra dette usedvanlig langvarige og omfattende forsøksprosjektet er oppsummert i den evalueringsrapport som sommeren 1981 ble lagt fram av forskningsinstituttet IMTEC, Oslo. Samtidig la prosjektledelsen i Trondheim fram supplerende rapporter om erfaringene med kombinerte stillinger og gruppeundervisning i forsøksmusikk skolene.

I evalueringsrapporten understrekes bl.a. forsøkets betydning for innføring av åpent opptak til musikk skolene. Med åpent opptak menes at alle opptaksprøver sløyfes og at alle som søker tas opp. Evalueringsrapporten oppsummerer slik:

«Vi må på dette tidspunkt kunne fastslå at selv om det har vært motstand mot åpent opptak særlig fordi de økonomiske problemer har vært vanskelige å mestre så må forsøket likevel kunne sies å ha ført til et gjennombrudd i hele grunnlagstenkingen omkring musikkundervisning.»

(Evalueringsrapporten, side 191.)

3 Samordning og samarbeid i lokalmiljøet

Når samarbeid skal etableres, vil samarbeidspartnerne uvilkårlig spørre seg: «Hva skal være min rolle, mitt ansvar og min profil i dette samarbeidet?» «Hva skal dette samarbeidet tjene til?» – «Hva er den best tenkelige ordningen for oss?»

Dette kapitlet inneholder en del fakta; idéer, syns punkter og eksempler som muligens vil være til hjelp, direkte eller indirekte. Forholdene i de ulike kommuner vil være vidt forskjellige. Økonomiske og geografiske forhold spiller inn, og ikke minst blir det spørsmål om personer. Det blir derfor viktig å vurdere bruksverdien i idéer og eksempler på bakgrunn av lokalmiljøets egenart.

INNHOLD:

- A. Formål for musikkopplæringen 28.
- B. Organisatorisk samarbeid 30.
- C. Noen tanker om grunnskolen indre og ytre miljø 33.
- D. Noen tanker om musikk skolen som service-senter 36.
- E. Noen tanker om det lokale musikk liv i en samarbeidssituasjon 38.
- F. Fire organiseringsmodeller (Opplæring) 39.
- G. Fra formål til faglig samarbeid 47.

TILLEGGSEDEL MED LITTERATURLISTE

- side 119 til 130.
- tA. Organisasjonsmønster/ Kontaktnett i musikk livet 119.
 - tB. Aktuelle arbeidsområder for musikk lærer i kombinert stilling 119.
 - tC. Musikk skolens tilbud: ny profil i en samordningssituasjon? 121
 - tD. Igangsetterspørsmål og sjekklister 126.

A. Formål for musikkopplæringen

Formålene for en virksomhet blir gjerne forholdsvis ensartede når de formuleres med få års mellomrom. Det er en enighet i samtiden. Grunnleggende holdninger og verdier er felleseie.

Dette gjør seg også gjeldende i formålsformulerin-
gene i grunnskolen, musikkskolen og det frivillige musikk-
liv. Det er ikke vanskelig å konstatere at man er på bøl-
gelengde hva formål og intensjoner angår:

Grunnskolen

- «Undervisningen i musikk skal ta sikte på
- å utvikle evnen til å oppleve og vurdere musikk,
 - å fremme interessen for aktiv musikkutfoldelse og utløse og kultivere skapende krefter.
 - å styrke interessen for vokal og instrumental musikk.»

(Fra Mønsterplanens fagplan for musikk, 1974.)

Dette målet for musikkundervisning er igjen underlagt Grunnskolens formålsparagraf som blant annet inneholder formuleringer som «-gagnlege og sjølvstendige menneske», «åndsfridom og toleranse», «gode samarbeidsformer mellom lærar og elever, og mellom skole og heim».

Musikkskolen I

«Musikkskolen skal i samarbeid med heimen, skoleverket og musikkorganisasjonene ta sikte på:

- å utvikle elevens musikalske evner og anlegg, utløse og kultivere skapende krefter og gi den enkelte elev større muligheter til å oppleve og vurdere musikk,
- å legge grunnlaget for et rikt musikkmiljø i lokalsamfunnet.

For å oppnå dette skal musikkskolen

- gi musikalsk allmenndannelse,
- gi vokal- og instrumentalundervisning,
- gi undervisning i samspill og samsang,
- gi orientering om kulturarven og om vår tids uttrykksformer i musikk,
- gi elevene muligheter til å utøve sine ferdigheter i og utenfor skolen.

Det frivillige musikk- liv

Musikkskolen kan ta inn i sin fagkrets dans og bevegelse som kunstnerisk uttrykksform.»

(Fra «Norsk kulturråds utvalg for utredning om frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom, 1975)

Den enkelte musikksole står fritt når det gjelder å utforme formål for sin skole. «Studerer man endel av de målformuleringer som gjelder for eksisterende musikkskoler, finner man snart at de stemmer ganske godt overens, selv om ordvalget kan variere noe. De omtaler gjerne først og fremst forholdet og hensynet til eleven og dennes personlige utvikling, der-
nest tilknytningen til det stedlige miljø.» (Fra «Musikkskolen»)

De landsomfattende sang- og musikkorganisasjonene har alle sine egne formålsparagrafer. Det vil føre for langt å sitere disse, men her er et forsøk på sammendrag:

«Vekke/stimulere interesse» og «kulturliv/kulturarbeid» er uttrykk som går igjen i de aller fleste formålsparagraferne. Vokal og instrumental musikk er hovedansvarlig. Enkelte organisasjoner har et særpreg som også kommer fram i formålsparagrafen: «-spre kunnskap om, og øke forståelsen og interessen for jazzmusikk og belsektede kunstformer», «- bevare og fornye kirkesangen i vårt folk», «- halde levande norsk folkemusikk- og dansetradisjonar.»

Vi finner også formuleringer som «- virke for forståelsen av musikkens oppdragende og skapende betydning i samfunnet», «- fremme vennskap», «- skape miljø der hele mennesket kan få mulighet til å utfolde seg».

(Fra Fellestrådets informasjonshefte)

En «formålselev»

I det følgende er det gjort forsøk på å skildre en såkalt «formålselev». Dette er gjort av to grunner:

Målformuleringer har lett for å bli kun velmenende ord, men når de diktes inn i en person, føles de gjerne litt mer levende og forpliktende.

For det andre: – «formålseleven» er et resultat av alle målformuleringene, altså både grunnskolens, musikkskolens og det frivillige musikkklivs formål. Det er altså en «samordnet» musikkelev som presenteres her:

Vår elev er så heldig å få en musikkopplæring som bidrar til personlig vekst, med alt det som dette måtte innebære (selvstendighet, toleranse, åpenhet, evne til kontakt og samarbeid. o.a.).

Han får et stadig mer bevisst forhold til vår musikkalske kulturarv og også til vår tids uttrykksformer i musikk, takket være et undervisningsopplegg som gir ham sjansen til å vurdere og ta stilling til ulike typer musikk. Elevens musikalitet er i stadig utvikling, både den rent gehørmessige side og en mottagelighet og opplevelsevne total sett.

Vår elev er aktiv og interessert. Han vil gjerne spille eller synge. Han har også fått øynene opp for at han ikke alltid behøver å spille og synge det andre har laget, men at han kan improvisere musikk, lage musikk selv. Vår elev spiller/synger gjerne sammen med andre, han får musikkvenner, – og er i det hele tatt et menneske som vil bidra til et rikt musikkmiljø i lokalsamfunnet.

B. Organisatorisk samarbeid

Kommunale musikkutvalg

Samordnet musikkopplæring vil si et nært samarbeid mellom i første rekke grunnskole, musikkskole og det frivillige musikkliv. På styringsplan vil dette si et samarbeid mellom *skolestyre* og *kulturstyre*.

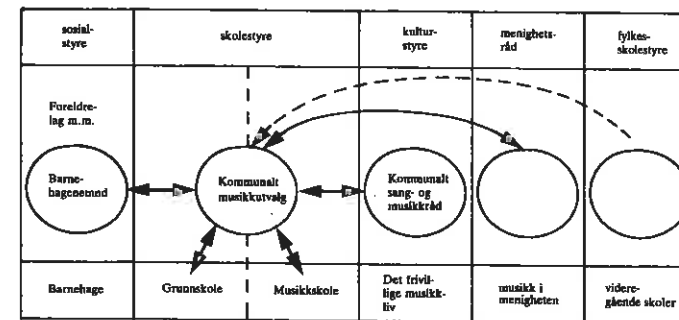
Det er ønskelig at den videregående skole også kommer med i dette samarbeidet (*fylkesskolestyret*):

Senere tids forskning omkring mindreårige barns læreevne og lærelyst på det musikalske området, gjør det også aktuelt å tenke barnehagen som en nær samarbeidspartner (*sosialstyret*).

Menighetsrådene administrerer menighetens musikkliv. Mange steder utgjør dette en betydelig og livskraftig andel av det lokale musikkliv.

På hvilken måte kan samarbeid etableres?

SAMARBEIDSPARTNERE: ORGANISATORISK



En praktisk løsning på dette kan være å tenke Musikkskolen som et senter. Det etableres et *kommunalt musikkutvalg* der alle berørte parter får plass (se fig. «Samarbeidspartnere: Organisatorisk»).

Kombinerte musikk lærerstillinger

Der kommunen har satt i gang musikkskole, vil et samarbeid mellom grunnskolen, musikkskolen og eventuelt andre instanser kunne tilføre grunnskolen lærere med musikkfaglig utdanning. En del kommuner har gjennom felles utlysning av stillinger for grunnskole/musikkskole og det frivillige musikkliv, trukket kvalifiserte vokal- og instrumentallærere til miljøet. Ved å kombinere undervisning i musikkskolen, grunnskolen og f.eks. dirigering i et skolekorps, kan det skapes en allsidig og meningsfull arbeidssituasjon for musikk lærere. Blant disse lærerne vil også noen kunne ha formell kompetanse for å undervise i obligatoriske timer i musikk, noe som styrker muligheten for å få opprettet slike stillinger også i små kommuner. (Se også tilleggsdel: «Kombinerte stillinger».)

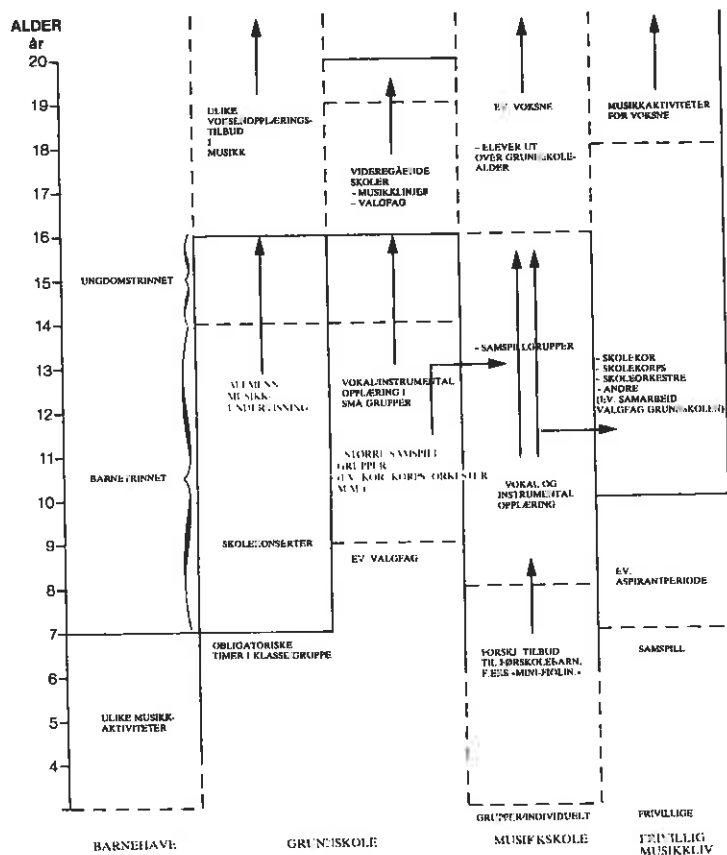
Organisatorisk løsning – økonomisk og pedagogisk vinst

Musikkundervisning og musikkaktiviteter er altså underlagt forskjellige styringsinstanser. Det sier seg selv at organisatorisk samordning vil kunne skape problemer. På den annen side vil man kunne regne med betydelige innsparinger der det lykkes å finne fram til smidige samarbeidsavtaler. Det betyr bedre utnyttning av faglige ressurser og undervisningsmateriell.

Ikke minst vil slike avtaler kunne bety at man får mer for pengene – eller sagt på en annen måte: En vesentlig berikelse av selve musikkmiljøet, idet det blir mulig å engasjere en stab av musikkpedagoger som til sammen har et *bredt spekter* av spesialiteter. Her tenkes det for eksempel på instrumentallærere med «sjeldne» instrumenter, musikkpedagoger med erfaring i arrangering, musikkpedagoger med gode kunnskaper i pop/folkemusikk, musikkpedagoger med lyst og evner til å drive musikkverksted – evt. med kombinerte kunstarter o.s.v.

Samarbeidsavtaler vil også bety en berikelse i den forstand at det blir mulig/lettere å drive musikkopp-læring og musisering med elever på tvers av alders-

SAMARBEIDSPARTNERE: UNDERVISNING



grenser. Vi har ellers i vårt samfunn nok stengsler mellom barn, ungdom, voksne og gamle. Kunstfags- undervisning kunne bli bro over generasjonskløfte- ne.

Figuren side 32 viser et forenklet bilde av musikk- undervisningssamarbeid i lokalsamfunnet. Skissen bygger på forsøk bl.a. fra Trondheim kommune. (Jfr. samordnet musikkforsøk, 1974-81.) Varianter av modellen prøves ut i flere kommuner.

C. Noen tanker om: Grunnskolens indre og ytre miljø

Mønsterplanen om samarbeid

Mønsterplanen for grunnskolen legger vekt på betydningen av et nært samarbeid mellom skole og lokalmiljø. Gjennom samarbeid kan kontakten mellom skolens lærere, foreldrene og de mange grupper som organiserer fritidstilbud til barna ut over skoletid, styrkes.

Det heter bl.a.:

«Musikkundervisningen kan få en betydelig stimulans gjennom samarbeid og kontakt med andre musikktiltak innenfor skolens egen ramme og i samarbeid med frivillige musikktiltak utenom skolesamfunnet. Sangkor bør dannes på tvers av klassegrensene både på barnetrinnet og ungdomstrinnet. Alle skoler bør organisere samspillgrupper, slik at elever med lyst og anlegg kan få være med i grupper og løse forskjellige oppgaver.

Større skoler eller skoler i fellesskap bør organisere orkester. Besøk hos lokale kor og orkestre vil kunne stimulere musikkinteressen. Det bør etableres samarbeid mellom skolens ordinære musikkundervisning og den frivillige musikkopp- læring som gis i f.eks. kommunale musikkskoler. I mange tilfeller vil det være gunstig å samarbeide om innkjøp og disponering av instrumenter og an-



Skoleorkesteret øver.

net musikkutstyr. Et slikt samarbeid vil ofte være aktuelt også når det gjelder lærerkrefter.»

(Mønsterplanen s. 228-229.)

De erfaringer en bl.a. har gjort i Samordnet musikkforsøk, og i en kommune som Sørfold i Nordland, viser at de intensjoner som er skissert i Mønsterplanen på dette området både *kan* og *bør* realiseres.

Den motivasjon og målretting som ligger i et barns engasjement i det lokale musikkliv, har i en årrekke representert en betydelig forebyggende og miljøskapende faktor i såvel små som store



norske kommuner. Denne ressurs – unge menneskers innsats i konstruktiv aktivitet – har bare i liten grad vært stimulert gjennom det tradisjonelle musikkundervisningstilbudet.

Musikkfaget i skolen har altfor ofte vært betraktet som et isolert fagområde, der læreren er forventet å differensiere sin undervisning slik at inntil 30 elevers individuelle ønsker i musikk imøtekommes. Hvor mange kan med hånden på hjertet berømme seg selv for å ha maktet denne oppgaven?

En styrking av kontakten mellom grunnskolen og det frivillige musikkliv i lokalmiljøet vil kunne tilføre skolemiljøet verdifulle aktiviteter og oppleves som positivt av såvel barn som foreldre.

samarbeid –
pulser til
lokalmiljøet

En slik styrking av kontakten vil i praksis ofte si det samme som musikk lærere med ett ben innenfor grunnskolen og ett ben utenfor. I kommuner uten musikk skole vil amatør musikere i det lokale musikk liv kunne benyttes som lærere. Der kommunen har satt i gang musikk skole, vil det bli aktuelt med musikk lærere i kombinerte stillinger.

Musikk valgfag – flere funksjoner

Musikk valgfag er et undervisningstilbud med mange muligheter. Blant annet vil det kunne være et velegnet bindeledd mellom skole og lokalmiljø. Det vil også kunne være et typisk samarbeidsfag innen grunnskolen. Kapittel 5 presenterer en rekke eksempler på valgfaget som brobygger og samarbeidsforum.

De musikkaktiviteter som kan organiseres innenfor valgfagsrammen, i barnas egen skoletid og uten omkostninger for de foresatte, synes å ha en gunstig påvirkning på musikkfaget generelt. På den måten kan valgfaget bety en støtte for lærere som underviser i de obligatoriske musikktime.

2. Musikk skolen som service-senter

Faglig ekspertise

Musikk skolen bør kunne bygges som et musikkpedagogisk servicesenter for såvel skoleverket som det lokale musikk liv. Musikk skolen har lærere, instruktører, metodiske opplegg og et fond av faglig ekspertise innenfor musikk sektoren, som bør kunne komme hele kommunen til gode.

Samordning og samarbeid med mennesker fra ulike musikk miljøer kan komme til å bety en utvidelse av instrumental- og vokallærernes roller og ansvarsforhold. De vil møte problemstillinger som sjelden eller aldri ble tatt opp på bred basis i deres utdanningstid. «Helhetssyn på musikk opplæringen» og «miljøorientert musikk opplæring» vil bli nye begreper for mange. Alt dette betyr en ekstra utfordring, og kanskje også en ekstra belastning i en overgangsfase.

Ved utdanningsinstitusjonene skjer det i dag en dreining, slik at uteksaminerte musikkpedagoger i større grad er forberedt på et møte med et samarbeidsmiljø. Men mye kan gjøres annerledes – og bedre, og det er nødvendig med en vedvarende dialog mellom utdanningsinstitusjonene og undervisningsmiljøene.

Musikk skolens ansvarsområde – et eksempel

I det handlingsprogram som er utviklet for forsøksmusikk skolene i Samordnet musikkforsøk, er musikk skolens ansvarsområde presisert i forholdet til grunnskole og musikk liv:

I samsvar med Mønsterplanens intensjoner skal musikk skolen:

- støtte grunnskolen i den obligatoriske musikkundervisning (gjelder alle grunnskoleelever i kommunen)
- støtte grunnskolen generelt i tilrettelegging av estetiske valgfagtilbud både på barne- og ungdomstrinnet (gjelder alle grunnskoleelever i kommunen dersom alle skolene gir dette tilbud.)
- støtte grunnskolen spesielt i tilretteleggingen av de vokale og instrumentale grunnopplæringstilbud som kan organiseres innenfor estetiske valgfag. (gjelder alle interesserte grunnskoleelever i den utstrekning de enkelte skoler kan gi tilbud om musikk skolepreget undervisning som ledd i valgfagoppleggene.)
- støtte grunnskolen i de frivillige musikkaktivitetene som foregår f.eks. i skolekor, -korps, -orkester o.l.
- gi vokal og instrumental grunnopplæring i grupper til alle interesserte barn og unge i førskole/grunnskolealder som ikke får slik undervisning gjennom barnehage eller grunnskolen valgfagopplegg.
- gi spesiell musikkundervisning (i gruppe og/eller individuelt) til alle interesserte elever som har nått ut over grunnopplæringsstadiet.
- gi gruppeinstruksjon til alle viderekomne elever som er interessert i å delta i mindre vokale og/eller instrumentale ensembler, f.eks. kammermusikkgrupper, som elevene evt. ikke kan få tilbud om gjennom de lokale skolekor, -korps, -orkestre.

Det framgår av handlingsprogrammet at musikk skolen i disse kommunene har fått et medansvar for den obligatoriske musikkundervisningen i grunnskolen. Dette betyr ikke at musikk skolen overtar noe av

denne undervisning, f.eks. gjennom tilbud om et alternativ til klasseundervisning i musikk. Derimot ved å tilby fagveiledning, lærerkurser, støtte til innkjøp av metodeverk og utstyr, og formidle lærerkrefter til obligatorisk og valgfri musikk, vil musikkskolen gjøre sitt for å bedre betingelsene for allmennfaget musikk.

– Forsøksmusikkskolene støtter de *estetiske valgfag* i grunnskolen generelt og valgfagstilbudene i musikk spesielt. I musikk valgfag vil det kunne være tale om spesiallærere, metodiske opplegg, og utlån av instrumenter, i de andre fagene idéer til fellesprosjekter, revyer osv.

– I handlingsprogrammet heter det også: «– støtte grunnskolen i de *frivillige musikkaktivitetene* som foregår f.eks. i skolekor, -korps og -orkestre o.l.»

Som en ser er grunnskolen tillagt det primære ansvar overfor de musikkaktiviteter som er knyttet til skolemiljøet. Musikkskolen har også her et medansvar, men kommer inn med sitt undervisningstilbud først når grunnskolen har «gjort sitt». En naturlig følge av denne ansvarsfordelingen er at en musikkskole bør avholde seg fra å opprette egne kor, korps eller orkestre. Dels fordi dette først og fremst er en oppgave for foreldrene, eventuelt med støtte fra grunnskolen, dels fordi musikkskolen som samarbeidspartner ikke bør opprette tilbud som kan komme i et konkurranseforhold til de lokale aktiviteter.

3. Det lokale musikkliv i en samarbeidssituasjon

Bestående og alternative tilbud

Grunnskolen og musikkskolen i en kommune bør ha et spesielt ansvar for å støtte opp under de bestående musikkaktiviteter, i den grad dette er ønsket.

I tillegg vil det være en viktig oppgave å skape alternative tilbud til de barn som ikke ønsker å gå inn i noen av de eksisterende grupper, men drive sin musisering for seg selv eller innenfor grupper som representerer noe nytt og uprøvd i miljøet.

Avlastning for ensembler

Utdannede musikkklærere i lokalmiljøet

Enkelte lag og foreninger i lokalmiljøet vil ofte ønske å bli avlastet i sitt ansvar for undervisningen. Både grunnskolen (valgfag) og musikkskolen bør kunne påta seg dette ansvaret og tilrettelegge et opplæringstilbud som kan omfatte både a) individualisert vokal/instrumental skolering og b) supplerende samspilltilbud i mindre grupper.

Ensembleprøvene vil dermed kunne frigis til samspilløvelser for hele ensemblet, og kanskje også til andre aktiviteter som det ellers ikke blir tid til. (F.eks. samtale om musikken de spiller, «ensembler» o.a.)

Det bør innebære en stimulans og kvalitetsheving i musikklivet når det knyttes stadig flere utdannede spesiallærere til kommunen. Disse musikkarbeiderne møter ofte store forventninger fra det lokale musikkliv og den enkelte musikkinteresserte.

I det lokale musikkliv finner man oftest et mangfold av musikkmiljøer (pop, jazz, trekkspillorkestre, folkemusikkgrupper, tensingmiljøer osv.). De har alle sitt særpreg, sin musikk, sine stilbegreper, sine verdier. De har i mange tilfeller også sine egne undervisningsformer.

I slike tilfeller bør den «utdannede» musikkklærer fungere mer som rådgiver enn som instrumental/vokallærer i tradisjonell forstand. Og denne rådgivningen må skje i nært samarbeid med personer som er hjemme i dette musikkmiljøet – på deres premisser og selvfølgelig etter deres ønske. En slik samarbeidssituasjon blir sannsynligvis like lærerik for begge parter. Særlig kan det bety verdifull etterutdanning for musikkskolelæreren som vanligvis har klassisk musikk som sitt hovedfelt.

F. Fire organiseringsmodeller (opplæring)

Det fins ingen allmenngyldig organiseringsmodell for samordningen av opplæringen slik den kan foregå i grunnskole, musikkskole og de ulike sektorer av musikklivet.

De skisserte eksemplene er derfor å betrakte som veiledende, og vil forhåpentligvis kunne gi idéer til lokale varianter. Eksemplene er i hovedsak basert på å vise de muligheter som ligger i å organisere vokal og instrumental opplæring i **musikkskole- og grunnskolerégi**, og hvordan kor, korps og orkestre/spellemannslag – eller uorganiserte grupper – rent organisatorisk kan samordne sin virksomhet med disse.

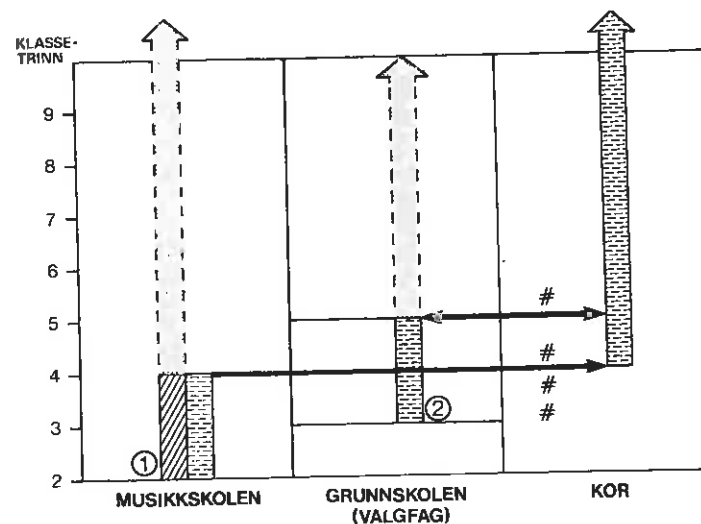
Opplæring av kormedlemmer

Sangopplæringen synes å stå noe svakere både i musikkskolen og i musikk valgfag i grunnskolen enn man skulle ønske. Erfaringer som er høstet i Samordnet musikkforsøk med opplæring av koraspiranter, synes likevel å peke framover. Her kombineres smågruppe- og storgruppeundervisning i de to første års undervisning, slik at elevene har to ukentlige timer i musikkskolens regi. På denne måten får koret hele sin aspirantopplæring organisert gjennom musikkskolen, uten andre utgifter for foreldrene enn musikkskoleavgiften.


Aspirantopplæring til skolekoret bør også være et høyst aktuelt tilbud innenfor *musikk som valgfag* på barnetrinnet. Etter ett, eventuelt to år i slike valgfag *Skolekoret øver.*




Modell A
Eksempel på alternative modeller for samordning av opplæringen av kormedlemmer.



Tegnforklaring:

 Den individualiserte undervisning i smågrupper. (Eksemplet basert på grupper med f.eks. 6–10 barn i starten, på viderekomment nivå 2–3 barn, eventuelt individuell undervisning.)

 Storgruppeundervisning/kor



Mulige undervisningstilbud

Modell A-1

Eksempel på hvordan *musikkskolen* gjennom å bruke to uketimer (smågrupper + storgruppe) kan dekke aspirantopplæringen til et skolekor. Etter to år kan disse elevene tas opp i hovedkoret. Ideelt sett bør da undervisningen i smågrupper fortsette i musikkskolen parallelt med korets fellesprøver.

Modell A-2

Viser hvordan aspirantopplæringen kan organiseres gjennom *grunnskolen valgfag*. Etter at elevene er tatt opp i skolekoret, kan en fortsette med valgfagsgrupper i sang, eventuelt kan elevene få smågruppe/individuell undervisning i musikkskolen parallelt med korvirksomheten. I enkelte kommuner kan også selve koraktiviteten organiseres innenfor valgfag.

fagsgrupper kan elevene gå over i skolekoret. De storgrupper som kan organiseres i denne koroplæringen, kan gjøre det lettere for skolen å gjennomføre mer ressurskrevende tilbud innenfor de estetiske valgfag, f.eks. instrumentalgrupper med 3-4 elever.

I enkelte kommuner kan det på grunn av vanskelige kommunikasjonsforhold være en fordel å legge korets fellesprøver til valgfagstimer i skoletiden. Elevene slipper da ekstra reise til prøven, noe som kan føre til at flere ser seg i stand til å delta.

Det vil være å ønske at kormedlemmer fortsetter i den mer individualiserte opplæringen som kan organiseres i musikkskolen i tillegg til fellesprøvene i koret. En slik smågruppeundervisning og etter hvert økende grad av individuell undervisning, vil kunne støtte opp under korets virksomhet.

Opplæring av kormedlemmer

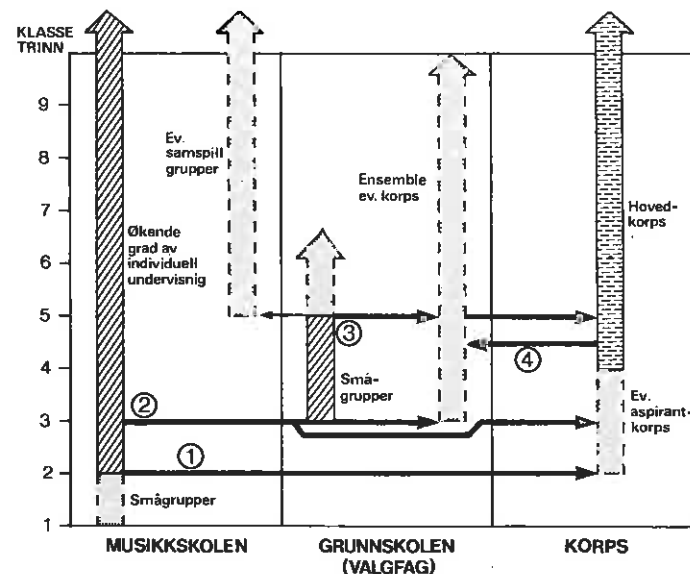
Dersom et skolekorp ønsker å benytte de opplæringstilbud som til enhver tid gis i *musikk som valgfag* eller i *musikkskolen*, kan mulighetene være mange. Noen korp vil f.eks. ønske å benytte valgfaget kun til sin aspirantopplæring, mens musikkskolen får ansvar for undervisning av enkelte instrumentgrupper eller de mest viderekomne medlemmer.

Den skisserte modell er et eksempel på en organisering av opplæringen der musikkskolen kan ha ansvar for den individuelt rettede undervisning, mens korpset står for samspillet.

Musikkskolen kan også organisere periodiske samspillgrupper, f.eks. til opptredener på sykehus, aldershjem, eller på konserter med de korpselevne tilhører.

I valgfag kan det settes i gang en eller flere aspirantgrupper til korpset. Disse kan gå over i musikkskolen når valgfagstilbudet opphører, ofte etter ett eller to år. I noen kommuner vil det være mest hensiktsmessig også å organisere korpssamspillet i skoletiden slik at elevene slipper å reise til skolen på ettermiddagstid.

Modell B
Eksempler på alternative modeller for samordning av opplæringen av kormedlemmer.



Tegnforklaring

Den individualiserte undervisning i smågrupper, etter hvert økende grad av individuell undervisning

Ensemblevirksomhet/korps

Alternative tilbud

Modell B-1 og B-2

Eksemplet er basert på at begynneropplæringen starter i musikkskolen. Etter 1/2-1 år vil de fleste kunne begynne i et eventuelt aspirantkorp, slik at musikkskolen står for den mer individualiserte undervisning på instrumentet, korpset for samspillet.

Modell B-2

I kommuner der de geografiske forhold tilsier det, vil det kunne være hensiktsmessig at det ordinære korpssamspill organiseres gjennom valgfag.

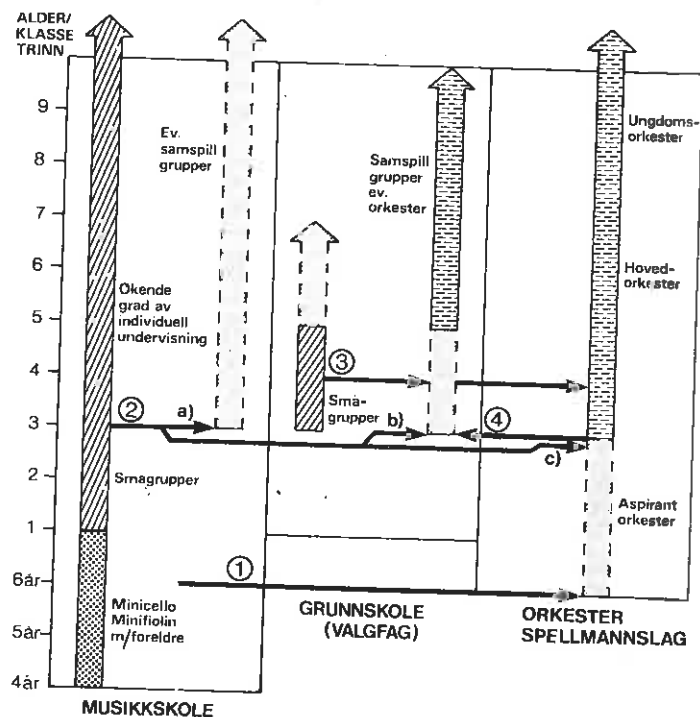
Modell B-3

Begynneropplæringen gis i valgfag, og i små grupper tilsvarende musikkskolens undervisningstilbud. Også etter overgangen til hovedkorpset vil denne undervisning kunne fortsette.




Modell B-4

Kormedlemmer kan delta i ensemblevirksomhet i valgfagstimer.

Modell C
Eksempler på samordningsmodeller for opplæring av strykere til skoleorkestre og spellemannslag



Tegnforklaring:

-  Minifiolin/cello. Undervisningsopplegg i musikkskolen for førskolebarn og foreldre.
-  Smågruppeundervisning, eventuelt individuelt
-  Samspillgrupper/orkester/spellemannslag



Alternative tilbud

Modell C-1

Fra «minifiolin» rekrutteres strykere til aspirantgrupper i skoleorkester/spellemannslag.

Modell C-2

Eksemplet viser hvordan det fra musikkskolens smågruppeundervisning rekrutteres utøvere til ¹⁾ hovedgruppen i orkester/

spellemannslag (c), ²⁾ til samspillgrupper/orkester i valgfag (b), og ³⁾ til eventuelle samspillgrupper i musikkskolen (a) (fortrinnsvise når dette ikke kan organiseres gjennom valgfag).

Modell C-3

Rekruttering til orkester/spellemannslag gjennom smågruppeopplæring i valgfag.

Modell C-4

Strykere fra orkester/spellemannslag kan medvirke i samspillgrupper i valgfag.

Opplæringen av strykere til skoleorkester/spellemannslag

Strykeropplæringen har fått vind i seilene de senere år. Stadig flere musikkskoler setter i gang undervisning av barn helt ned i førskolealder, der barna får opplæring i grupper sammensatt av barn og foreldre. I denne undervisningen benyttes småfioliner som til enhver tid skiftes ut etter som barna vokser.

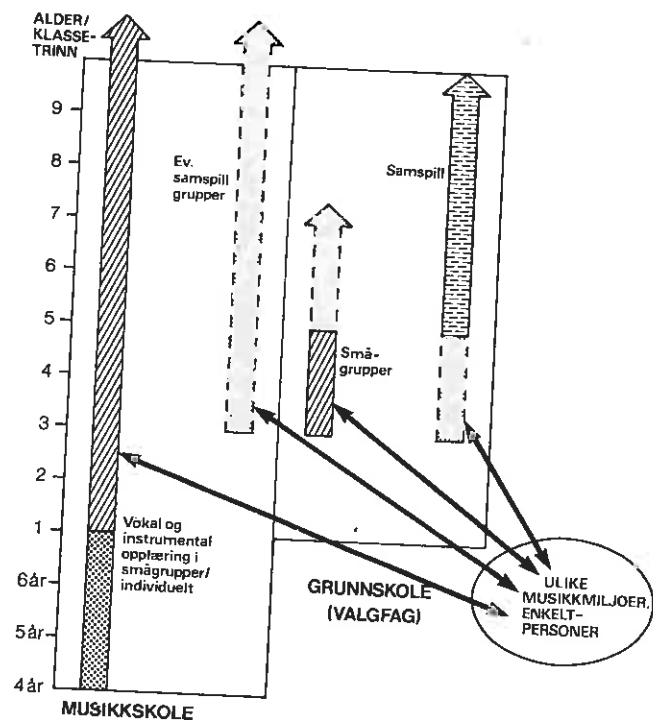
Musikkskolen kan låne ut disse instrumentene til skoler som setter i gang strykeropplæring i valgfag. Gjennom musikk skolens strykerundervisning og eventuelle tilbud i valgfag kan det sikres en god rekruttering til skolens egne orkestre eller spellemannslag. Også disse tilbudene kan i enkelte kommuner trekkes inn i skoletiden, slik at barna slipper å reise til samspilløvelsen på ettermiddagstid.

Musikkskole/grunnskole og det øvrige musikkliv

Både musikkskolen og grunnskolen har et spesielt ansvar for å legge til rette undervisningstilbud som også imøtekommer interesser fra enkeltelever og grupper som ikke tilhører de større ensemblene i musikklivet.

Enkeltelevens interesser for en vokal eller instrumental opplæring på alle plan kan oftest best imøtekommes av musikkskolen, som bør tilby et mest mulig variert og individualisert undervisningstilbud. Musikkskolen kan dermed gi den enkelte et grunnlag for

Modell D
Musikkskole/
grunnskole og
øvrige musikkliv.



Tegnforklaring:

▨ Undervisning i smågrupper, etter hvert økende grad av individuell undervisning

▤ Samspill/samsanggrupper av ulike kategorier

↑ Grupper med barn og foreldre (f.eks. minifiolin)

et senere engasjement, f.eks. innenfor sektorer av folkemusikken, i viseklubben, i pop- og jazzmiljøer, i kulturverksteder, i menighetsarbeid, – eller simpelthen innenfor hjemmets fire vegger og i nærmiljøet.

I valgfag kan grunnskolen opprette samsang/samspilltilbud for grupper av elever som ofte vil falle

utenfor de organiserte musikkaktiviteter. På denne måten kan det settes sammen grupper som både får instruksjon og et sted å møtes, og anledning til å opptre for medelever og foreldre. Det hele innenfor den ordinære skoledag, og uten utgifter for deltakerne.

G. Fra formål til faglig samarbeid

Flere veier til Rom

«Gode hensikter i et nøtteskall» blir formålsformuleringer kalt. Det er fortettet lesestoff og mange ganger overveldende. I noen situasjoner vil det derfor være tjenlig å studere målformuleringens enkelte ledd hver for seg.

Et faglig samarbeid kan foregå etter en slik metode. Man tar ut et ledd eller to og forsøker å tenke seg konsekvensene for hver enkelt musikk lærer/leder og for gruppen som helhet. Konsekvensene kan gå på valg av undervisningsstoff, hvordan man underviser, hvilket undervisningsmaterieell man bruker etc.

Særlig interessant blir spørsmålet: Hvor stor variasjonsbredde ligger det i dette formålet? På hvilke måter kan vi legge opp undervisningen uten å komme i konflikt med formålet intensjoner? Hvor mange veier fører til Rom?

Musikkopplæring oppdelt i komponenter

Men før man kommer inn på metoder, undervisningsmusikk og læringsaktiviteter, kan det være nødvendig å skissere en arbeidsfordeling. Ut fra intensjonene i formålet kan man forsøke å sette opp et begrenset antall faglige enheter som vi kan kalle undervisningskomponenter. Til sammen skal disse undervisningskomponentene dekke begrepet *musikkopplæring*. Her følger et eksempel på en fem-komponentsinndeling. Dette er selvsagt en av flere muligheter.

- I Komponent I: «MUSIKKENS VERDEN»**
 Kjennskap til sanger og musikkstykker, deres karakter, stil og særtrekk, instrumentering o.a.
 - historiske epoker
 - musikk fra ulike land og kulturer
 - musikk fra ulike miljøer innen et samfunn (musikkgenre)
- II Komponent II: «MUSIKKENS SPRÅK»**
 Hvordan er musikk sammensatt?
 Hvordan kan musikk noteres og leses?
 Hvordan kan vi lage musikk?
- III Komponent III: «INSTRUMENTALE/VOKALE FERDIGHETER»**
 a) Instrumenter som krever relativt systematisk tilrettelagt trening og jevn øving
 b) Pedagogiske hjelpeinstrumenter som krever liten eller ingen grad av systematisk trening
- IV Komponent IV: «SAMSPILL»**
 Lære å spille sammen i større og mindre grupper/ensembler:
 - innordne seg i en musikalsk enhet
 - medansvar for et felles produkt
- V Komponent V: «JEG, VI OG MUSIKK»**
 Bevisstgjøring av eget forhold til musikk:
 - hvordan virker musikk på meg?
 - hva slags musikk liker jeg?
 - Hva synes jeg er stygt og pent? osv. (psykologisk/estetisk aspekt)
 Bevisstgjøring av ulike miljøers forhold til musikk:
 - hvor finner vi musikk?
 - likheter og særtrekk?
 - hva betyr musikk i det miljøet? osv. (musikksosiologisk aspekt)

Eksempel på hvordan MUSIKKOPPLÆRING kan spaltes opp i flere undervisningskomponenter (undervisningsoppgaver)
 NB! – en av mange muligheter.

komponentene
 delt
 ulike
 undervisningsfora

Og så blir spørsmålet: Hvem skal gjøre hva? – Eller et enda bedre spørsmål: Hvem skal gjøre mest av hva?

Musikkopplæringen hos hver enkelt lærer/leder eller i hvert enkelt undervisningsforum, skulle ideelt sett romme *noe fra alle* disse komponentene, og samtidig er vi klar over at hver komponent antagelig kan tas hånd om på en spesielt god måte i ett bestemt undervisningsforum.

Her følger et eksempel på hvordan man kan lage en fordelingsskisse som viser *vektingen* av undervisningskomponentene i de forskjellige undervisningsfora.

Stort sett en sammensmeltning av I–II–III–IV–V i alle fire undervisningsfora, men i ulike vektforhold.

V Jeg, vi og musikk		V Jeg, vi og musikk	V Jeg, vi og musikk
		IV samspill	IV
IV samspill III b ped. hj.ins II musikkens språk		IIIa instr./vok. ferdigheter	samspill
		II musikkens språk	III inst./vok.ferd.
I musikkens verden		I musikkens verden	II musikkens språk
			I musikkens verden
lærere i: GRUNNSKOLENS OBLIGATORISKE FAG	lærere i: GRUNNSKOLENS: – OBLIGATORISKE FAG MED VALG AV MUSIKKAKTIVITETER. – VALGFAG	lærere i: MUSIKKSKOLEN	lærere/ledere i: DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

Eksempel på hvordan undervisningskomponenter (undervisningsoppgaver) kan fordeles vektmessig på ulike undervisningsfora.
 NB! – en av utallige muligheter.

I kolonnen for «valgfag» og «obligatorisk underv. med valg av musikkaktivitet» står det bare et spørsmålstejn. Dette er for å antyde at disse tilbudene i utgangspunktet bør være åpne tilbud, og at de kan spille rollen som «støtdempere» i planleggingen. (jfr. kap. 5).

– Det kan være en fordel at man i et samordnet, kommunalt musikkopplegg simpelthen lager en slik skisse for ulike klassetrinn fra år til år. *Som produkt:* Den står der som en ramme for samarbeidet, som en form for kontrakt, og alle lærere og ledere som er implisert, har en kopi. *Som prosess:* Selve det å utforme en slik skisse i fellesskap, er en god og effektiv måte å komme i kontakt på.

Gjensidig styrking

Når man så er kommet fram til en oppgavefordeling som alle synes er rimelig (vertikal planlegging), blir det spørsmål om å tenke horisontalt. Alle har en større eller mindre del av alle komponentene.

Det sentrale spørsmål blir: Hvordan finne fram til et undervisningsopplegg som a) gavner den/de undervisningsoppgaver som man har et spesielt ansvar for – og b) samtidig støtter og styrker elevens læringsprosess hos andre musikk lærere/ledere?

Her følger noen eksempler på hva som kan drøftes i denne fasen av samplanleggingen. De er alle horisontale; det vil si, de angår en og en undervisningskomponent (se oversikt over undervisningskomponentene).

– I. MUSIKKENS VERDEN – *Eksempel på samplanlegging:* Her kunne samarbeid gå ut på at lærere supplerer hverandre. Lærere/ledere i musikk-skole og ensembler kunne få en års- eller semesterplan fra lærere i grunnskolen, og de kunne se seg om etter undervisningsmusikk som kunne passe inn i sammenhengen.

– II. MUSIKKENS SPRÅK – *Eksempel på samplanlegging:* Antagelig bruker lærere/musikkledere ulike ord og uttrykk når de snakker om f.eks. noteskrift.

De har antagelig også ulike måter å hjelpe elevene på. En viss ulikhet kan være av det gode. Det betyr ulike innfallsvinkler for elevene. Men ulikhetene kan også bli så store at det kan forvirre. Kunne lærere og musikkledere samles om noen felles ord, uttrykk og forklaringsmåter? Har en eller flere i gruppen noen spesielt gode noteleseøvelser eller gehørøvelser som de andre også kunne bruke?

– III. INSTRUMENTAL/VOKAL OPPLÆRING – *Eksempel på samplanlegging:* Ulike syn på hva som er god og hensiktsmessig instrumental- og vokalteknikk har ført til mang en temperamentsfull diskusjon i musikklivet. For samarbeidets skyld kan det være viktig å komme til enighet om hvem som bør ha mest å si på dette området – og hvorfor. Ikke minst er det viktig å finne fram til hva «forsvarlig teknisk progresjon» innebærer, slik at elever for eksempel ikke får samspill-/samsangoppgaver som bryter ned det som deres instrumental-/vokallærere forsøker å bygge opp.

– IV: SAMSPILL – *Eksempel på samplanlegging:* Samspill er et kapittel for seg i musikkopplæringen. Det finnes mer og mindre effektive og motiverende måter å tilrettelegge samspilløvingene på. Er det mulig for kolleger å samle seg om visse felles innøvingsrutiner? På denne måten kunne elevene møte velkjente arbeidsformer i de ulike samspillsituasjonene de kommer opp i. På denne måten kunne også disse arbeidsformene bli så godt kjent for elevene at de vil kunne benytte dem i selvstendige samspilloppgaver, uten lærerhjelp. Selvfølgelig bør det være mulig for de ulike lærerne og musikk lærerne å variere disse innøvingsrutinene, både utfra sin egen legning og utfra hver innstuderingsoppgave.

– V. JEG, VI OG MUSIKK. *Eksempel på samplanlegging:* Et lærersamarbeid på dette feltet kunne være å drøfte holdninger til musikk. Det finnes mange ulike syn på hva musikk kan være for enkelt-

mennesket og hvilken rolle musikk kan spille i et samfunn. Disse holdningene eller grunnsynene får igjen konsekvenser for musikkundervisningen, enten man er seg dette bevisst eller ikke.

Rammer og frihet

Uansett hva man velger å samarbeide om, er det viktig å finne fram til et samarbeidsprogram som ikke låser lærerne mer enn nødvendig. Særlig uheldig kan det bli å låse hver enkelt kollegas undervisningsopplagg i en *tidsramme*. Dette gjør at lærerne kan få vansker med å fange opp og utnytte impulser fra elevene, la undervisningen få retning og innhold etter deres ønsker. Det blir også vanskelig for læreren å følge sine egne, spontane innskytelser, hvilket ofte kan ha en heldig virkning på undervisningen.

Formål og arbeidsformer

Aktuelle diskusjonstemaer i en samarbeidssituasjon er hvordan arbeidsformer, progresjon etc. vil virke inn på elevene. Her kan man igjen ta for seg formålsformuleringene og utforme diskusjonstemaer som:

- valg av undervisningsstoff og arbeidsformer som øker elevens interesse og motivasjon
- progresjon som ikke går ut over elevens selvtillit, men som derimot er med til å bygge opp et positivt og realistisk selvbilde
- arbeidsformer som skaper kontakt mellom elevene
- muligheter for å kombinere både skapende og gjenskapende virksomhet i musikkopplæringen – både i klasserom, musikkstudio og på ensembleprøver.
- konkurranse som motiveringsmiddel. Positive og negative virkninger?
- grad av elevstyring i musikkopplæringen. Positive og negative virkninger?
- oppøving av elevens evne til å vurdere/bedømme kvalitet i spill og sang (selvstendighet) osv.

«Utløse og kultivere skapende krefter»

Det kan være grunn til å la dette temaet få et ekstra avsnitt. Det har fått plass både i Mønsterplannens og Kulturrådets målformuleringer, og dette er krevende ord å ha med i en formålsparagraf.

Ordene er relativt nye på musikkundervisningsarenaen, og konsekvensene av dem er mer dyptgående enn mange antagelig forestiller seg. Det kan også være vanskelig for mange musikk lærere og ledere som har vokst seg inn i en klassisk undervisningstradisjon, å løsrive seg fra metoder og aktiviteter som alle går på gjenskapende virksomhet, og ikke på skapende.

Det er realistisk å anta at bare et mindretall av klasseromslærere, instrumental- og vokallærere og ensembleledere har maktet å gi sin undervisning en kombinert skapende – gjenskapende profil – ennå. Det er også realistisk å anta at den utviklingen som er i gang, vil fortsette. Det kommer stadig ny informasjon og nytt undervisningsmateriale som framskynder denne utviklingen.

Det er også rimelig å anta at utvidet kontakt med jazz-, pop- og folkemusikkmiljøer med tradisjon i skapende virksomhet, vil være til hjelp for lærere som har fått sin opplæring i et gjenskapingsmiljø. I et samarbeidsmiljø vil også skolens allmennlærere kunne være til stor hjelp. Skapende virksomhet har etter hvert fått en bredere plass i skolen; i formingsfagene, men også i andre fag. Metoder, retningslinjer og materiell vil uten tvil kunne omarbeides med tanke på skapende virksomhet i musikkopplæringen.

Skapende virksomhet har ikke fått plass som egen undervisningskomponent i fem-komponents-modellen. Selvfølgelig ville det ikke være noe i veien for dette. Her sees imidlertid skapende virksomhet som en del av dette å ha innsikt i musikk som språk.

I mange lokalmiljøer vil man også ha lærere som i større grad enn andre har satt seg inn i metoder og teknikker for skapende arbeid. Disse lærerne kan bli ressurspersoner i miljøet. De kan gi kolleger verdifulle råd og impulser, kanskje også sette i gang musikk-/kulturverksteder for både lærere og elever.

4 Samarbeid i en hverdag

Ti manns styrke og tolv manns vett, sier ordtaket.

Dette kunne gjerne vært sagt i forbindelse med samarbeid.

Mange samarbeidspartnere makter ikke alltid å ta vare på hverandres styrke og vett i en samarbeidssituasjon. Det resulterer i gnissninger og manglende innsatslyst og betenkelig misbruk av faglige og menneskelige ressurser.

Andre har opplevd samarbeid på sitt beste og går så langt som til å kalle det en kunstart.

Dette kapitlet tar for seg noen få sentrale temaer som vedrører godt/dårlig samarbeid.

INNHold:

- A. Kunnskaper om hverandres arbeidsfelt 56.
- B. Hvilken praktisk nytte kan vi ha av hverandre? 59
- C. Fornyingsproblemer 62

TILLEGGSDel MED LITTERATURLISTE

side 131 til 132.

A. Kunnskaper om hverandres arbeidsfelt

Vi sitter alle på hver vår gren. Det er vanskeligere enn man tror å hoppe ned fra denne grenen og komme seg så langt vekk at man ser treets konturer – og sin egen gren blant mange.

Men det er viktig å mestre dette. Det er et viktig ledd i hva vi kunne kalle samarbeidsteknikk.

Innen vårt fagområde har vi tre sentrale begreper som det er spesielt viktig å kunne betrakte på en viss avstand:

Musikk, musikkundervisning og musikkmiljø

Musikk

I manges bevissthet er musikalsk-estetisk utvikling ensbetydende med at man sier farvel til en «lave-restående» musikktype og går opp på neste trinn i en rangeringsskala, til en musikktype som betraktes som «høyerestående». Denne skalaen har mange trinn, og mange har svært så bestemte, men ikke alltid ensartede, meninger om innbyrdes rangordning.

Denne rangordnings-tenkingen er stort sett på vei ut av mange musikkpedagogiske miljøer. Romforskningen har brakt oss fotografier av jorden sett fra verdensrommet. Musikk sosiologisk forskning og tenkning har gitt mange et tilsvarende perspektiv. Vi ser med stadig større klarhet og selvfølgelighet at musikkens verden har mange soner, og det er egentlig ikke noe mer prisverdig å befinne seg i nord enn i sør. Det er derimot prisverdig å befinne seg på reise, å utvide sitt preferanseområde og å se enhet i mangfoldet. Det er samtidig prisverdig å ha et bevisst forhold til godt/mindre godt innen de forskjellige soner; – innen de ulike musikkpoker, musikkgenre og nasjonale musikkulturer.

ISME – International Society for Music Education – legger stor vekt på gjensidig anerkjennelse av og respekt for hverandres musikkformer. Dette uttrykkes til stadighet i skrift og tale, og det blir satt om i praksis i form av en mengde undervisningsprosjekter og metodeverker som er bygd på idéer om tverrkulturell, tolererende musikkopplæring.

Her følger en rekke musikkgenre og musikktyper i alfabetisk rekkefølge:

- barnesanger, sangleker
- flatfele (folkemusikk)
- folkedanser – gammaldans
- folkedanser – bygdedanser
- gospel
- hardingfele
- jazz – eldre typer
- jazz – avantgarde
- joik
- kammermusikk
- vanlig korrepertoar
- opera
- oratorier
- pop
- punk
- rock – ulike former
- romanser
- religiøse sanger
- salmer
- storbandmusikk
- symfonier/symfoniorkestre
- symfonisk band
- trekkspillorkestre
- vuggeviser
- visesang med gitarakkompagnement

Hvem kan vel *hindre* at en indre rangeringsprosess settes i gang når man leser gjennom en slik liste? Svært få. De fleste av oss har lært hva man bør synes, og har musikkopplevelser bak seg som i større eller mindre grad er i overensstemmelse med dette.

Hvem kan *bremse* en slik rangeringsprosess i seg selv? Langt flere. Etertanker kommer inn. Man prøver å komme seg litt på avstand og ser et tre med ulike grener, noen store og noen små, noen eldre og noen yngre, noen mot øst og noen mot vest, men hele tiden grener på samme tre. Denne evnen til nedbremsing, samt kunnskaper om hverandres musikk, er en hjørnestein i godt samarbeid.

Det er en tendens til å reservere ordet «musikkundervisning» for en bestemt type undervisning. «Dette er musikkundervisning, men ikke dét,» «sild er ikke fisk», «burgunder er ikke rødt».

Senere tids musikkpedagogiske forskning og tenking har brakt inn en fruktbar distanse til ordet musikkundervisning, så stor distanse at man:

- evner å se at musikkundervisning kan være mange ting
- evner å se felles trekk i ulike typer musikkundervisning
- har mulighet til å oppdage bestandeler og mønstre som går igjen, om enn i varierte former eller i ulike blandingsforhold. Noen eksempler:
 - Man har vært på jakt etter typiske lærings- og undervisningsmønstre i popgrupper der en eller to av medlemmene gjerne vet litt mer om musikk enn de andre, og der gruppen ikke har en voksen bedreviter som griper inn i læreprosessen.
 - Man har forsøkt å kartlegge hovedmønstre og varianter i den undervisningen som finner sted i folkekemusikkmiljøer.
 - Ensembleledelse og kordirigering er også en form for musikkundervisning. Hva kjennetegner undervisningen her? Kan vi snakke om en eller flere hovedvarianter?
 - Er for eksempel klaverundervisning vesentlig forskjellig fra vokalundervisning, og hva er eventuelt årsaken eller årsakene?
 - Gitar er blitt et populært folkeinstrument. I hvilken grad og på hvilken måte har dette ført til metodisk nytenking? I hvilken grad har det ført til en todeling av gitarmetodikken?

Hensikten med disse spørsmålene og undersøkelsene er todelt:

- Finnes det *innenfor hvert undervisningsmiljø* bedre eller dårligere måter å undervise på? Hva er det som gjør dem bedre eller dårligere – og hvordan

spre viten om de mest hensiktsmessige mønstrene slik at det kommer flest mulig lærere og elever til gode?

- Kartlegging og beskrivelse av ulike undervisningsmønstre gjør det også mulig å utveksle erfaringer og *se sitt eget musikkmiljøes undervisningsmåter i lys av andres*. Dette kan bety fruktbar metodisk nytenking innen de ulike undervisningsmiljøene, men vi må vel også se i øynene at en slik idéutveksling setter store krav til den enkelte lærers kommunikasjonssevne og faglige innsikt.

Musikkmiljø

På hvilke måter kan personer fra ulike musikkmiljøer i et lokalsamfunn få vist hva de står for? Hvordan kan de presentere sine verdier, sitt særpreg, og sine «spilleregler»?

Hva sies om de ulike musikkmiljøer? Hvilke merkelapper har de fått av andre grupper i lokalmiljøet? Er det nevneverdig forskjell mellom deres egen framstilling av seg selv – og andres?

Hva kan sosialpsykologien og sosiologien lære oss om gruppedannelser i et samfunn, og hvordan kan en slik viten omsettes i praksis – i det daglige arbeidet for å skape gode samarbeidsforhold mellom ulike grupperinger i et lokalmiljø?

B. Hvilken praktisk nytte kan vi ha av hverandre?

Mang en god samarbeidsprosess har startet med dette spørsmålet. Det leder rett inn i en flora av hverdagsproblemer, og antyder at det er veier ut av dem.

Et systematisk kartleggingsarbeid gir oversikt til den enkelte medarbeider og gir medvind til en samarbeidsprosess. Slik kan det for eksempel gjøres:

Særbehov

Hvilke særbehov har de ulike samarbeidspartnere? Det kan være hensiktsmessig å få dette samlet ned på et papir, som et nøkternt svart-på-hvitt-grunnlag for videre samarbeid.

Hvilke ønsker har korpset, storbandet, sangkoret,

barnekoret, kirkens musikk-og-drama-gruppe, visegruppen, popgruppen, jazz-klubben, trekkspillorkesteret, spellemannslaget, kammermusikkforeningen, leikarringen, skolemusikklæreren, instrumental- og vokallærerne? – bare for å nevne en del aktuelle samarbeidspartnere. . .

Popgruppen ønsker seg kanskje bare et sted å øve hver tirsdag, korpset er for tiden på jakt etter en habil klarinettlærer og skolemusikklæreren er ute etter et matnyttig etterutdanningskurs.

I hvilken grad makter samarbeidspartnerne å la de enkelte gruppene selv få definere sine behov – på sine egne premisser? I hvilken grad makter samarbeidspartnerne å utveksle synspunkter på hverandres behov – på en fruktbar måte?

Særproblemer

Selvfølgelig har dette sammenheng med særbehovene, men det kan være hensiktsmessig å skille ut særproblemer i et eget avsnitt særlig fordi det kan dreie seg om et helt problemkompleks uten klare årsaksforhold, og uten klare idéer om løsning på problemene. Noen eksempler:

- Barnekoret består av 95% jenter. Hvorfor? – Og hvordan kan det skapes bedre balanse mellom gutte- og jentestemmer?
- En bestemt gruppe føler seg forbigått ved ressurstildeling og aner at dette har sammenheng med en negativ holdning til den type musikk de står for.
- Musikkskolens lærere har delt seg i to leire på grunn av ulike synspunkter vedrørende eliteorientert og allmennorientert instrumental- og vokalundervisning. Situasjonen har låst seg, og ingen synes å ha overskudd til å finne fram til en både-og-tenking som kan forene istedenfor å splitte
- osv.

Felles problemer

Forsøk på å kartlegge særproblemer, fører gjerne til en kartlegging av felles problemer. Noen eksempler:

- De fleste musikkelever ser ut til å gå inn i «downperioder» da alt er kjedelig, særlig øving. Er dette

noe uunngåelig, eller er det noe vi kan gjøre ved det?

- På hvilke måter kan vi etablere godt samarbeid mellom hjem og musikkundervisning. Hvordan kan vi finne fram til kontaktformer som ingen føler altfor belastende i en travel hverdagsuke – hverken lærere eller foreldre?
- Hva kan et samarbeidsteam gjøre for et enkelt problembarn?
- osv.

Faglige ressurser

- Hva disponerer vi av musikklærere og musikkledere? Hva er deres sterke sider, spesielle interesser? Hva kan hver enkelt påta seg? Hva har de lyst til å påta seg?
- Finnes det andre musikk-kyndige og musikkinteresserte personer i vårt lokalmiljø? På hvilken måte kan de evt. trekkes inn i et samarbeid?
- Utveksling av vikartjenester. Hvem kan vi kontakte i et knipetak? En korttidsvikar burde ha anledning til å legge opp vikartimen(e) etter sitt eget hode. Hva har hver enkelt å by på? Utveksling av idéer. Hva kunne en «vikarpakke» inneholde?
- osv.

Undervisningsmateriell

Her blir det snakk om en ren vareopptelling:

- Hva disponerer vi til sammen av undervisningsrom, og hvordan kan de utnyttes på best mulig måte?
- Hva disponerer vi av kostbart spesialmateriell som f.eks. filmframviser, videoutstyr, pedagogiske hjelpinstrumenter? Er det mulig å komme fram til rutiner for kortere utlån?
- Et rikholdig og allsidig notebibliotek (evt. med plater og kassetter) er en betydelig motivasjonsfaktor både for lærere og elever. Hva disponerer vi pr. i dag? Hvordan kan dette komme flest mulig til gode? Utlånsbil en dag i uken?
- Instrumenter til utlån er ofte betingelsen for at mange elever kan ta imot musikkundervisning i det hele tatt. Hva disponerer vi pr. i dag? Har vi anledning til å betrakte dette som en felles instrument-

bank for oss alle sammen? Hvordan kan vi unngå at noe blir liggende ubenyttet?

– osv.

Faglig ajourføring og etterutdanning

- Er vi mange nok til å danne en studiesirkel, med eller uten lærer? I hvilken grad kan vi legge opp studieprogrammet selv? Hva ønsker vi å sette oss bedre inn i?
- Er det noen som kunne påta seg å lede en lesesirkel? Hvem har bøker å foreslå?
- På hvilke måter kan vi hjelpe hverandre med idéer til undervisningsstoff? Hvem vil kontakte konsulent og fagrettleier? Kunne vi spørre noen fra distriktets musikkonservatorium?
- osv.

Adresselister

Det kan kanskje synes overflødig å nevne det, men adresselister – oversiktlig og ajourførte – er et viktig ledd i en samarbeidssituasjon. – Ja, en inspirasjon i mange tilfeller, såfremt den omfatter flere samarbeidspartnere enn man vanligvis tenker på.

Et felles skippertak for å sette sammen en adresseliste vil ganske sikkert gi lønn for strevet, og som «tenningsnøkkel» kan man for eksempel benytte kapittel 2 i dette informasjonsheftet, eventuelt også adresselisten bak i boka.

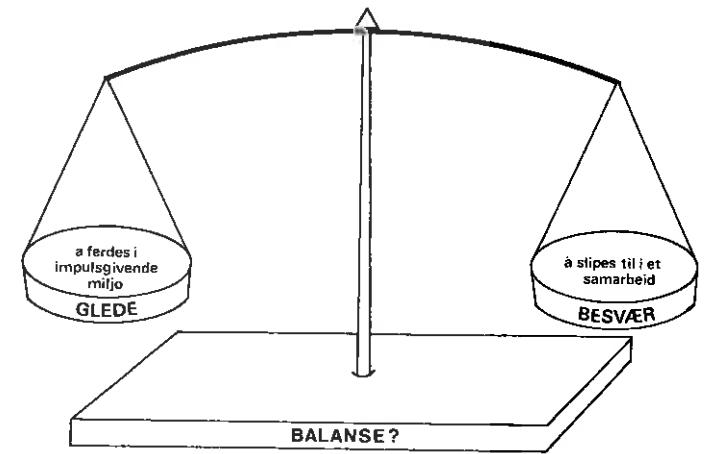
C. Fornyingsproblemer

Åpne dører

Samarbeid åpner dører til kollegers tanker, holdninger og arbeidsmåter. Reaksjonen kan ofte være irritasjon, uro og usikkerhet. Dette er en naturlig reaksjon og mye ville være vunnet om både en selv og kolleger var klar over dette.

Å sette seg inn i andres idéer er ingen enkel sak. Det innbefatter også opprydning i egne idéer for å finne ut hvordan andres idéer kan innpasses i ens eget idélandskap. Det kan bli kollisjoner i dette idélandskapet når nykomlingen skal inn, og dette er mer

energikrevende enn vi oftest tenker over. Det er slit-somt!



Skynd deg langsomt

«Skynd deg langsomt» sa de gamle romere, «Festina lente». Pedagoger og psykologer som har studert fornyingsproblemer (innovasjonsproblemer) på nært hold har kunnet konstatere at forsert nytankingstempo som regel fører til stagnasjon innen en viss tid. Man får et begeistringsblaff, hvorpå suksesskurven daler temmelig raskt.

Samarbeidssituasjoner kan føre til at mange lærere blir tvunget til å forandre sine undervisningsrutiner og gamle idealer, og at man blir tvunget til å fornye seg i et tempo som er betenkelig. Er det mulig for en lærergruppe å si til hverandre: «La oss ta det som en treårsplan. Ikke stress!» Vil dette føre til latskap og utsettelse, eller er det et så stort fond av iver og klokskap i gruppen at denne «skynd-deg-langsomt-aksjonen» vil bli en suksess?

5 Musikk valgfag

Hva skal være valgfagets rolle og profil i en samordnet kommunal musikkopplæring? Hvilke muligheter har dette faget? – og hvordan kan mulighetene utnyttes?

Mye taler for å beholde valgfaget som et åpent tilbud, som et undervisningsforum der mye kan skje, som et fag som gir anledning til optimal utnyttelse av økonomiske og faglige ressurser fra år til år.

Dette kapitlet presenterer en rekke muligheter, både for den som skal organisere valgfagsundervisningen og for den som skal undervise i dette faget.

I grunnskolen har man to varianter av musikkfaget der valg er mulig:

- ordinært valgfag
- obligatorisk undervisning med valg av musikkaktiviteter.

I dette kapitlet tenkes det hele tiden på «ordinært valgfag», men det meste av innholdet vil også kunne gjelde «obligatorisk undervisning med valg av musikkaktiviteter».

De fleste prosjektforslagene vil også kunne angå gruppeundervisning, ensembleundervisning, musikkverksteder o.l. i musikk skolene.

INNHOLD:

- A. Generelt om valgfag 66
- B. Faste valgfagstilbud 69
- C. Fleksible valgfagstilbud 72
- D. Om prosjektene 72
- E. 28 prosjekter 75

TILLEGGSEDEL MED LITTERATURLISTE

side 133

A. Generelt om valgfag

Faste og fleksible valgfagstilbud

I dette informasjonsheftet benyttes betegnelsene «faste» og «fleksible» valgfagstilbud. Med dette menes:

- *Fast valgfagstilbud:* – har et definert innhold eller ramme. Elevene vet hva de går til når de velger musikk som valgfag,
- *Fleksibelt valgfagstilbud:* Årets undervisningsopplegg bestemmes først når man ser hvilke elever som har valgt musikk som valgfag.

Andre forskjeller:

Blanding av FAST og FLEKSI

Forskjellen mellom faste og fleksible valgfagstilbud behøver slett ikke være så markante som antydnet foran. Det er i høyeste grad mulig å tenke seg blandingsmodeller. De faste oppleggene kan gjøres fleksible og varierte med perioder der opplegget er mer prosjektbetont. (Se eksempler til slutt i kapitlet.) De fleksible tilbudene kan vise seg å fastne til et opplegg med faste rammer og en viss kontinuitet i opplegget.

Elevene og valgfagsvariantene

– Det bør ikke være en forutsetning at alle skal spille og synge i en valgfagsgruppe. Det kan være andre oppgaver for musikkinteresserte elever, f.eks.:

– rekvisitør, lydbåndteknikker, en som tegner/utformer klasseboka, en som sørger for evt. korrespondanse, en som skriver rapporter, en som skriver noter, en som lager instrumenter, en som lager programmer (layout), illustratør, fotograf, en som kan lage tekster/vers til musikken, materialforvalter osv. (særlig aktuelt i forbindelse med visse prosjekter).

– Både faste og fleksible valgfagstilbud burde kunne anvendes for elever på alle alderstrinn. Begge tilbudene kan tilpasses til elever i alle aldre. Det blir spørsmål om valg av undervisningsinnhold og læringsaktiviteter.

Den kommunale musikkskolen skal i prinsippet være åpen for alle som har interesse av å lære å synge eller å spille et instrument.

«Frivillig musikkopplæring – et tilbud til alle interesserte.» Det høres rettferdig ut, men blir ikke rettferdig før man har gjort noe for å finne fram til elever som er interesserte uten å vite det selv. Valgfag kan nettopp være en slik vei. Obligatorisk musikkundervisning også, selvfølgelig, men man tenker seg vel at det vil skapes et mer aktivt musikkmiljø i en valgfagsammenheng.

Betingelsene for at *musikk som valgfag* skal kunne ha en slik motivasjons- og informasjonseffekt, er at *valgfaget* drives slik at musikkaktivitetene har et ansikt utad, at det delvis er et opplegg med åpne dører:

Valgfag som informasjon

FASTE VALGFAGSTILBUD	FLEKSIBLE VALGFAGSTILBUD
I dette kapitlet er faste valgfagstilbud tenkt i tre kategorier: a) instrumental/vokal grunnopplæring i grupper b) samspill i mindre ensembler c) skolekor, -korps og -orkester	I dette kapitlet er fleksible valgfagstilbud tenkt i to kategorier: a) ulike former for musikkopplæring innen gruppen («lukket dør») b) kontakt- og samarbeidsprosjekter («åpen dør»)
Gjerne et fast, organisert samarbeid med musikkskole og/eller skolens kor, korps eller orkester. (Klare avtaler og ansvarsforhold blir viktig.)	Lærer og elever avgjør selv hvem de vil samarbeide med utover i året
Stor betydning når det blir spørsmål om å: – styrke/utvide musikk skolens instrumental/vokalopplæringstilbud – styrke/hjelpe skolens kor, korps og/eller orkester	Stor betydning når det gjelder å komme hver enkelt elev i møte. Tilbudet gir adgang for elever med vidt forskjellige forventninger og forhåndskunnskaper.
Undervisningstilbudet forutsetter at læreren har bestemte faglige kvalifikasjoner	Undervisningstilbudet gjør det mulig for lærere med ulike kvalifikasjoner å ta ansvar for faget.
Relativt stor grad av kontinuitet i opplegget	Opplæringen mindre preget av kontinuitet, mer vekt på ulike prosjekter over perioder.
Elevene har mindre direkte innvirkning på opplegget	Elevene har mer direkte innvirkning på opplegget.
Muligens noe mer betoning av undervisningsprodukt. (Repertoar, o.l.)	Muligens noe mer betoning av undervisningsprosess («Arbeids-måte er pensum»)

- Vi tenker her f.eks. på opptredener,
- samarbeid med andre fag på skolen,
 - samarbeid med andre interesserte i lokalmiljøet.
- Valgfagets PR-effekt vil også nå de elevene som ikke er vokst opp med musikk.

Dette vil gå utenom foreldrene, direkte fra barn til barn, og fra lærer til barn, i et skolemiljø.

Den kommunale musikkskolen blir de fleste steder oppsøkt av flere enn den kan ta inn. Interessen er større enn tilbudet. Med dette risikerer man at ventelisten blir enda lengre, men situasjonen føles likevel riktigere.

B. Faste valgfagstilbud

Tre varianter:

- Instrumental/vokal-opplæring i grupper
- Små ensembler
- Skolekor, -korps og -orkestre (store ensembler)

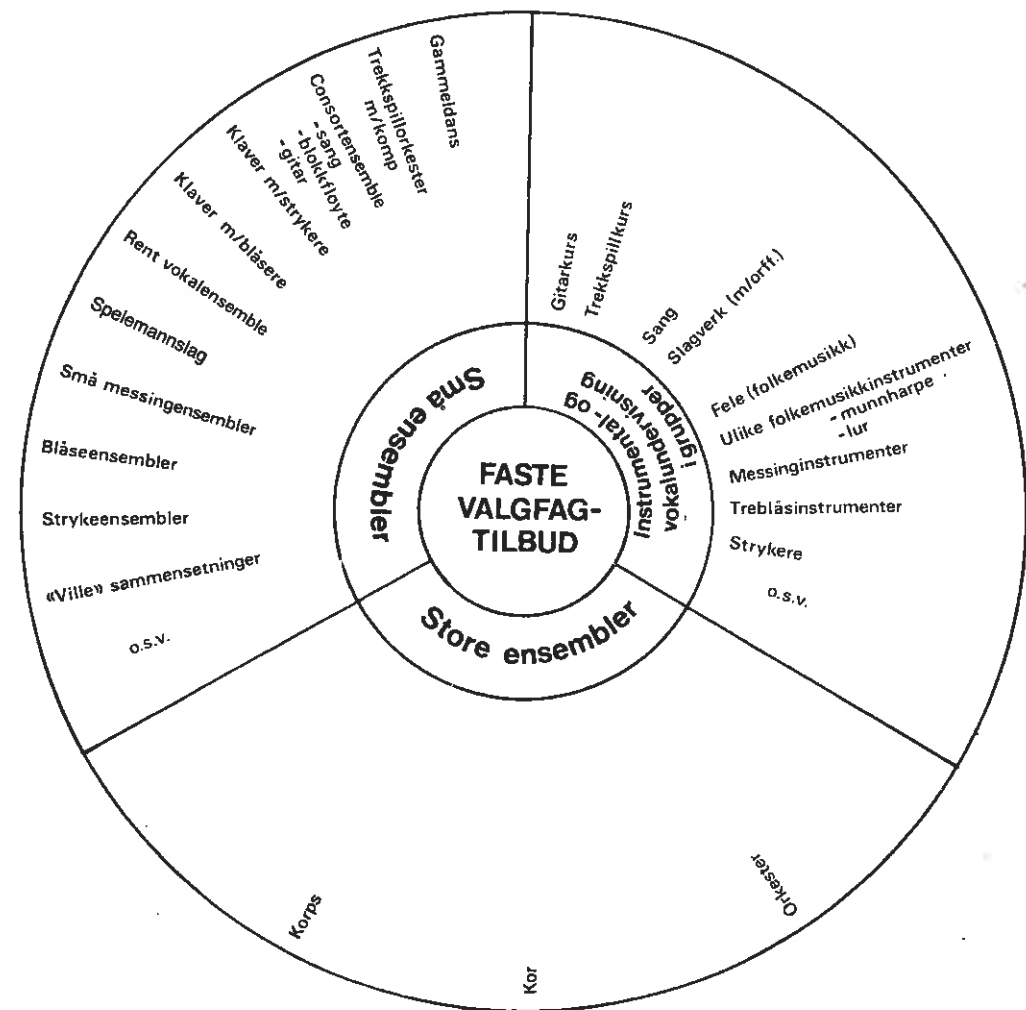
*Instrumental/
vokalopplæring
i grupper*

- Her blir vel grunnopplæring det mest aktuelle, men man vil kanskje også få elever som har noen forkunnskaper og ferdigheter på instrumentet. Det bør være mulig for denne eleven å få være med, og det bør også være mulig å finne ekstraoppgaver med passende utfordring.

- Gruppestørrelsen blir et viktig spørsmål, særlig for læreren. Det bør være mulig å få antallet så lavt (4-6) at læreren føler han kan gi forsvarlig undervisning.

- Prinsipielt kan hvilket som helst instrument bli

Den første gitaropplæring.



aktuelt i denne undervisningen. Det bør også være mulig å sette sammen elever med beslektede instrumenter i samme gruppe.

– Samspill vil selvfølgelig inngå i gruppeundervisningsopplegget, men det blir ikke noen hovedsak.

– Flere av prosjektforslagene i dette kapitlet vil kanskje kunne bety et spennende innslag i undervisningen?

– Her er alle instrumentkombinasjoner tenkelig. Det bør være mulig å finne fram samspillstoff som kan passe alle typer grupper. En stor fordel er det selvfølgelig om læreren selv kan arrangere noe, eller om det finnes en musikklærer i kommunen som har arrangering/komponering som en del av sin undervisningsplikt.

– Elevene får ikke regulær instrumental- eller vokalopplæring i dette valgfagstilbudet. Det forutsettes at de har eller har hatt egen instrumental- eller vokallærer. I denne valgfagsvarianten er samspillet hovedsaken. Nært samarbeid med elevens instrumental/vokallærer er både ønskelig og nødvendig.

– Flere av prosjektforslagene i dette kapitlet vil kanskje kunne bety et spennende innslag i regulær samspillvirksomhet?

– To varianter er tenkelige innenfor dette valgfagstilbudet:

– det omfatter både grunnopplæring og ensemblespill.

– det omfatter bare ensemblespill, og elevene får for eksempel grunnopplæringen på musikkskolen.

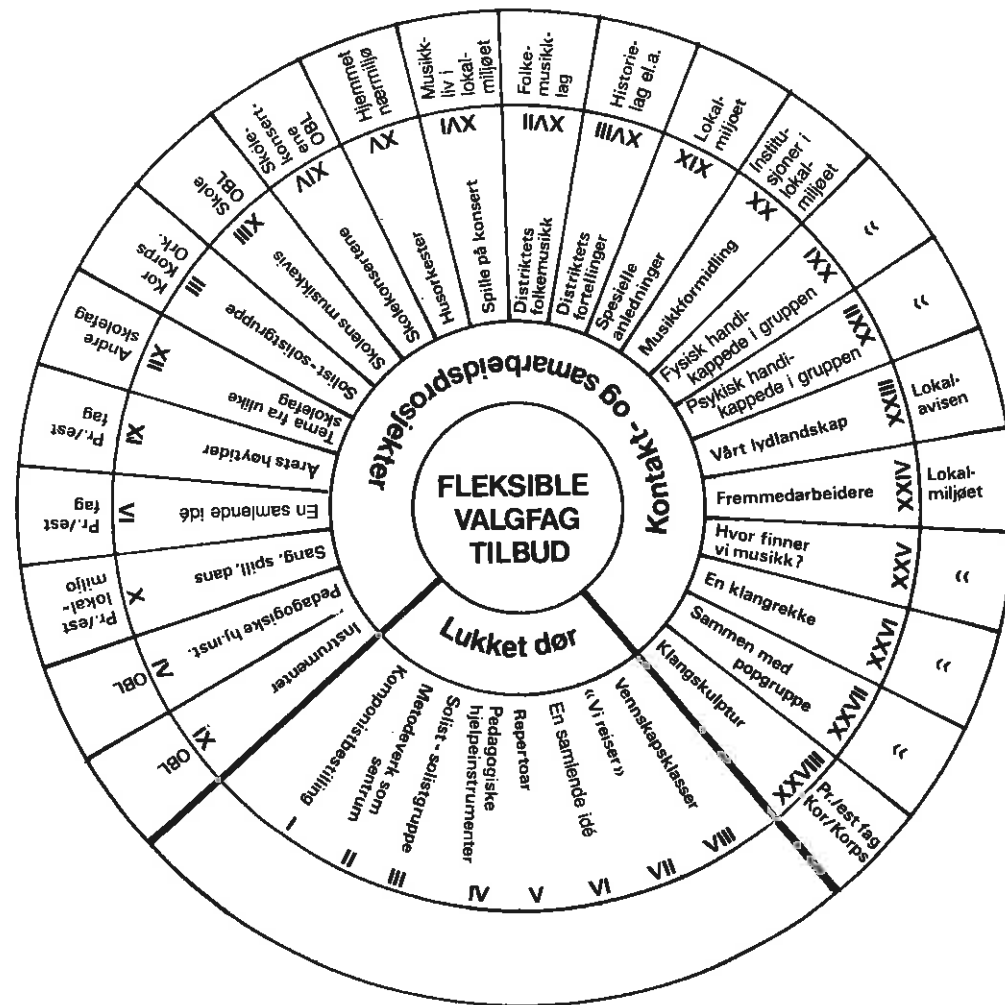
– Selv om større ensembler gjerne har sitt faste, tradisjonelle opplæringsprogram, er det mulig det kan være spennende for ensemblelevne med en eller annen form for «avstikker» fra programmet. Noen av prosjektforslagene i dette kapitlet kan muligens være aktuelle.

– «Korpsdrama» («ensemblelek») – dette er et nytt begrep i storensambles verden, og har vist seg å være et uhyre populært innslag i repertoaret, både for korpselevne og tilhørerne. Korpset bruker hele rommet, og lager og/eller innstuderer bevegelse og

handling i selve spillet. Handlingen er gjerne av spøkefull karakter. Siden korpset allikevel er på skolen: – Finnes det en dramalærer eller gymnastikklærer som vil kunne samarbeide om et opplegg?

Små ensembler

Skolekor, -korps og -orkester



C. Fleksible valgfagstilbud

To varianter:

- «lukket dør»: ulike former for musikkopplæring innen gruppen
 - «åpen dør»: kontakt- og samarbeidsprosjekter
- «To varianter» – det betyr langt fra at man må velge den ene eller den andre, slik tilfellet var innen de faste valgfagstilbudene. Her blir det heller aktuelt å variere: – å lukke døra opp og igjen etter gruppens ønske, i perioder.

«Lukket dør»

I perioder med lukket dør – lengre eller kortere etter ønsker og behov – kan også elevene ha en prosjektbetont undervisning, men prosjektet omfatter da bare dem selv og musikk. (Prosjekt I–VIII)

Den lukkede døra gjør det også mulig å arbeide noe mer systematisk med tanke på utvikling av bestemte ferdigheter (spill, samspill, notelesing).

«Åpen dør»

Som figuren viser, kan døra åpne seg mot mange ulike samarbeidspartnere. I hvert enkelt lokalmiljø vil man finne langt flere. Her er det bare vist noen muligheter og eksempler, for å illustrere hovedidéen. (Prosjekt IX–XXVIII)

Musikkskolen er ikke nevnt som samarbeidspartner, men det er hele tiden tenkt at musikkskolen skal kunne bistå med hjelp og råd – i større eller mindre grad. (Service-funksjon).

D. Om prosjektene

Prosjektene varighet

Et prosjekt kan gå over en periode på 3–4–5 uker, over et par måneder, over et helt semester. Det avhenger i første rekke av elevenes interesse og av undervisningsstoffet.

Forslag til aktiviteter

Disse forslagene vil ofte overlape hverandre, ofte er de alternativer. Ofte kan et aktivitetsforslag fra et annet valgfagsopplegg passe vel så godt. Ikke alle aktiviteter passer like godt for alle aldersgrupper, heller ikke alle idéene. Overføringsmuligheter?

Undervisningsmusikk

Mange av disse prosjektidéene setter store krav til musikk lærerens kjennskap til undervisningsmusikk. Lett adgang til musikkbiblioteker og/eller musikkforretninger er også viktig. En musikkpedagogisk konsulent kan være til stor hjelp, likeså et samlet team av musikk lærere. Via valg av undervisningsmusikk, skulle de fleste av disse prosjektene kunne tilpasses alle aldersgrupper.

Prosjektundervisning og motivasjon

Et mangleddet samarbeidsprosjekt krever gjerne ekstra tid og forberedelser. Man kan ikke gå til «neste side i boka», men må lete, oppsøke, ofte forgeses.

Og likevel: Man kan med dette lykkes å styre utenom en del vanskeligheter som i første rekke er forbundet med manglende motivasjon hos elevene.

– Man unngår rutinepreget musikkundervisning som gjør at mange elever mister interessen med jevne mellomrom.

– Man kan gi elevene en opplevelse av at de har noe å bruke sine kunnskaper og sitt instrument til. Musikkundervisning skulle ikke bare være å øve, få lekse, øve, få ny lekse i det uendelige. Musikkundervisning skulle være adgangskort til noe mer, og dette «mer» skulle eleven helst finne her og nå – hele tiden.

Fiasko?

Selv om faggruppen har vært med på å avgjøre og planlegge, selv om man forsøker å legge opp et prosjekt ut fra elevenes premisser, så er ikke dette noen garanti for en vellykket gjennomføring av et prosjekt, med motivasjonen på topp. Man er her avhengig av både lærerens og elevenes evne til å gi prosjektet en ny vri eller til å slutte mens leken er god.

Selv om tanken på et ferdig produkt kan gi både drivkrefter og samarbeidslust, så er det også all grunn til å framheve *prosessen*. «Selv om det ikke ble som vi hadde tenkt, så har vi kanskje fått noe ut av det likevel.»

Lappeteppe-modellen

– Prosjekter som har lappeteppe-form, som er sammensatt av mange ulike ledd, gjør det forholdsvis lett for ulike elever å gå inn i et samarbeid om et fel-

les produkt. Vi kan vente å finne særdeles stor evnespredning i en valgfaggruppe i musikk. Lappeteppemodellen kan fange dem inn i en helhet. Lappeteppemodellen kan også i en viss grad motvirke følelsen av å bli plassert på en flink-mindre-flink-skala. Man er heller ulike deler i et mønster. Når mange skal arbeide med ulike ting, «lapper», kan selve undervisningstimene kompliseres, men til gjengjeld kan også valgfaglæreren regne med hjelp – i en samordnet, kommunal musikkopplæring. Kanskje særlig i form av individuell hjelp fra elevers instrumental/vokallærere på musikkskolen og instruktører i kor, korps, orkester. Det er vel realistisk å regne med at noen av valgfagelevne har musikkundervisning utenom valgfaget.

Jantelovens paragraf 1

«Du skal ikke tro at du er noe.»

Mange av disse foreslåtte prosjektene er en åpen dør ut til mennesker i lokalsamfunnet, til mennesker med ulik musikkferaring og viten om musikk, og med begrenset tid til disposisjon. I vår TV-tid har de fleste fått oppleve verdensartister, god underholdning, fremragende prestasjoner på alle felter. «Det blir så lite det vi kan gjøre.»

Musikklæreren står overfor en vanskelig oppgave. Man må mobilisere alt hva man har av klokskap og finfølelse, – og evne til å få elever og samarbeidspartnere til å se muligheter for *kvalitet* i de mindre formåtene, til å finne gleden i selve samarbeidet.

Stoffvalg er viktig. Mange grupper og ledere har forløftet seg på store og vanskelige oppgaver. Det har endt i stress og nederlagsfølelse og dårlige amatørprestasjoner som ingen hadde glede av.

Et godt program er langt fra det samme som et vanskelig program. Kunsten følger andre regler! Det er utrolig hvor enkelt og upretensiøst et program kan være – og allikevel ha appell til deltagere og tilhørere. «Vi kan.»

E. 28 prosjekter

I. Komponistbestilling

En valgfagsgruppe kan være svært uensartet hva ferdigheter og spilletferdigheter og innsatsvilje angår. En rolig og saklig erkjennelse av dette i gruppen vil sannsynligvis gjøre det lettere å få i gang et samarbeid på tvers av ulikhetene. Det kan bli vanskelig – for ikke å si umulig – å finne fram samspillmusikk som gir hver elev anledning til å fungere på sitt beste i en samspillsituasjon. En fellesløsning på disse to problemene kan være å bestille musikk som er spesialskrevet for gruppen. De fleste musikklærere som er uteksaminert fra våre utdanningsinstitusjoner de senere årene, har kurser i bruksarrangering. Vil noe bruksarrangering kunne inngå i deres undervisningsplikt?

forslag til aktiviteter:

- Forundersøkelser: Hva må komponisten vite om oss? Hvor langt skal samspillstykket være? Skal det være melodi til en tekst? Hva skal instrument-sammensetning være? Skal stykket brukes til en bestemt anledning?
- Spill og evaluering: innøving av samspillstykket. Evt. innspilling på kassettbånd som sendes til komponisten for uttalelse sammen med eventuelle spørsmål.

II. Metodeverk som sentrum

Med metodeverk tenkes det her på hefter med undervisningsmusikk som er ordnet etter vanskelighetsgrad. Ett eller flere metodeverk kan tas i bruk, det kommer an på elevsammensetningen i valgfaggruppen. F.eks.: En gitarskole, en trompetskole, en blokkfløyteskole, kanskje supplert med et metodeverk for allmenn musikkundervisning, f.eks. en sangbok med forslag til ORFF-arrangementer. Det er en fordel om disse instrumentalskolene var av nyere årgang, med sanger, samspillarrangementer, små arbeidsoppgaver etc. Også en fordel om de holder til-

nærmet samme progresjon. Samtlige valgfags elever bør ha alle heftene.

Med en slik samling av metodeverk som sentrum i valgfagsundervisningen, blir planleggings- og forberedelsesarbeidet betydelig lettere for læreren.

Forslag til aktiviteter:

- På oppdagelsesferd: Hva står det i disse bøkene? Mye vi ikke forstår? Noen sanger vi kjenner? Etc.
- spille evt. lekse: En eller to elever er ukens «spille-elever» – det vil si, vi trekker fram stykker fra «deres» hefter. Gjennomgåelse av notene, iallfall rytme, mønstre, arrangement for rytmeinstrumenter, arrangement for samspill med flere instrumenter, lage tekster som passer etc.
- Lage en suite: Sette sammen små stykker til en sammenhengende suite, eventuelt med forspill, mellomspill og etterspill. Suiten kan ha en samlen- de fellestittel, f.eks. folkevisesuite, dyresuite, eller bare hete Suite nr. 3.
- Arbeidsbok: Med utgangspunkt i småstykkene som elevene spiller, kunne elevene notere ned hva de lærte om noter etter hvert, altså en selvlaget teori- bok. Arbeidsboka kunne også inneholde samspill- stykker som gruppen har laget arrangement til, samling av vers, illustrasjoner av sanger, fotos av gruppen etc.

*(Evt. kontakt:
kor, korps, orkester*

III. Solist – solistgruppe

Det kan være både spennende og motiverende å få være solist med et ensemble, i dette tilfellet valgfagsgruppen. Dette kan kanskje høres vidløftig ut, men i praksis kan det være noe så enkelt som å spille «Gubben Noa» på stavspill mens de andre klapper eller spiller på rytmeinstrument. Enkelte elever liker kanskje ikke å ha eneansvar for en solostemme, men de kan jo gå sammen i solistgrupper.

Valgfagelever som har spilletimer på musikkskolen og/eller er medlem i kor, korps eller strykeorkester, kan få anledning til å bruke instrumentet sitt i en ny sammenheng.



Solist.

Forslag til aktiviteter:

- Samtale, undersøkelse: Hvem av oss i gruppen kunne tenke seg å prøve? Hva ville de like å spille? Må alle være solister?
- På jakt etter arrangement: Har vi egnede samspill- arrangementer i noen av samspillheftene våre? Kan noen på musikkskolen hjelpe oss med dette? Kan vi finne arrangementer som lett kan omarbeides slik at det passer for oss? Kan vi klare dette selv?
- Innøving: I en periode eller utover i hele året, fellesøvelser med solist og hele ensemblet i valgfagti- mene. Elever som går på musikkskolen får hjelp til solistoppgaven av sine lærere. Det er viktig at opp- gavene er korte og enkle slik at man kan fullføre dette prosjektet før interessen dabber av.
- Utforming av gruppens spesielle solistprogram med elevnavn, komponist/arrangør, tittel på stykket etc. Fotos? Anledning til mangfoldiggjørelse? Alt note- materiale kan samles i en egen mappe.
- Framføring: Hvem vil høre vårt program? Kanskje vi kunne spille det for klassen i obligatorisk musikk? Tenk om strykeorkestret kunne overta ensemble- stemmene, slik at vi fikk være solister med dem.

(Evt. kontakt: OBL. mus.)

IV. Pedagogiske hjelpeinstrumenter

(Stavspill, rytmeinstrumenter, blokkfløyte, gitar.) Selv om disse instrumentene tas i bruk i obligatoriske timer, er det mulig at valgfagsselevne ville like å spille på disse instrumentene når de er i en mindre gruppe. Dette kan bety mer individuell veiledning fra lærer, større iver og innsats i gruppen, bedre konsentrasjonsmuligheter, mer raffinerte arrangementer, mer allsidig og motiverende repertoar, evt. samspill med ordinære instrumenter.

Forslag til aktiviteter:

- Samtale, undersøkelser: Hvilke av instrumentene liker dere best å spille på? Hvor godt mestrer vi de forskjellige instrumentene?
- Stoffundersøkelse, planlegging, spill: Grupper gjennomgår samspillstoff, hjelp fra lærer til å vurdere vanskelighetsgrad, evt. prøvespille. Hva skal vi øve grundig på – hva skal vi bare spille gjennom et par ganger?
- Skapende virksomhet: I en liten gruppe som valgfagsgruppen, er det gode muligheter for improvisasjon: Det er lettere å lytte til hverandre, få ideer fra hverandre. Elevene kunne gå sammen om å lage små dialog-komposisjoner f.eks.
- Samarbeid med obligatorisk musikk: Valgfagsseleven kunne øve inn solostemmer av relativt høy vanskelighetsgrad. Er det muligheter for solistopp-gaver i den obligatoriske klassen?
- Samspill med skolens kor-korps orkester: Kjenner vi noen som kunne lage et arrangement for oss slik at vi kunne være med korpset på et musikkstykke? Kunne vi kanskje lage et slikt arrangement selv hvis vi fikk låne korpsnotene?

V. Repertoar

En musikkgruppe kan på kort varsel bli bedt om å medvirke ved en tilstelning. Da er det klokt å ha sørget for å holde noen stykker «varme» slik at de kan spilles praktisk talt uten gjennomgåelse på ekstratime. Men en repertoarliste har også en annen, meget vik-

tig funksjon: Det er viktig at en slik gruppe-repertoarliste inneholder musikkstykker og sanger som elevene liker ekstra godt, og som de kan gjennomføre med sikkerhet og musikalsk overskudd.

Forslag til aktiviteter:

- Når listen settes opp – og revideres underveis i året – gir det god anledning til å snakke sammen om musikk, hva man liker og ikke liker. (Estetisk vurdering og bevisstgjøring av musikkpreferanser.)
- Når listen settes opp, og revideres, gir det også god anledning til å snakke om vanskelighetsgrad, hva som gjør stykker lettere og vanskelige og hvordan man kan øve for å overvinne vanskeligheten og bli sikker.
- Når listene revideres i løpet av året gir det også god anledning til å konstatere at elevene gjør framskritt, de utvider sitt repertoar, og de kan kanskje også makte å spille stykker som de ikke trodde de ville mestre.
- En viss tid av valgfagtimene (evt. hver 14. dag) må settes av til gjennomspill av repertoarstoffet. Dermed får elevene også anledning til å spille for hverandre og hjelpe hverandre med både positiv, negativ og veiledende kritikk.
- Det bør være litt fest over gruppens repertoarliste. Hva slags utforming skal den få? – Skal den i en arbeidsperm? – På veggen? – Dekorert?

(Evt. kontakt – praktisk/estetiske fag)

VI. Musikkprogram basert på en samlende idé

Både store og små musikere kan føle at et musikkprogram får mer mening hvis de forskjellige delene i programmet er ledd i en større helhet. Denne helhetsidéen kan være av ren musikalsk art eller ha et program-musikk-tema:

Forslag til aktiviteter:

- Samtale, planlegging: Hva kan musikk handle om? – Om seg selv? – Om noe annet enn musikk, og i tilfellet hva? Ulike prosjekter og programidéer drøftes, og gruppen blir stående ved temaet *vær og vind*. Har vi musikkstykker på repertoaret

som kunne passe sammen med denne idéen? Kan vi lage noen lydeffekter selv ved hjelp av instrumentene våre?

- Spill, utprøving: Øve inn program, eksperimentere med rekkefølgen i programmet: Hvorfor slik og ikke sånn? Hvorfor passer dette bedre synes du?
- Samarbeid: Kunne formingsklassen lage kulisser, dekorasjoner, illustrasjoner? Vil vi heller gjøre det selv? Andre skolefag vi kunne trekke inn?
- Fremføring: Hvem vil høre vårt program?

VII. «Vi reiser»

På UNESCOs program finner vi også tanker om skolebarns kjennskap til fremmede lands kulturer.

Forslag til aktiviteter:

- Planlegging og innøving: Fram med kart eller globe. Hvor skal vi legge musikkreisen? Ivar spilte en svensk folkevise forrige uke, og Olav kan en ungarsk dans. Der har vi allerede to stoppesteder på reisen. Hvor ellers? Kan vi finne sanger og musikkstykker fra fremmede land i noen av heftene våre?
- Arbeidsbok – utstilling: alle må lete etter bilder fra det landet vi skal til neste gang. Finner dere noen opplysninger dere synes bør være med? Hvor kan dere finne dem?

VIII. Vennskapsklasser

Gjennom musikkpedagogiske tidsskrifter og lokalaviser skulle det være mulig å etablere kontakt med vennskapsklasser, i nabobygda, et annet sted i Norge eller i utlandet.

Forslag til aktiviteter:

- Utveksle lydbånd med spill, sang og hilsner. Evt. lydbånd over samme tema.
- Komponere små melodier og musikkstykker til hverandre. Læreren er behjelpelig med å skrive ekstra tydelige noter. Elevene dekorerer.
- Sende brev, fotos, fortelle om seg selv. Kan dere få bruke en engelsktime til brevskrivning? Vil læreren hjelpe dere?

- Reise på 'besøk. Spille for hverandre og sammen. Samspillprogram som er øvet inn i god tid før avreise.

Kontakt: OBL mus.

IX. Instrumenter

Instrumentenes verden er mangfoldig og spennende. Instrumenter er riktignok bare hjelpemidler, men også en dør inn til musikkens verden, og et prosjekt som tar utgangspunkt i instrumentene, vil også kunne skape kontakt mellom elevene og selve musikken.

Forslag til aktiviteter:

- Undersøkelse, utprøving: Hvem i valgfagsgruppen spiller et instrument? Hvilke instrumenter finnes her på skolen? Hvordan ser de ut? Hvordan er klangen? Hva liker du best å lytte til? Hvilke instrumentfamilier har vi?
- Besøk-spill, samspill: Kan vi be noen komme til oss og vise fram instrumentet sitt? Kanskje noen i bekjentskapskretsen til noen av elevenes familier? Kan vi spille noe sammen med instrumentgjesten vår?
- Hvordan kan vi lese om instrumenter? Se bilder? Se filmer og høre lydbånd? Tegne, kopiere, samle i arbeidsbøker.
- Notere i arbeidsbøker når de ser og hører et instrument i TV eller andre steder.
- Instrumentmakere: Kan vi lage instrumenter selv?
- Spille noe? Spille sammen med vanlige instrumenter?

Kontakt:

Praktisk/estetisk fag – lokalmiljø

X Sang – spill – dans

Dans og bevegelse er vel den kunststart som lettest kan knyttes sammen med musikk. Iallfall er vi mest vant til denne kombinasjonen.

Forslag til aktiviteter:

- Undersøkelse, besøk: Hvem danser her hos oss? Dramagruppe på skolen? Gammeldansgruppe? – Tensing med kordans? Ballettskole? Leikarring? Jazzbalett? Kan vi få komme på besøk en gang? Vil vi kunne spille noe av den musikken de bruker til sin dans? (Låne noter, spille inn på kassettbånd.)

- Spille: Læreren kan evt. spille en vanskelig melodi og elevene et enkelt akkompagnement. Innøving av en eller flere danser. Kanskje prøve å improvisere egne bevegelser til musikken. Spiller vi så sikkert og rytmisk at det går an å danse etter det vi spiller? Nytt besøk i dansegruppen. Kan vi få være med å spille?
- Musikkhistorie: Lytte til plater, spille selv: Hva slags danser har mennesker danset gjennom tidene? Menuett, vals, samba, rocknroll. Kan vi spille noe av dette? Lage presentasjonsprogram. «Dans» med blanding av eget spill, platespilling og sammenbindende tekst.

Kontakt:
praktisk/estetisk
fag

XI. Årets høytider

Øve inn programmer som kunne passe til jul, påske, 17. mai, sommerfest o.a. Et spesielt fødselsdagsmusikkrituale?

Forslag til aktiviteter:

- Avgjøre hvilke musikkformer som skulle inngå i programmet: Sang, sang med akkompagnement, solospill, trio, samspill for hele gruppen. Små, atskilte musikknumre og/eller alle musikknumrene flettet sammen med tekst? Lete i sangbøker og spillehefter etter egnet musikk. Bør det legges inn dans – drama, bevegelse i programmet?
- Kan formingsgruppen hjelpe oss med kulisser og dekorasjoner, gjerne noen drakter også.
- Innøving av enkeltnumre: Samarbeid med lærere på musikkskolen.
- Grundig gjennomkjøring av hele programmet på gruppetimen.

Kontakt:
Andre skolefag

XII. Temaer fra andre skolefag

Mønsterplanen kan brukes som idéliste: (Fagplane-
ne)

Forslag til aktiviteter:

- Samtale: Notering av idéer og innfall: Hva kan være felles for musikk og kroppsøving? Hvordan kan musikk være sammen med heimstadiære?

Hvordan kan geografi være sammen med musikk?

- Samtale, planlegging: – Hvilke klasser har time sammen med oss? Vil de være med på samarbeid? Når i året passer det best? Hvilket tema skal vi velge?
- På musikkjakt: Lete i sangbøker, spillebøker. Læreren tar med og refererer fra bøker som informerer om lignende prosjekter. Finner vi mer i musikkbiblioteket? Kunne gruppen skrive brev med forespørsler til distriktets musikkpedagogiske konsulent?
- Skapende virksomhet: Elever i samarbeid med lærer kunne lage improvisasjonsopplegg med utgangspunkt i temaet som er valgt.
- Samarbeid-koordinering: Jevnlig informasjon til den andre klassen. Idéutveksling. Samprogrammet tar langsomt form.
- Presentasjon: Ved en tilstelning ved skolen. Utstilling av materialet som ble brukt.

Kontakt: – *skolens*
praktisk/estetisk fag –
OBL. mus.

XIII. Skolens musikkavis

Valgfagsgruppen (e) kunne ha ansvaret for skolens musikkavis. Skolen har kanskje også en PEF-avis (Praktisk-estetiske fag) med musikksider.

Forslag til aktiviteter:

- Planlegging, idéer: Hva kunne vi skrive om? Hvem kan gjøre hva? Tegninger? Fotos? Hvor mange aviser orker vi å lage i løpet av året? Har alle sammen lyst til dette, eller skal det bare være noen som gjør det?
- Eksperimentere med ulike presentasjonsformer i en avis: Intervju, enquete, rapporter, referater, notiser, dikt, petiter, etc.
- Distribusjon: Hvem vil lese avisen vår? Kunne vi selge den for noen få kroner og samle penger til noe vi ønsker oss i valgfaggruppen?

Kontakt: –
Skolekonsertene –
OBL. mus.

XIV. Skolekonsertene

Alle musikklassene deltar jo vanligvis i forberedelse til skolekonserten, men man kunne vel tenke seg at

valgfagsgruppen kunne få spesielle oppgaver, hvis de ville.

Forslag til aktiviteter:

- Valgfagsgruppen kunne både spille og synge sanger o.a. som inngikk i skolekonsertforestillingen. De fleste rikskonsertmusikere vil nok uten vanskelighet kunne gjøre en liten plass for valgfagsgruppen i forestillingen.
- Etterarbeid: En skolekonsertforestilling kan gi mersmak og inspirasjon. Valgfagsgruppen kunne arbeide videre med idéer og stoff som de fikk, eventuelt framføre dette i en eller annen sammenheng. Lydbåndopptak av konserten kunne være en god støtte.

Kontakt:

hjem, nærmiljø

XV. Husorkestre

Mange familier danner husorkestre – som består i kortere eller lengre tid. Instrumentsammensetningen kan bli svært forskjellig fra hus til hus, og det blir store problemer med å finne passende samspillreper-toar. Valgfaglæreren kan kanskje være konsulent ett år?

Forslag til aktiviteter:

- Undersøkelse: Spiller noen i deres familier? Instrumenter hjemme? Mulighet for å kjøpe inn f.eks. et stavspill eller rytmeinstrument? Noen familier som vil delta?
- Innøving, samspill: Valgfagselveven får med seg et samspillstykke hjem. Dette øves også inn i valgfagsgruppen, med vedkommende elev som lærerens første-assistent, slik at han også kan hjelpe til med innstuderingen hjemme hvis det er nødvendig. Valgfagsgruppen på besøk en kveld i november. . .

Kontakt: musikkliv i lokalmiljøet.

Spille på konsert

Mange musikk lærere og musikkledere erfarer til sin glede at musikk elever synes det er fint å treffe andre amatør musikere, vel å merke ikke for å konkurrere og være flinkest, men simpelthen for å være sammen om musikk. Slike musikk treff står i en egen glans, og kan både vekke og øke den ekte musikkinteressen.

Forslag til aktiviteter:

- Samtale, undersøkelser: Hvem er det som spiller og synger her i vårt lokalmiljø? Kor, janitsjar, trekkspillorkester, gospelgruppe? Skal noen av dem ha konsert. Kan vi få være med på et lite innslag?
- Programplanlegging: Får vi vår egen lille avdeling på konserten? Er det mulig å arrangere ett eller flere fellesnumre? Hva kan vi klare? Hva kan vi klare hvis vi øver ekstra?
- Øving, selvevaluering: Øving i valgfagsgruppen med flittig bruk av lydbånd. Høres det bra ut? Hva kan bli bedre?

Kontakt:

folkemusikk lag.

XVII. Distriktets folkemusikk

Forslag til aktiviteter:

- Undersøkelser: Hvilke folkeviser og danser kommer fra vårt distrikt? Kan vi lære å synge eller spille noen av dem? På jakt i sangbøker, folkevisebøker. Evt. brev med spørsmål til folkeminnesamlingen.
- Innøving, presentasjon: Sammensetting og innøving av et lite folkemusikkprogram, både viser og danser. Kan spillemannslaget hjelpe oss? Kanskje kan lydbånd sendes til en vennskapsklasse.
- Utstilling: Notene kunne monteres sammen til en veggdekorasjon. Kunne formingsgruppen hjelpe oss med dekorering?
- Akkompagnement: Spiller trekkspillorkestret noen melodier som vi kunne klare å akkompagnere? Kan vi få være med dem å spille til dans en gang?
- Skapende virksomhet: Har en eller flere i gruppen lyst til å prøve seg på en nyskaping, vise eller dans, i samme stilen? Kan de få hjelp fra en kvedar, en spelleman eller en komponist med interesse for folkemusikk?

*Kontakt: Historielag
el.a.*

XVIII. Distriktets fortellinger

Forslag til aktiviteter:

- Undersøkelse: Hvem forteller historier her i distriktet? – Historier fra gamle dager, historier som knytter seg til steder i distriktet, eventyr og sagn. Hvor kan vi spørre? Hvem vil være med å lage et program?
- Sette sammen og øve inn program med fortellinger og musikk: To og to kan ha i oppgave å spille et musikkstykk som passer til hver fortelling vi har med.
- Hvem vil høre på oss? Kanskje vi kunne foreslå en liten tilstelning på bygdemuseet?

Kontakt: lokalmiljøet

XIX. Spesielle anledninger i lokalmiljøet

Organisasjoner eller institusjoner har kanskje jubileum. Et spesielt arrangement finner sted. Læreren kontakter.

Forslag til aktiviteter:

- Samle opplysninger om det som skal skje. Historikk, målsetting etc.
- Drøfte og avgjøre hva slags musikk som vil passe inn, hvor langt programmet bør være. Har vi noe på repertoaret som kan brukes? Må vi øve inn noe nytt?
- Innøving: Samarbeid med eventuelle instrumentale/ og vokallærere som noen av elevene tar timer hos.

*Kontakt: institusjoner
o.a.*

XX Musikkformidling

Valgfagsgruppen kunne bestemme seg for å øve inn programmer som passer til ulike publikumsgrupper.

Forslag til aktiviteter:

- Sette opp liste over og kontakte mulige tilhørergrupper i nærmiljøet. Drøfte hva de muligens ville like å høre. Evt. skrive brev med spørsmål, eller oppsøke.
- Planlegge og øve inn et variert konsertprogram for en av tilhørergruppene, utforme og mangfoldiggjøre programmer.

- Utforme spørreskjema til tilhørerne: Hva de likte best å høre på, hvordan de reagerte på de ulike stykkene etc.
- Tenke ut muligheter for å aktivisere tilhørerne. Kunne vi ta med rytmeinstrumenter?

Kontakt: -hjem, -institusjoner

XXI Fysisk handikappede i gruppen

Det tenkes her på skoleelever så vel som barn, ungdom og voksne på spesialinstitusjoner eller hjemme.

Forslag til aktiviteter:

- Samtale, undersøkelser: Hvem skulle være sammen med oss – og hvor lenge? Hele året? – På besøk av og til? Hvilke instrumenter vil de kunne klare å spille? Kan det eventuelt lages spesialinstrumenter som de kan mestre? Kan vi få råd og hjelp i musikkterapiforeningen? Kjenner vi noen som kunne lage et brukbart instrument?
- Innstudering, øving: Har noen av oss «friske» anledning til å gå hjem til Merete et par ganger i uken og spille/øve sammen med henne?
- Musikkvalg-planlegging, arrangering: Kan vi legge oss i selen og finne musikkarrangementer som Merete kan være med på, på lik linje med oss andre.
- Skapende virksomhet: Lage enkle komposisjoner/ arrangementer/improvisasjoner med utgangspunkt i det utvalg av rytmemønstre, toneområder, styrkegrad, anslagsmåter som den handikappede i gruppen makter å spille på sitt instrument.

*Kontakt:
-hjem, institusjoner*

XXII Psykisk handikappede i grupper

Musikklærere som har hatt anledning til å undervise både friske og psykisk handikappede elever har kunnet konstatere at en generell evne til å oppfatte, framføre og glede seg over musikk slett ikke faller sammen med intelligensnivået. Men selvsagt er det mange faktorer som spiller inn: Musikkens vanskelighetsgrad, måten å presentere musikkstoffet på, informasjonstempo og elevenes grad og art av psykisk handikap.

- Forslag til aktiviteter:*
- Undersøkelse: Hvem kan komme hit? Er noen psykisk handikappede som vi kjenner til, spesielt interessert i musikk? Hvilke instrumenter kan vi tilby gjestene våre? Må de ha med seg pleiere som hjelper dem?
 - Repertoarliste: Hvilke samspillstykker kan Vegard og Anne delta i? Kunne vi sette sammen et musikkspill der de kunne gjøre noe på egen hånd? Kan vi lage så enkle rammer for en improvisasjon at alle kunne være med?

Kontakt: lokalavisen

XXIII Vårt lydlandskap

Arkitekter og planleggingskontoret og andre instanser er satt til å ivareta våre interesser når det gjelder våre visuelle-estetiske omgivelser, men hvem har ansvaret for de auditiv-estetiske? Man har tenkt seg at dette måtte være en sak for de musikkpedagogiske miljøer.

Hvilke lyder preger hverdagen i vårt lokalsamfunn? Hvilke lyder liker og misliker vi? I hvilken grad kan menneskene her hos oss påvirke lydlandskapet til det bedre? Dette er spørsmål som The World Soundscape Project har på sitt handlingsprogram, og hvorfor skulle ikke også valgfaggruppen ta opp dette emnet?

- Forslag til aktiviteter:*
- Lage spørreskjema, samle svar og utarbeide oversikter over lyder som ble likt og mislikt – av barn og voksne. Ville lokalavisen være interessert i denne oversikten? Kanskje det blir en oppfølging av saken?
 - Skapende virksomhet: Bruke lyder i lokalmiljøet som utgangspunkt for en komposisjon, et musikkspill. Lydbåndkutt og/eller forsøk på å imitere lydene på instrumenter.

Kontakt: lokalmiljøet

XXIV Fremmedarbeidere

Noen steder har lærere i praktisk-estetiske fag etablert et samarbeid med stedets fremmedarbeidergruppe(r): Med sang, fremmedartede instrumenter, drakter etc.

- Forslag til aktiviteter:*
- Bor det noen fremmedarbeidere på vårt sted? Hvilke(t) land er de fra?
 - Hva kan de vise oss fra sitt eget land? Kan vi trekke fram noen paralleller fra vårt eget land, slik at vi eventuelt kunne lage en form for sammenligningsprogram? (F.eks. blåseinstrumenter, strykeinstrumenter, måter å synge på, hurtige danser, langsomme danser.)
 - Dramaoppgaver der en gruppe fra «fremmedland» og en gruppe fra «hjemland» skal vise hvordan de ville framstille et tema: Musikk?

XXV Hvor finner vi musikk

Kontakt: lokalmiljøet

Lokalsamfunnet kan ofte ha et rikt og variert musikktilbud, Korps, janitsjar, elevkonserter på musikkskolen, kor, orgel i kirken, spelemannslag, popgrupper, visens venner, jazzklubb, gospel – eller tenningkor, symfoniorkester og andre ensembler, Ny Musikk-ensemble, trekkspillorkester o.s.v.

Ulike miljøer velger sin musikkform, oftest i samsvar med tradisjoner innen dette miljøet, men vi ser også, i vår mediatid, hvordan de ulike miljøer påvirker hverandre, de ulike musikkgenrene blir mer fleksible i sin musikalske uttrykksform. Ulike musikkgenre og musikkmiljøer er et interessant tema, både fra et musikalsk og musikk sosiologisk synspunkt, og valgfaggruppen så vel som universitetsstudenter burde kunne ta opp dette emnet, hver på sin måte:

- Forslag til aktiviteter:*
- Undersøkelser: Hvor finner vi musikk her hos oss? Hvem spiller hvor? Hvem liker hva? Evt. besøk i ulike miljøer. Lydbåndopptak. Spørsmål til dem vi besøker.
 - Samtaler, notater: Hva mener hver enkelt av oss i valgfaggruppen om musikk? Hva liker våre familier?
 - Eget spill, lytte til plater: Kan vi til sammen lage og øve inn et lytteprogram med ulike typer musikk? Kan vi finne musikkseksempler innen hver genre som vi klarer å spille? Kan vi be rådgiver på musikkskolen om å hjelpe oss?

- (Eldre elever) diskusjon, studier: Hvilken rolle spiller musikken i de ulike miljøene? Sammenheng mellom mennesker, miljø og musikk? Hvorfor blir det ofre rabalder når noen vil innføre andre miljøers musikkformer i sitt miljø?
- Presentasjon, konsert: Hvem vil høre på vårt program? Kan vi invitere noen jevnaldrende eller voksne fra hvert miljø? Mon tro om kulturstyret har lyst til å komme? – og kanskje en journalist fra lokalavisen?

Kontakt: det lokale musikkliv

XXVI En akkordrekke på vandring

Hvordan kan en akkordrekke oppføre seg – på vandring fra ett miljø til et annet?

Forslag til aktiviteter:

- Hvor skal vi hente akkordrekken fra? Beethoven?
- En musicalsang? – en vise? – kan vi eventuelt lage den selv, med lærers hjelp? Hvor lang bør den være?
- På hvilke måter kan vi notere denne akkordrekken slik at alle skjønner det? Har vi muligheter for å få spilt den her i valgfagsgruppen, evt. improvisere. Er det mulig å pynte på den litt her og der med sekster, septimer og noner? Hva betyr alt dette og hvordan høres det ut . . . med og uten? (spille inn på bånd).
- Hvem kan vi sende denne rekken til? – popbandet?
- viseklubben? – organisten? – gammeldanstrioen? Kan vi komme og høre hva det er blitt ut av rekken, eller kan vi be dem spille inn på bånd, til oss.
- Alle variantene inn på et felles bånd til slutt.

Kontakt: popgruppe el.a.

XXVII Sammen med popgruppen

Er stedets popgruppe el.l. villig til å gå med på et lite samarbeidsprosjekt?

Forslag til aktiviteter:

- Valgfagsgruppen på besøk på en prøve. De bestemmer seg for «ei låt» som kalles «Blibos», og får den inn på bånd slik at den kan tas med tilbake til klasserommet

- Vi skal altså få komme tilbake og spille «Blibos» sammen med dem, men på hvilken måte kan vi være med, og hva skal vi spille på? Det enkleste vil kanskje være å lage et rytmeakkompagnement? Noen i valgfagsgruppen spiller kanskje et instrument, og kan få utdelt et lite parti i «Blibos» hvor de kan få boltre seg.
- Det blir nødvendig med en foranalyse for å få oversikt over hvem som skal gjøre hva, hvor. Skulle vi lage flere ostinatrytmer? Hvordan notere for å få oversikt over alle sammen?
- Øving sammen med bånd, og til siste møte med popgruppen for samspill. Ny låt?

Kontakt:

*praktisk/estetisk fag.
– kor – korps*

XXVIII Klangskulptur

Valgfagsgruppen har i oppdrag å samle tomme spann og bokser og for øvrig gjenstander som har en artig klang. Sammen med formingsgruppen prøver de å få satt sammen alle gjenstandene på et vis, kanskje ved å feste dem til et stativ. Klangskulpturen må stå støtt, flere må kunne få plass rundt den, helst hele valgfagsgruppen, og den bør også kunne transporteres uten alt for stor vanskelighet. Skal den males eller dekoreres på annen måte?

Forslag til aktiviteter:

- Gjøre seg kjent med klangskulpturen. Hvilke klanger har den? Hva kan vi slå med?
- Egne klang/rytme improvisasjoner. evt. spille inn noen spesielt gode idéer på bånd.
- Kunne vi akkompagnere noen plater med klangskulpturen? Hva slags musikk ville den passe best til?
- Hva sier skolekoret eller korpset om vi spør dem om å få være med dem på konsert – med klangskulpturen?

6 Lov og forskrifter

Bruk av timetallsrammer – en drøfting

I dette kapitlet har vi samlet noen bestemmelser gitt i Lov om grunnskolen, Mønsterplan for grunnskolen, Forskrifter m.v. for grunnskolen og rundskriv fra departementet.

Under pkt. C viser vi noen modeller for organisering av musikkundervisningen i grunnskolen. Det er viktig at det enkelte kollegium drøfter situasjonen ved egen skole og finner fram til modeller som passer der.

Når det gjelder generell informasjon om og erfaringer med utvidet opplæring, bruk av timetallsrammer m.m., viser vi også til Forsøksrådets informasjonsserie «Utvidet opplæring 1-4» (jfr. litteraturliste).

INNHOLD:

- A. Utvidet opplæring 94
- B. Valgfag og praktisk – estetisk virksomhet 95
- C. Bruk av timetallsrammer 96

TILLEGGSEDEL MED LITTERATURLISTE

side 133

A. Utvidet opplæring En åpning for samarbeid mellom skole og nær- miljø

Grunnskolelovens § 7.1 slår fast at: «Alle elever har rett til å få opplæring i samsvar med dei evnene og føresetnadene dei har.»

I forskrifter for grunnskolen har departementet foreslått en del praktiske tiltak med sikte på å imøtekomme lovens § 7.1.

1. Med sikte på å gi undervisning i samsvar med de evnene og forutsetningene elevene har, bør skolen tilby ulike former for stimulerings tiltak og veksling mellom skole, arbeid og delta-king i annen kulturell og sosial virksomhet som kan komme skolen og nærmiljøet til gode, eller delvis opplæring i andre skoleslag når det er ledig plass.
2. I tilvalgstimene skal elevene i prinsippet fritt kunne velge opp- læring/aktiviteter i sitt interesseområde.
3. På barnesteget kan timer ut over det bundne minstetimetallet (123 t/uke) organiseres som valgtilbud for elevene. På ung- domssteget kan et nærmere fastsatt timetall nyttes til valgfag. Denne valfagrammen skal da gjelde for alle elevene.
4. I god tid før hvert skoleår begynner skal samarbeidsutvalget etter forslag fra rådsorganene godkjenne en plan for tilvalgs- timene. Denne planen kan bl.a. omfatte:
 - Spesielle tiltak i selve skolemiljøet og undervisningen som tar sikte på å knytte skolen nærmere lokalsamfunnet og samfunnet ellers, og på det viset gi elevene en sterkere opp- levelse av meningsfull skolegang.
 - tiltak der elevene gjør tjeneste i nærmiljøet med arbeids- oppgaver av kulturell, humanitær, sosial og teknisk art i organisasjoner, lokale institusjoner, kommunale etater og i privat hjelpetjeneste.
 - ulike former for arbeidsoppgaver i privat og offentlig ar- beidsliv.

Vi kan si at forskriftene, slik de nå er utformet, gjenspeiler den forsøksvirksomhet som har pågått i 70-årene og som har ført til at skolen i større grad enn før har åpnet seg mot lokalsamfunnet og gått inn

i et samarbeid med organisasjoner og arbeidsliv om undervisnings- og opplæringsoppgaver.

Allmenndanningsbegrepet er blitt påvirket under- veis og etter hvert fått et nytt og utvidet innhold.

B. Valgfag og praktisk-estetisk virksomhet i skolen

Grunnskoleloven om valgfag

Grunnskolelovens § 7.3:

«Ein del av undervisningstida kan nyttast til valfrie fag eller kurs, til leirskoleundervisning, til opplæring ved andre skolar, eller leggjast til ein arbeidsplass utanfor skolen etter reglar som departementet fastset.»

Kirke- og undervisningsdepartementet har i rund- skriv F-74/80 gitt disse bestemmelsene i tilknytning til § 7.3 i loven:

«På barnesteget (1-6) kan timar ut over det bundne minstetime- talet (123 t/veke) organiserast som valtilbud. Vi ber om at minst ein tredel av timetalet over 123 veketimar blir nytta til praktisk estetisk verksemd. På ungdomssteget bør hovuddelen av valgfagstimane femne om praktisk-estetisk verksemd.»

KUD om timetall og innhold i valgfag

På ungdomssteget kan ein som normalordning til valfag/utvida opplæring nytte inntil

3 veketimar på 7. klassesteget
6 veketimar på 8. klassesteget
10 veketimar på 9. klassesteget

Samarbeidsutvalget i samråd med skolens øvrige rådsorganer skal utarbeide plan for bruken av timene hvert år. I noen kommuner er den endelige avgjør- retten delegert til samarbeidsutvalget, i andre kom- muner trenger planen godkjenning av skolestyret. (Jfr. Forskrifter m.v. for grunnskolen, 1.5, pkt. 4.)

Forskriftene for grunnskolen legger med dette opp til en årlig drøfting av skolens tilbud når det gjelder utvidet opplæring/valgfag.

C. Bruk av timetallsrammer

Mønsterplanens fag- og timefordelingstabell setter opp følgende tall for musikkfaget:

1. klasse	1	time/uke
2. klasse	1	time/uke
3. klasse	1	time/uke
4. klasse	2	time/uke
5. klasse	2	time/uke
6. klasse	1	time/uke
7. klasse	2	time/uke
8. klasse	1 (0)	time/uke
9. klasse	1 (0)	time/uke

På barnetrinnet kan musikkfaget få styrkingstimer fra timetallet ut over 123 t/uke. (jfr. Forskrifter for grunnskole, 1.4, pkt. 2.)

Musikk er i utgangspunktet obligatorisk fag også på 8. og 9. trinn. Kommunene har imidlertid fortsatt mulighet til å velge tallene i parentes. (jfr. forordet i Mønsterplanen.)

Tradisjonelt har musikkundervisningen blitt gitt innenfor den normale klasseenheten, dvs. i grupper på 15 – 30 elever. En rekke aktiviteter kan med hell drives innenfor klassens ramme, f.eks. classesang, lytting m.m., men vi vet at gjennomført klasseundervisning klart avgrenser mulighetene for et variert tilbud.

I Mønsterplanen sies dette slik: «Både sang, spill, bevegelse og spesielle gehørøvelser byr på mange variasjonsmuligheter når det gjelder gruppering av elevene. I disse aktivitetene vil det også være direkte behov for stadig veksling mellom gruppe-, klasse- og individuell opplæring.»

Erfaringer viser at musikkfaget byr på særlige vansker når det gjelder organisering av undervisningen. Variasjon i gruppe-størrelsen synes å forutsette tilførsel av lærertimer. Erfaringer viser imidlertid at en beskjeden økning i timeforbruket kan gi godt utbytte.

Ulike modeller for timefordeling på klassene – obligatorisk undervisning

MOD.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	1+1	2	2	1	1	1	2	1 (0)	1 (0)
B	1	1+1	2	2	1	1	2	1 (0)	1 (0)
C	1	1	1+1	2	2	1	2	1 (0)	1 (0)
D	1	1	1	1+1	2	2	2	1 (0)	1 (0)

I tabellen ovenfor er barnetrinnet tilført 1 styrkingstime i musikk.

Det enkelte lærerråd og samarbeidsutvalg vil i realiteten ha avgjørende innflytelse på fag- og timefordelingsplanen, og det kan være av interesse å drøfte hvilke faktorer som bør tillegges vekt ved valg av de ulike modeller.

En rekke faktorer kan virke inn på dette valget. f.eks.

- Lærersituasjonen ved den enkelte skole.
Tillegges klasselæreren ansvaret for musikkfaget, eller overlates dettes til en lærer med spesialutdanning i musikk? Kan alle klasselærerne påta seg musikkundervisning?
- Romsituasjonen ved skolen.
Har skolen eget musikkrom? Er det utstyr i musikkrommet som læreren kan ta med til andre rom?
- Er musikkfaget integrert med andre fag?
Foreligger det planer om spesielle prosjekt på enkelte klassetrinn som vil kreve et høyere timetall i musikk?
- Er det mulig å tilføre faget timeressurser til klassedeling? Dersom skolen har lærere som kan tilføre musikkfaget verdifulle opplegg innenfor enkelte spesialfelt (f.eks. gitarspill, folkedans, korpstrening m.m.) vil det være hensiktsmessig å parallellegge musikktimer for to og to årstrinn i 1 av ukens 2 musikktimer og tilføre timeressurser for klassedeling.

- Valgfag.
Er valgfag innført på enkelte klassetrinn? Kan aktuelle musikkinnslag komme inn som del av valgfagstilbudet? Har skolen lærerkrefter som kan påta seg valgfagsundervisning? Finnes det lærerkrefter innen det frivillige musikklivet som kan engasjeres?
- Musikkskole.
Er det opprettet kommunal musikkskole? Kan denne påta seg ansvaret for musikkinnslagene i valgfagstilbudet og/eller ansvaret for spesielle opplegg ved klassedeling innenfor de obligatoriske timer?
- Det frivillige musikkliv.
Finnes det et organisert frivillig musikkliv i skolemiljøet? Finnes det et organisert samarbeid mellom skolen og dette musikklivet?
Slik det vil framgå av foranstående kan det stilles en mengde spørsmål som alle går på forholdene i og rundt den enkelte skole. Svarene på disse spørsmålene bør virke inn på valg av modell for timefordeling. Valget kan forandres fra år til år avhengig av disse faktorene.

Modell A

Elever på småskoletrinnet er til vanlig godt motivert for skolearbeid og opplæring. De er aktive og vitebegjærlige, opptrer gjerne og vil i de fleste tilfeller ha rikt utbytte av musikkundervisning i en klassesituasjon. Det er også av betydning å få gitt elevene et bredest mulig musikkopplæringstilbud i tidlig alder.

En god grunnopplæring i musikk i tidlig alder vil kunne motvirke eventuelle negative holdninger til faget i miljøet barnet vokser opp i. Vi vet at mange foreldre i barnets tidlige leveår har slått fast for alltid at deres barn dessverre ikke er musikalsk. En slik oppfatning kan barnet bære med seg for resten av livet dersom den ikke blir tatt bort i tide.

Modell A innebærer at vi ved obligatoriske dobbelttimer i musikk på alle tre småskoletrinnene gir alle elever et best mulig grunnlag i faget innenfor den gjeldende timetallsramme i grunnskolen.

Skolens obligatoriske tilbud blir tilsvarende svake-

re på mellomtrinnet hvor klassene bare får 1 time pr. uke.

Forutsetter vi at elevene kommer fra småskoletrinnet med positive holdninger til og interesse for musikkopplæring og er modne for mer praktisk utfoldelse, vil tilbudet på mellomtrinnet ikke være godt nok. Her vil det derfor være aktuelt å tilby musikk som valgfag i tillegg til de obligatoriske timer. Musikkskolen og frivillig musikkliv vil dyktiggjøre og videreføre elevene innenfor de aktivitetsområder de velger, men det er viktig med et nært samarbeid mellom de ulike instanser som påvirker elevenes musikalske utvikling. Forutsetter vi valgfagsordning med to timer pr. uke på 4., 5. og 6. trinn samt musikkskoletilbud nært knyttet til grunnskolen, vil modell A være ideell sett utfra muligheten til å gi den enkelte elev den best mulige opplæring. Det er i denne sammenheng også viktig at de tilgjengelige ressursene settes inn på de optimale tidspunkt.

Modell D

I denne modellen er hovedtyngden av de obligatoriske timer lagt til mellomtrinnet. Det forutsettes klassedeling i 1 av ukens timer og parallellegging av klasser/årstrinn.

Når det ikke foreligger muligheter for andre styrkingstiltak f.eks. valgfag, musikkskole eller praktisk opplæring i det frivillige musikkliv, vil denne modellen representere den beste løsning ut fra de rådende forhold.

Valg av aktivitet innenfor obligatorisk musikkundervisning, barnetrinnet

Å kunne velge aktivitet innenfor den obligatoriske ramme, har vist seg å stimulere musikkinteressen hos mange elever. Ordningen må ikke forveksles med valgfag, der elevene har mulighet for å velge mellom en rekke fag og aktivitetsområder.

Valg av musikkaktivitet på barnetrimmet

Eks. 1. Barneskole med 1 klasse pr. trinn

antall elever	25	25	50	50
Klassetrinn	1.	2.	3.+4.	5.+6.
timeforbruk i musikk/uke	1	1	1+1 1111	1+0 1111

Henholdsvis 3. og 4. og 5. og 6. klassetrinn er her parallelllagt på timeplanen og tilført totalt 4 ekstra lærertimer pr. uke. Ordningen gir mulighet for deling av elevene i 4 grupper med ulike tilbud:

F.eks. Gr. 1.

Vokalgruppe/instr.	25 elever (aspir. oppl.kor/korps)
Gitargruppe	5 elever
Strykergruppe	5 elever
Folkedansgruppe	15 elever

I dette tilfellet har 3. klassetrinn fått en time ekstra fra det ubundne timetallet slik at trinnene fra 3.-5. har 2 timer obligatorisk musikk hver. 1 time nyttes til klasseundervisning i musikk, den andre til valgaktivitet i musikk.

Eks. 2. 2 parallellers barneskole

antall elever	50	50	50	50	50	50
klassetrinn	1	2	3	4	5	6
Timeforbruk i musikk	2	2	1111	1111	1111	1

Her er musikktimen for valgaktivitet parallelllagt på klassetrinn 3.-5. Ordningen gir mulighet for valg mellom 4 ulike aktiviteter tilpasset elevenes ønsker og skolens muligheter. Ekstra lærertimer pr. uke: 6.

Eks. 3. 3 parallellers barneskole

antall elever ca.	70	70	70	70	70	70
klassetrinn	1	2	3	4	5	6
timeforbruk	3	3	3	3	3	1
				111	11	11111

4. og 5. klassetrinn har 2 timer obligatorisk musikkundervisning. 1 time er parallelllagt på trinnet og tilført 2 ekstra lærertimer. Ekstra lærertimer totalt: 4/uke.

Ordningen gir mulighet for deling av elevene i 5 ulike grupper i den ene av to obligatoriske timer på 4. og 5. trinn.

Eks. på gruppering:

Gr. 1. Vokal/instr. oppl. (skolekor/korps/ork.) 30 elever

2. Gitargruppe 1 (begynnere) 8 elever
3. Gitargruppe 2 (v. komne)/strykeg. 5 elever
4. Samspillgruppe (fløyte) 7 elever
5. Folkedansgruppe 20 elever

6. klassetrinn har bare 1 t/uke obligatorisk musikkundervisning. Denne timen er her beholdt som klasstime. Det vil derfor være naturlig å tilby dette trinnet musikk som valgfag.

Ungdomstrinnet

Valg av musikkaktivitet på ungdomstrinnet

I modellene A-D foreligger variasjonsmuligheter bare på barnetrimmet. Ungdomstrinnets obligatoriske timetall er i prinsippet fastlagt. Det er i denne sammenheng grunn til å minne om at musikk er obligatorisk fag også på 8. og 9. trinn og at den enkelte ungdomsskole bør arbeide alvorlig for å utvikle tilbud til elevene.

Tradisjonell klasseundervisning i musikk i ungdomsskolen vil i mange tilfelle ikke gi det beste resultatet. Innenfor den timetallramme som er til disposi-

sjon foreligger imidlertid mange muligheter til differensierte opplegg tilpasset elevinteressene. Dette vil i særlig grad kunne videreutvikles ved valgfagstilbud.

Om vi i første omgang ser bort fra valgfagsordningen kan følgende løsninger muligens være utgangspunkt for drøftinger ved den enkelte skole.

Eks. 4

Obligatorisk timetall		
7	8	9
2	1	1

1. Klassedeling i 1 time på 7. trinn samt parallellegging for to og to klasser vil gi 4 grupper. F.eks.:
 - blokkfløytegruppe
 - gitargruppe
 - storband/korpsgruppe
 - skolekor
2. Parallellegging av 1 time pr. uke for alle trinn samt tilførsel av 2 lærertimer vil gi 5 hovedgrupper. F.eks.:
 - skolekor
 - korpstrening
 - strykergruppe
 - gitargruppe
 - visegruppe
3. Klassedeling i 1 time pr. uke for alle trinn uten parallellegging vil gi muligheter for periodiske prosjekter, f.eks. skolekor, korps, folkeviseleik, folkedans fra ulike kulturer, musikklytting, musikkhistoriske opplegg.

De periodiske variasjoner vil kunne gi maksimal utnytting av lærerressurser og medvirke til å holde elevinteressen for faget på topp.

4. Musikk og andre fag

Mønsterplanen legger vekt på at musikkundervisningen koordineres med andre fag: «Undervisningsopplegget bør gi plass til emner som samler stoff fra flere fag og hvor musikk kan komme med som en naturlig del.» (M.pl. side 228.)

De fleste kan akseptere et slikt utsagn. Vanskene oppstår når vi skal sette ideene ut i praktisk skolearbeid.

Tabellen nedenfor viser hvordan vi gjennom bevisst ressurstildeling kan skape åpning for varierte opplegg. Eksempelet gjelder 1.-3. trinn i en 3 parallellers barneskole.

Eks. 5

antall elever	70	70	70
klassetrinn	1	2	3
timeforbruk i	6 6 6	6 6 6	6 6 6
norsk/heimst.1.	111 111 111	111 111 111	111 111 111

Norsk og heimstavlære er her ført opp med til sammen 7 timer/uke pr. klasse. 1 time er parallelllagt og tilført 3 styrkingstimer på hvert trinn. Timene er i utgangspunkt tenkt som styrking av norskundervisningen. I perioder vil det imidlertid være naturlig å trekke inn lærere med særlig interesse for og bakgrunn i de praktisk-estetiske fag. (Musikk-forming-drama.) Ordningen er basert på at samarbeidsopplegg mellom klassestyrer og enkelte ressurslærere opprettes etter hvert som behovene melder seg. (Ressurslærermodellen, jfr. Grunnskolerådets informasjonshefte nr. 17. Tilpasset opplæring i grunnskolen.) Ordningen gir mulighet for gruppering av elevene i 1 time/uke på tvers av klasser/klassetrinn. Her med et gruppegjennomsnitt på 10-12.

Tilleggsdel

Utfyllende stoff

Litteraturlister

Adresselister

1A Noen tendenser i nyere tids instrumental- og vokalundervisning

En kort sammenfatning av sentrale punkter:

Alle kan lære

Musikk er ikke for de utvalgte få. Dette er en misforståelse som er vanskelig å utrydde. Selvfølgelig varierer evnene, som i ethvert annet fag, men man blir i økende grad oppmerksom på hvordan ulike opplegg gir alle en rimelig sjanse til å fungere på sitt beste.

fra-mål-til-middeltenking

Senere tids måldebatt har ført til en mer selvstendig stillings-tagen til bruk av lærestoff og læremidler. Det er en noe mindre tendens til å følge tradisjonelle standardopplegg («innhold bestemmer mål»).

Eleven i sentrum

Økende tendens til å ta elevene med på råd når undervisningen planlegges. Hva med elevenes egne mål og forventninger? Hva slags musikk ønsker han/hun å spille og synge? etc. Musikken er til for elevenes skyld, ikke omvendt.

Omhyggelig gjennomtenkt progresjon

Oppbygging av elevenes selvtilitt er også viktig. For mange bratte kneiker i undervisningsopplegget kan bli en unødige belastning for elevenes motivasjon. Hovedidéer for programmert læring har influert på en del metodeverker av nyere dato.

Allsidig musikkundervisning

Musikkfaget har hentet impulser fra formingsfaget. Det blir stadig mer vanlig at elever kombinerer både skapende og gjen-skapende virksomhet i sin musikkopplæring.

Instrumental- og vokallærere aksepterer i økende grad at de også har ansvaret for elevenes gehørutvikling og musikkforståelse, ikke bare deres instrumental-/vokaltekniske utvikling.

Større viten om læreprosesser

Lærings- og motivasjonspsykologien setter spørsmålsteget ved mange faktorer i tradisjonell musikkundervisning og kommer med nye forslag. Til en viss grad har musikk lærere forsøkt å overføre disse generelle reglene til musikkundervisningssituasjoner. Mange nye lærebøker er til stor hjelp.

Krav til estetisk fullverdig musikk, også i begynnerundervisningen

I generasjoner har en stor del av undervisningslitteraturen for begynnere bestått av øvelser, komponert ene og alene med tanke på rask og sikker instrumentalt teknisk fremgang. Dette lærestoffet har oftest hatt lite med musikk å gjøre. Nyere læreverk søker i størst mulig grad å flette disse øvelsene inn i musikkstykker og melodier som har langt større musikalsk appell til elevene.

Samspill

Lær elevene å øve, ikke bare å spille

Øket innsats for å knytte elever sammen i samspilloppgaver. Dette gjelder særlig i instrumental- og vokalundervisning. Elevene skulle føle at de har noe å bruke sitt instrument til. Komponister og arrangører er oppmerksomme på dette, og det gis ut stadig mer samspillmusikk for elever på lavere stadier.

Blant musikk lærere så vel som blant andre lærere er det øket forståelse for hensiktsmessig studieteknikk.

Enetimeundervisning har vært vanlig i generasjoner. I den senere tid har musikk lærere fått øket forståelse for gruppeundervisnings fordelene.

1B. Musikk – en sektor av praktisk/estetiske fag

De praktisk-estetiske fag har – kanskje urettmessig – fått status som typiske fritidsfag. Det er aspekter ved alle skolefag som gjør dem til spennende fritidsmuligheter. Imidlertid representerer gjerne de praktisk-estetiske fagene noe som er totalt annerledes enn det som skjer i de flestes yrkesliv, og mennesket trenger kontraster og allsidighet.

Fritidsfag?

Særtrekk ved de praktisk/estetiske fag

- pusterom for fantasien
- levende fag
- kunst i hverdagen
- rekreasjon
- kreative fag
- oppdragelse til meningsfylt fritid

Forkjempere for de praktisk-estetiske fagenes plass og rolle i skoleverket, mangler ikke ord og uttrykk for å beskrive denne faggruppen.

Ofte kan formuleringer ligge på grensen til fornærmelse mot de såkalte teoretiske fag. Matematikk, norsk og kristendom skulle like så gjerne være levende og kreative fag.

Men generelt sett kan man nok si at de praktisk-estetiske fag ligger bedre til rette for en undervisningsatmosfære der følelser, opplevelsesspenning og opplevelsesglede har bedre spillerom og der man kan få øket kontakt med sin egen kropp og dens uttryks- og aktivitetsmuligheter.

Videre ligger de praktisk-estetiske fag bedre til rette for å skape noe selv. Det elevene lager selv, er aldri rett eller galt, men produktene utvikler seg i takt med elevenes økende bevissthet om godt og mindre godt, slik de selv oppfatter det.

De praktisk-estetiske fag ligger også spesielt godt til rette for å gjøre noe sammen. Det er typiske kontakt-fag med en rekke tradisjonelle samværsaktiviteter som er en del av vår kulturarv.

Homo Ludens – det lekende menneske – vil leke sammen med andre.

- De praktisk-estetiske fag har også sin teori, og her ligger en fare: - at undervisningen kunne komme til å domineres av «kunnskap om» på bekostning av «følelser for». Det er mulig at musikk er ekstra utsatt på dette punktet.

Det kan ofte virke som om det er tryggere for en musikk-lærer å konsentrere seg om musikkteori og musikkhistorie istedenfor å åpne seg mot elevene med musikkens egentlige budskap. Naturligvis skal teori også med, men som **hjelp** til å **strukturere inntrykk**, ikke som hovedinnhold i undervisningen.

- Undervisningen i de praktisk-estetiske fag kunne også lett komme til å preges av kopierende, rett-gal-holdning; den skapende komponenten får ikke den plass den burde og kunne ha. Denne plassen varierer naturlig nok noe fra fag til fag i den praktisk-estetiske faggruppen, alt etter den rollen som gjen-skapende virksomhet vanligvis spiller i hvert fag. Den gjen-skapende komponenten blir for eksempel gjerne stor i idrett og musikk. Idretten har sine standardøvelser, og musikken har et vell av komposisjoner som skal spilles og synges riktig. Elevene må med andre ord lære å gå inn i et mønster som allerede er der.
- Det er trist å merke at prestisje, fordommer, prestasjonsjag og usunn konkurransementalitet også kan gli inn i de praktisk-estetiske fag. Dette var jo slett ikke meningen. Tvert om. Det forringer fagets kontaktskapende evne. Det dannes kløfter hvor broer kunne vært bygget.

Et eksempel:

Det svenske Sigtuna-ensemblet gjorde seg verdenskjent med sin middeladlerforestilling. Gymnastikk, musikk, forming, drama, historie og svensk ble forenet i en fortelling om omreisende gjøglere og musikere. Kostymer, kulisser-, middelaldermusikk, akrobatikk og klovneri, sammenbindende tekst - alt var flettet mesterlig sammen, og man kunne ane hva disse skoleelevene hadde fått oppleve av enhet og mangfold mens de arbeidet med denne forestillingen.

Vi trenger å oppleve at alt har en sammenheng, men vi kan også føle stor glede ved å oppleve det rendyrkede fag, skilt fra andre. Det enkeltstående fag finner sin egen form, har sin egen struktur og opplevelsesatmosfære.

Faget i sin rendyrkede form tilbyr oss unike inntrykk. Man kan vanskelig svare Ja eller Nei på spørsmålet om faglig integre-ring. Svaret må bli «JA - OGSÅ».

De siste par ti-år har dette gamle begrepet dukket opp med fornyet styrke i kunstfagpedagogikken. Vi finner uttrykk som «beslektede», «integreerte», «forenede» kunstarter, og vi møter begrepene «interfaglig kunstundervisning» og «estetisk oppdragelse». Det stilles en rekke spørsmål som for eksempel:

- Lærer man noe mer fundamentalt om musikk når faget kobles sammen med drama, eller omvendt?
- Vil evnen til å oppleve kunst, estetisk sensibilitet, øke når elevene har anledning til å sammenligne musikk og forming?
- Vil man kunne slippe vekk noe av konkurransementaliteten i idrett hvis idrettens estetiske dimensjoner ble framhevet i et kursopplegg sammen med bevegelse og drama?
- Er kunstfag så beslektede - via felles estetiske prinsipper - at man burde skjære radikalt ned på den separate kunstfagundervisning og heller tilgodese fellesprosjekter? Mange har også motforestillinger og stiller betingelser:
- Det må gjøres oppmerksom på den overfladiskhet som kan bli resultatet hvis elevene ikke får rikelig anledning til å fordype seg i hvert enkelt fag i egne klassetimer.
- Man kan lett komme til å overvurdere elvenes evne til å overføre egenskaper fra en kunstart til en annen.
- Det er ikke enkelt å undervise i dette. Det er ikke bare å sette sammen litt musikk, dans og rytmisk fingermaling. Det er spørsmål om å finne fram til et undervisningsopplegg der kunstfagenes fellesnevner blir en hovedsak, uten at dette skaper avstand til det enkelte fag, og uten at hvert enkelt kunstfags egenart og spesifikke elementer kommer i skyggen. Dette setter store krav til læreren.

Gradvis oppbygging av kombinert kunstundervisning er en mulighet.

Samarbeid på tvers av kunstfagene har alltid verdi, både for lærere og elever. Etter hvert som vi blir sikrere og får bedre innblikk i hverandres fagområder, vil vi også kunne hjelpe elevene til en øket bevissthet om *felles dimensjoner/elementer* i kunstartene. Felles elementer kan for eksempel være: balanse, proporsjon, variasjon, kontrast, enhet, bevegelse, fortsettelse, avbrudd, spenning/avspenning, motiv, repetisjon, plan (for-grunn, bakgrunn o.a.), vekst, mønster, intensitet, klimaks, etc.

Kombinering av praktisk/estetiske og teoretiske fag.

En gruppe pedagoger i USA, kalt «The Arts Evaluation Team» har utarbeidet et program for interfaglig virksomhet. («Interdisciplinary Model Programs in the Arts for Children and Teachers». Pennsylvania State University).

Vi gjengir dette 9-punktets handlingsprogrammet i sin helhet: Interfaglige programmer skulle:

- a) vise at kunstartene er det ideelle og uunnværlige hjelpemiddel i humanisering av undervisning for barn, ungdom og voksne.
- b) støtte den uomtvistelige påstand at undervisning er mer effektiv for både lærer og elev når kunstartene er til stede i sine mange former.
- c) omforme de tradisjonelle læreplanene til læreplaner som leg-

- ger vekt på kunstartenes innpass i hovedstrømmen av menneskelige opplevelser og erfaringer.
- d) utvikle metoder for innføring av kunst i alle deler av skolens læreplan: – som et middel til å øke og forbedre kvantitet og kvalitet i den estetiske undervisningen som blir tilbudt i skolen, – som et hovedmiddel til å utvide grunnlaget for følelsesopplevelser i skoleprogrammet som helhet.
 - e) sørge for gunstig ramme og undervisningsatmosfære slik at likhet mellom kunstfagene og det øvrige skoleprogrammet kan oppfattes.
 - f) omfatte både «kombinerte kunstarter» og «fagorientert kunstundervisning» for alle elever, på en måte som kan utvikle deres evne til å skape, motta, gledes og uttrykke seg.
 - g) motivere klasseromslærere for å undervise i kunstfagstilbudene på en skapende og tillitsvekkende måte: – ved å gi dem faglig grunnlag for integrering av skapende musikk, dans, drama etc. i undervisningsopplegget, – ved å gi dem grunnlag for å planlegge undervisning i samsvar med elevenes behov.
 - h) tillate samordnet planlegging og undervisning i lærerstaben, og med ressurslærere, konsulenter, gjestende kunstnere o.a.
 - i) utvikle et samordnet, frivillig kunsttilbud i lokalmiljøet, i den hensikt å oppnå et bredere engasjement i kunst og kunstfagsundervisning og mer utvidet bruk av tilgjengelige kulturressurser.

Litteraturliste

OMUS: «Musiken – människan – samhället»	«Musikutbildning i framtidsperspektiv» «Prinsipbetänkande av organisationskommittén för högre musikutbildning»
SOU 1976:33	Spesielt interessant i denne sammenhengen: Kapittel 2: Musiken i samhället, side 31–49.
(flere bidragsytere) «Vi tycker om musik»	«En debattbok kring musiken i Sverige» Bidragsyterne vil vekke svensk musikkliiv: svensktoppens supporterklubb, Beethovens beundrere, operaelskere, pop-fans, jazz-diggere, korsangere, amatørmusikere m.fl. ifølge omtalen på baksiden. Boken er blitt til på oppdrag fra OMUS.
PUBLICA/LIBER FÖRLAG – 1975 – 228 sider – kr. 34,- (1977)	

Max Kaplan: «Foundations and Frontiers of Music Education»	Musikk og samfunn er hovedtema, og blant kapitlene finner vi f.eks: sosiale roller, og musikkens funksjoner og musikkoppdragelse.
HOLT, RINEHART AND WINSTON INC – 1966 – 261 s.	Boka blir ofte referert til.
Bennett Reimer: «A Philosophy of Music Education» PRENTICE-HALL (Contemporary Perspectives in Music Education Series) – 1970 – 165 s.	Boka drøfter ulike syn på musikk som kunstart, og Susanne Langer er sterkt inne i bildet. Sammenheng mellom musikkfilosofisk grunnsyn og konsekvenser for musikkundervisning. Boka blir ofte referert til.
(dokumentasjon fra en musikk-skolekongress): «Kinder brauchen Musik» GUSTAV BOSSE (Regensburg) – 1980 – 147 s.	«Verband Deutscher Musikschulen» har kongress annet hvert år. De samles om ett bestemt tema, og foredragsholdere og arbeidsgrupper leverer alle sine bidrag. «Kinder brauchen Musik» var tema på musikkskolekongressen i Baden-Baden 1979. Boka er kommet ut i serien «Materialen und Dokumente aus der Musikpädagogik», (bind 10).
ISME YEARBOOK 1975–76 (nr. III)	Foredrag fra ISME-kongressen i Montreux 1976 med tema «Music as a Dimension of Lifelong Education».
B. SCHOTT's SÖHNE – 1976 – 129 s.	
ISME YEARBOOK 1978 (nr. V)	Foredrag fra ISME-seminar i Lisboa 1977. «The Education of Amateur Musicians».
B. SCHOTT's SÖHNE – 1977 – 119 s.	
«ISME Yearbooks» – ca. 150–200 s.	ISME er forkortelse for International Society for Music Education. Organisasjonens årbøker er vanligvis en samling av foredrag fra kongresser og seminarer. Årbøkene sendes til alle ISME-medlemmer, men ikke-medlemmer kan abonnere.
B. SCHOTT's SÖHNE Weihergarten 5 D-6500 Maintz	

«The World of Music»

– DM 30,- pr. år
Edition Heinrichshofen
World of Music
P.O.B. 620
D-2940 Wilhelmshaven

Organ for IMC – International Music Council.
Utkommer 3 ganger pr. år.
En dør ut mot verden. Presentasjon av all verdens musikk-
tradisjoner.

(flere bidragsytere.)
«Toward an Aesthetic Educa-
tion»

«The Nature of aesthetic education»
Boka har 10 kapitler fordelt på tre hoveddeler:
– Defining Aesthetic Education
– Developing Programs in Aesthetic Education
– Resources in Aesthetic Education

MENC

Dessuten en 21 sider bibliografi.

– 1971
– 190 s.

Om man vil forsøke å sette seg litt inn i hva estetisk undervisning/oppdragelse innebærer, så er ikke dette en dum bok å starte med. Den er utgitt av MENC, og det borger som regel for kvalitet (Music Educator's National Conference. USAs musikkpedagogiske forening, med eget forlag).

MUSIKK I SKOLEN 1980–5

Temadel: (red. Elef Nesheim)
Musikkformidling.

2 Tillegg til kap. 2

2A Det lokale musikkmiljø og resten av verden.

*Fra UNESCO/IMC til
lokalmiljøet*

Det finnes en rekke internasjonale musikkorganisasjoner som, via norske kontaktorganisasjoner, har utløpere til det enkelte lokalmiljø. De internasjonale organisasjonene som det tenkes på her, er etablert som et resultat av UNESCO's virksomhet. (United Nation's Educational, Scientific and Cultural Organization). Alle disse organisasjonene er tilsluttet International Music Council (IMC).

Nasjonale musikkråd i en rekke land er også tilsluttet IMC, deriblant Statens Musikkråd i Norge.

Freds- og utviklingsarbeid er sentrale tanker i UNESCO/IMC, og dette er tanker som ikke må bli liggende på skrivebord rundt om i verden, men bringes inn i selve miljøene der det foregår noe mellom mennesker.

*Internasjonale
organisasjoner for
musikkpedagoger og elever*

I denne sammenhengen utpeker noen organisasjoner seg som spesielt viktige, kanskje to av dem som de aller viktigste:

- ISME = International Society for Music Education
- IFJM = International Federation of the «Jeunesses Musicales»

ISME er organisasjonen for musikkpedagoger, for alle som arbeider med musikkoppdragelse og musikkopplæring på ett eller annet felt. Kontakt og faglig utvikling er hovedsaker i ISME.

ISME har for tiden ingen norsk, nasjonal komite, men de fleste musikkpedagogiske organisasjoner i Norge står som medlemmer av ISME. En rekke musikkpedagoger er også personlige medlemmer av ISME.

(Spørsmål om ISME kan sendes til Olaug Fostås, Norges Musikkhøgskole, for tiden norsk kontaktperson.)

IFJM er organisasjonen for musikkinteressert barn og ungdom. Kontakt over landegrensene og inspirerende kunnskap om hverandre er hovedanliggender. IFJM's norske kontaktorganisasjon er Landslaget Musikk i Skolen.

*Andre internasjonale
organisasjoner*

Andre organisasjoner av spesiell interesse for kommunal musikkopplæring kunne for eksempel være:

- IFMC = International Folk Music Council.
Norsk kontaktorganisasjon er Norsk folkemusikk-
lag
Universitetet i Oslo, Boks 1017, Oslo 3
- IJF = International Jazz Federation.
Norsk kontaktorganisasjon er Norsk Jazzforbund

Foreningen Norske Jazzmusikere
 Boks 4354, 5013 Nygårdstangen
 – ISCM = International Society for Contemporary Music
 Norsk kontaktorganisasjon er Ny Musikk.

*Samarbeidsprosjekter
 i globalt perspektiv*

I hvilken grad bør musikkarbeid og musikkopplæring sees i global sammenheng? Hva kan dette komme til å bety for hvert enkelt lokalmiljø? Hvordan kan samarbeid etableres? Hva kan gjøres rent praktisk? Hvilke prosjekter kan man for eksempel samles om?

Litteraturliste:

Norsk Kulturråd-: utvalg: Utredning fra Norsk Kulturråds utvalg (Braseth-utvalget)
 «Frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom» for utredning om frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom – av 1973.

NORSK KULTURRÅD

– 1973
 – 192 s.

«Fellesrådet for sang- og musikkorganisasjonene i Norge» Et lite informasjonshefte med oversikt over hvem som er medlemmer i Fellesrådet, en kort presentasjon av hver enkelt organisasjon med formålsparagrafer etc.

– 1976
 – 48 s.

Informasjon om Fellesrådet.

NMPF og NOMU: Redaksjonsutvalg: Harald Bjørgan, Jørg Johnsen og Ketil
 «Musikkskolen» Vea.

NORSK MUSIKKFORLAG Nyttig håndbok for alle som har noe med musikkskoler å
 – 1978 gjøre. 12-13 bidragsytere.
 – 167 s.

Temahefte fra Norske kommuners sentralforbund

«Kommunale musikkskoler» 03.12, 24 sider, 10 transparenter kan bestilles.

«Mønsterplanen» Mønsterplanen for grunnskolen
 – generell del side 9–82
 – fagplaner resten: Musikkfagplan s. 215–235

ASCHEHOUG
 – 1974
 – 382 s.

«Rikskonsertenes skolekonserter» Kort og nyttig og interessant om skolekonsertene. Flere bidragsytere.

Særtrykk av MUSIKK OG SKOLE

– 1981
 – 24 s.

(flere bidragsytere) Landslaget Musikk i Skolen.
 Paynter, Wallner, Selnæs, Ris- Festskrift i anledning 25-års jubileet.
 haug, Bryhn, Kvistad, Grønlie,
 Solbu:

ASCHEHOUG

Harald Jørgensen: «Et fags utvikling fra 1945 til 1980».
 «Sang og musikk i grunnskolen»

ASCHEHOUG
 – (under produksjon)

Birgit Tønnesson: Kort, oversiktlig og informativt om United Nation's Educa-
 «Hva er UNESCO?» tional, Scientific and Cultural Organization, dvs. FN's organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur. Om ideer og mål, organisasjon, virksomhet etc.

**DEN NORSKE NASJONAL-
 KOMMISSJON FOR UNESCO**

– 47 s.
 – gratis

Musikk og skole 1981–6 Temadel: (red. Olaug Fostås)
 Om ISME (Internationa Society for Music Education)
 (også som særtrykk)

SKOLE-MUSIK-SKOLE 75/76-jan. obl.mus Poul Milberg Petersen:
 (gått ut) Prioriteringsproblemer i folkeskolens obligatoriske musikundervisning.

SKOLE-MUSIK-SKOLE 75/76 marts obl.mus Bodil Christensen:
 Nedskæringen af den obligatoriske musikundervisning set under en anden synsvinkel.

SKOLE-MUSIK-SKOLE	77/78 sept.	obl.mus	Frede V. Nielsen: Er musikundervisningen på vej ud af skolen?
MUSIKK I SKOLEN	1980-1 1980-3 1980-4	obl.mus. obl.mus. obl.mus.	– Olav Selnæs, Ketil Vea – Joar Rørmark, Helge Aafløy – Olav Selnæs, Magne Espeland
MUSIKKULTUR	1980-6 1981-1 1981-3 1981-4	obl.mus. obl.mus. obl.mus. obl.mus.	Debatt om nye læreplaner: – Lennart Khan: Ny läroplan ger musiken vidgade uppgifter (Kursplan för ämnet musik) – Dårligt genomtänkta motiveringar för musik i nya läroplanen. – Daniel Helldén: Formell kompetens – och reell (Synpunkter på de nye kursplanene i musikk) – Lennart Khan svarer Daniel Helldén
MUSIKKULTUR	1980-6 1981-1 1981-3	obl.mus. obl.mus. obl.	Debatt om kompanjonlärarsystemet: – för lite tid för planering – et hinder för gott utbyte av kompanjonundervisning i musik. – Gunnar Høgmark: Kompanjonlärarsystemet – mera hugskott än undervisningsmetod. – Debatt om kompanjonlärarsystemet.
SKOLE-MUSIK-SKOLE (gått ut)	...	musikk-skole	Fast spalte: «Hvordan laver man musikk-skole.» Innlegg fra en og en musikk-skole. Kort redegjørelse for struktur, undervisning etc.
SKOLE-MUSIK-SKOLE (gått ut)	78/79 nov	musikk-skole	Odd Leren: Musikk-skolelæreren – utdanning og kvalifikasjoner
OPUS	1981-1	musikk-skole	Ulrich Teuber: Skal musikk-skolerne ud af musikloven?
OPUS	1981-3	musikk-skole	Jens Due: Børn og voksne i kærlig kram (om samspill som vanskeliggjøres av lovverk)

OPUS	1981-3	musikk-skole	Elsebeth Brodersen: Fritidsloven kvæler musikundervisningen.
MUSIKK I SKOLEN	1979-4	musikk-skole	Harald Bjørgan: Kommunal musikk-skole – skolesak eller kultursak?
MUSIKKULTUR	1980-3	musikk-skole	KMI i Stockholm (Kommunala musik-institutet) En länk mellan musik-skola och musikhögskola.
MUSIKKULTUR	1980-3	musikk-skole	Verksamheten i musikskola kräver metodisk debatt
MUSIKKULTUR	1981-1	musikk-skole	Vilka konsekvenser har den kommersiella miljön för musikskolan?
MUSIKKULTUR	1981-2	musikk-skole	Intervju med Kjell Søderkvist: Musikskolans nuvarande urvalsmekanismer odemokratiska
MUSIKKULTUR	1979-5	musikk-skole	Intervju med Margareta Edvardson Strömblad. Musikskolan sitter ju fast i samma organisationsmodell som när den startade.
OPUS	1981-2	ensembler	Erik Sommer: Hvorfor ensembler?
MUSIKKULTUR	1980-1	ensembler	Ensemblespel utan föregående instrumentalundervisning
MUSIKKULTUR	1980-6	ensembler	Omfattande ensembleverksamhet i Kungsbacka Musikskola
MUSIKK OG SKOLE	1981-4	valgfag	Björg Liseter Dehli: Helhetssyn på musikkopplæring. Innføring av praktisk/estetiske valgfag på barnetrinnet
MUSIKK OG SKOLE	1981-4	valgfag	Egil Andresen: Musikk valgfag i videregående skole
MUSIKK I SKOLEN	1979-4	musikk-terapi	Temadel: (red. Even Ruud) Musikterapi

MUSIKK OG SKOLE	1980-6	folkemus. obl.	– Gunnar Stubseid: Folkemusikk i skulestova
MUSIKK OG SKOLE	1980-6	folkemus. obl.	– Egil Bakka: Folkedans i skulen
MUSIKK OG SKOLE	1981-1/2	folkemus. obl.	– Arne Espeland: Folkedans i skolen
MUSIKK OG SKOLE	1981-3	folkemus. obl.	Anne Svånaug Haugan:
MUSIKK OG SKOLE	1981-4	folkemus. obl.	Folkemusikk i skolen I
MUSIKK OG SKOLE	1981-5	folkemus. obl.	Folkemusikk i skolen II
MUSIKK OG SKOLE	1981-5	folkemus. obl.	Folkemusikk i skolen III
MUSIKK OG SKOLE	1981-4	kombi- nerte kun- starter	Ingunn Hiort Sulejewski: Kulturverksteder – et multimediatil- bud i lokalmiljøet
MUSIKKULTUR	1980-1	kombi- nerte kun- starter	Kommunal musik- og balettskola
MUSIKK I SKOLEN	1980-1	rock	Even Ruud: Rockens sosiologi I
MUSIKK I SKOLEN	1980-2	rock	(omtale av Simon Frith's bok) Rockens sosiologi II
SKOLE-MUSIK-SKOLE	78/79 mars	rytmemus.	Rytmsk Forening – endelig jazz, beat, og folkemusik En egentlig publikumsorganisation
SKOLE-MUSIK-SKOLE	78/79 mars	rytmemus.	Flemming Madsen: Den rytmiske Aftenskole

3 Tillegg til kap. 3

tA Organisasjonsmønster/Kontaktnett innen musikklivet.

Landsomf. org.

Sentrale institusjoner.	Samarbeidsorgan	Off. myndigheter. Råd/Uvalg.	Nordiske/ Internasj.kontakter.
Amatørmusikklivets organisasjoner. Prof. musikkorg. Utdanningsinstitusjoner Rikskonsertene N.R.K. N.M.I.	Fellesrådet. Pr. dato 20 medl. org.	Statens Musikkråd Norsk Kulturråd Lærerutdanningsråd Grunnskoleråd Kom.sentralforbund K.U.D.	Nordisk/Internasjo- nalt kultursamarbeid. NOMUS, ISME, UNESCO m.fl.
Regionale ledd Krets- og fylkesledd Reg. utdanningsinst. Kontaktpersoner	Sang- og musikkråd	Fylkesmusikkutvalg Fylkesmusikkledere Fylkeskulturstyrer Fylkesskolestyrer Fylkesstudiesamnemnd.	Nord-kalott-samarbeid
Det enkelte lag. Kor, korps, orkester. Kom. musikkskoler. Grunnskolen. Videregående skoler.	Sang- og musikkråd Kontaktutvalg	Kom. musikkutvalg Kom. musikkledere Kom. kulturstyrer Kom. skolestyrer m.v.	Enkeltstående tiltak

tB Aktuelle arbeidsområder for musikkklærer i kombinert stilling

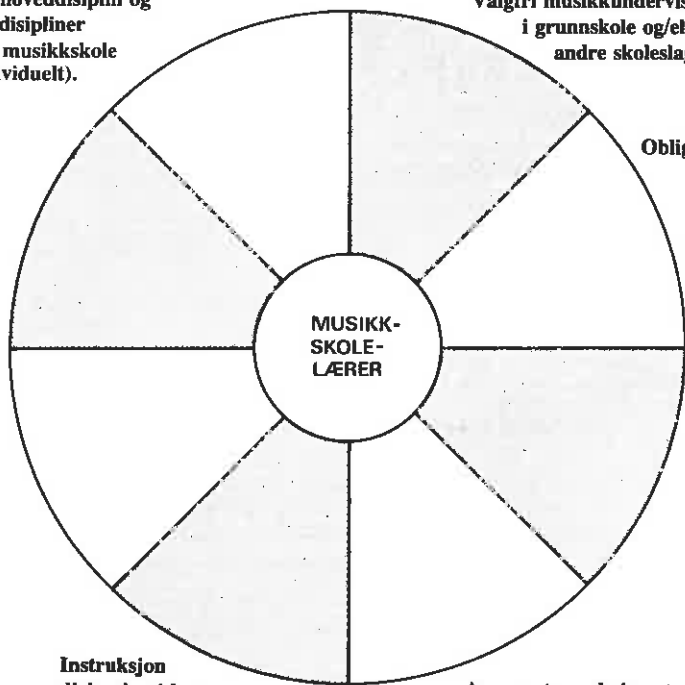
Skissen viser kombinert musikkklærerstilling med hovedarbeids- sted i den kommunale musikkskole. Hovedarbeidssted kan også være f.eks. grunnskole eller stilling som utøvende musiker.

Antall arbeidsoppgaver/funksjoner bør til vanlig avgrenses til 2-3.

Undervisning i hoveddisiplin og en eller flere bidisipliner ved kommunal musikkole (gruppe og individuelt).

Administrativ virksomhet i kommunal musikkole.

Fagrettleider- virksomhet i grunnskole og/eller andre skoleslag



Fra: Forsøksrådet for skoleverket – Samordnet musikkforsøk, Trondheim
Delrapport 4. (Kombinerte lærerstillinger)

tC Musikkolens tilbud – ny profil i en samordnings situasjon?

Det er egentlig noe dristig å snakke om ny profil når det gjelder musikkoler, siden de fleste er opprettet det siste ti-året. Musikkolene har sett behovene rundt seg og forsøkt å fylle dem etter beste evne.

I det følgende presenteres likevel en del idéer til alternative arbeidsmåter innen instrumental- og vokalundervisningen. Noen av ideene vil kanskje være nye for mange, og kanskje ligger de noe inn i framtiden.

Gruppeundervisning



Det anbefales fra mange hold at grunnskolen skal ha hovedansvaret for elevenes mer generelle innføring i musikk. Her tenkes det på a) innblikk i *musikkens verden* og b) *innføring i musikkens språk (musikkelementer og musikknotasjon) gjennom egenaktivitet: sang, spill på pedagogiske hjelpeinstrumenter, bevegelse, skapende virksomhet o.a.*

En konsekvens av dette blir en anbefaling til musikkskolene om å trappe ned undervisningstilbud i musikkforskole. En slik anbefaling vil antakelig ikke være populær i musikkskoler der man har fått god sving nettopp på dette undervisningstilbudet. Men mange musikkskolerektorer og lærere vil trolig akseptere en slik anbefaling uten videre.

De har opplevd for mange elever med manglende motivasjon for musikkforskole: «Dette er jo akkurat det samme som vi gjør på skolen. Skulle ikke jeg få spille her på musikkskolen? Hvorfor må jeg vente?»

Eksempel 1 (første år på musikkskolen) (3-4 elever)

Gruppeundervisning i det instrumentet som eleven ønsker å lære (hvis det er fysisk mulig). Musikkforskolens vanlige pensum inngår i instrumental/vokalopplæringen og er en vesentlig del av denne. Den instrumental/vokaltekniske utviklingen går kanskje med noe langsommere skritt i en slik gruppe, men det behøver ikke være tilfellet hvis læreren etter hvert har fått erfaring i å kombinere «instrumentets språk» og «musikkens språk» i undervisningen.

Eksempel 2 (første år på musikkskolen) (6-10 elever)

Slagverkensemble kunne bli et populært alternativ til vanlig musikkforskole. Både Orff-instrumenter og vanlige slagverk-instrumenter kunne benyttes. Musikkforskolens pensum læres via slagverk, men dette behøver ikke bety at selve instrument-spillet eller ensemblespillet behøver å komme i skyggen. En kommende klarinettelev på venteliste vil muligens lettere forsone seg med en slagverkgruppe enn en vanlig musikkforskole, særlig hvis han også kan få være gjest hos en klarinettgruppe og av og til kanskje prøve å få lyd i klarinetten.

Eksempel 3 (første år på musikkskolen) (6-8 elever)

Pianolaboratorium er spesielt godt egnet for et musikkforskolens pensum. Det kan lett omsettes i praksis i dette «piano-orkesteret». Elevene kan spille sammen nesten hele tiden, i spesialarrangementer som er laget like mye med henblikk på musikkforståelse som på samspill.

Pianolaboratoriet har det til felles med slagverksensemblet at det kan oppleves som et morsomt musikkleketøy, og derfor antagelig være mer motiverende enn vanlig musikkforskole.

Eksempel 4 (første år på musikkskolen) (6-8 elever)

En del undervisningsmusikk og samspillaktiviteter fra pianolaboratorium kan også overføres til vanlig piano, men mulighetene for samspill vil være betydelig redusert.

Eksempel 5 (første år på musikkskolen . . . og senere)

Bør musikkskolen opprette musikkverksted?

Lydforming, klangeksperimenter og annen skapende virksomhet kunne være hovedingredienser. Mange elever ville kanskje synes godt om dette alternativet, særlig hvis de også fikk komponere sanger som de senere skulle spille på det instrumentet de drømmer om. Ellers kunne man bruke pedagogiske hjelpeinstrumenter, selvlagede rytmeinstrumenter, kanskje ta i bruk lyd-bånd (båndsløyd). I tur og orden måtte man også trekke fram forskjellige tradisjonelle instrumenter, fortrinnsvis de instrumentene som elevene skulle spille til neste år. Kanskje læreren på hvert instrument kunne komme på besøk, eller en elev på musikkskolen? I alle fall måtte elevene vite hvilke toner de helst skulle bruke når de skulle lage nybegynnermelodier på instrumentet, og de bør på en eller annen måte få høre hvordan deres små opus lyder på instrumentet. Læreren på musikkverkstedet kan kanskje lage et akkompagnement på gitar eller piano? (Et slikt musikkverksted kunne også være tilbud til elever som har begynt å gå trett av å øve, som gjerne kan tenke seg et års permisjon fra instrumental/vokalundervisning.)

Alternativ til musikkbarnehage

Førskolebarn som gjerne vil begynne å spille, eller førskolebarn som er ekstra glade i å synge: – burde musikkskolen etter hvert bygge ut bedre tilbud til disse elevene?

Mini-instrumenter blir stadig mer populære, særlig er minifiolinen og mini-celloen blitt en suksess i mange musikkskoler rundt om i verden. Dette har ført til ny tenking omkring instrumentalmetodikk og alderstilpasset undervisning. Barn ned til to-tre år kan faktisk lære å spille et instrument, hvis både instrument og fremgangsmåte er tilpasset eleven. Det krever videre av læreren at han har en god innsikt i små barns psyke og læremåter. Han må f.eks. kjenne og bruke demonstrasjonsmateriale som kan erstatte ordforklaringer, og han må ha et repertoar av undervisningsmusikk som passer for alderstrinnet, og som passer for de spillebevegelser som eleven kan mestre i denne alderen. Han må gi nøyte akt på elevens konsentrasjonsperioder, eleven bestemmer farten.

Strykeinstrumenter er blitt det mest vanlige. Er det fordi det er lettest å lage miniatgaver av nettopp disse instrumentene? – eller er det fordi instrumentmakere og lærere ikke til fulle har oppdaget mulighetene med andre instrumenter ennå?

Klaveret er det vel vanskelig å lage mindre. Omkostninger vil gjøre det uaktuelt, men det går an å bruke pianoet til en form for piano-lek-undervisning for elever på 3-4-5 år – i grupper. Musikkbarnehavelærere har brukt dette i noen grad, men her er det sikkert også uoppdagede muligheter.

Barnestemmeleie og stemmelek for førskolebarn; – Hvor mange vokallærere har satt seg inn i dette emnet?

Undervisning for førskolebarn foregår delvis med barn + vok-

sen sammen, delvis med bare barnet. Hvis det er meningen at eleven skal ha lekser å øve på hjemme, blir det kanskje vanskelig uten en voksen som kan være med på leken, som kjenner til hva som skal gjøres og hvordan. Fem-seks-åringer kan muligens klare seg selv, hvis lekser gjennomgås grundig i timen.

Foreldregrupper

Noen musikkskoler, i Østerrike bl.a., utprøver et spesialtilbud til foreldre som har instrumental-/vokalelever i musikkskolen. Kurspakken omfatter både generell musikkkunnskap og en del emner som direkte vedrører deres barns undervisning:

- Om musikk: - et lite, allsidig lyttekurs med vekt på musikkens elementer (rytme, melodilinjer og samklanger, dynamikk, artikulasjon, instrumenter/klangfarver), ulike instrumentsammensetninger, litt om musikk fra ulike epoker og i ulike musikkmiljøer. Generelt om notelesing, skapende virksomhet?
- Om elevene: a) kanskje selv prøve å spille litt på det instrumentet som eleven lærer. Med utgangspunkt i dette kommer man inn på generelle problemer i forbindelse med å lære å spille dette instrumentet, hva som er viktig å passe på. b) Om øving, om elevens motivasjon etc. På hvilken måte kan foreldrene/hjemmet best støtte opp om undervisningen? Motivasjonspsykologi i praksis.

Slike kurs kunne eventuelt legges opp i samarbeid med Fellesrådet - som et spesielt voksenopplæringstilbud.

Husorkestre

Musikkskolen kunne også støtte opp om musisering rundt om i hjemmene, eller i elevens nærmiljø ellers. Musikkskolens lærere kunne for eksempel:

- være behjelpelige med passende samspillstoff
- være behjelpelig med noe veiledning i samspill, dette kunne være en del av undervisningsplikten for noen lærere
- en dag i måneden kunne musikkskolen arrangere husorkestrens dag på musikkskolen, f.eks. lørdag. Den store treffdagen, med spill, litt veiledning, kanskje ett stort fellesnummer!

Gruppeundervisning for elever på mellomstadiet

Musikkskolen skulle ideelt sett være åpen for alle interesserte elever som vil inn. Ventelister er en fortvilelse mange steder, og gruppeundervisning har blitt en «medisin nr. 1 mot ventelister». Dessverre og heldigvis:

- Dessverre: Fordi dette har kommet for fort på mange instrumental- og vokallærere. Gruppeundervisning er et spesialfelt med mange pedagogiske fordeler, men musikkskole-

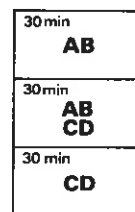
- lærere flest har ikke rukket å oppleve dette som musikkpedagog før de ble kastet ut i denne undervisningsformen, som musikkskoleansatt.
- Heldigvis: Fordi gruppeundervisning i alle fall har kommet inn som en alternativ undervisningsform . . . og så får man ta et skippertak for å finne fram til musikk og metoder som får gruppeundervisning til å fungere på sitt beste.

I en startfase er instrumental- og vokalundervisning i grupper hovedsakelig tenkt for nybegynnere. Det er på dette området at krefter og pedagogisk fantasi er blitt mobilisert.

Imidlertid kan gruppeundervisning være en heldig undervisningsform også på andre stadier, kanskje helst i kombinasjonsmodeller der både GRUPPE og ENETIME inngår. I dette tilfellet kan man utnytte hver undervisningsform maksimalt, få både i pose og sekk. Her følger noen eksempler på kombinasjonsmodeller, noen ganske få av mange mulige.

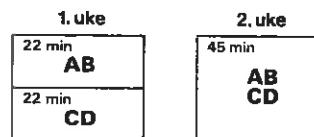
Kombinasjonsmodell I

Likt hver uke



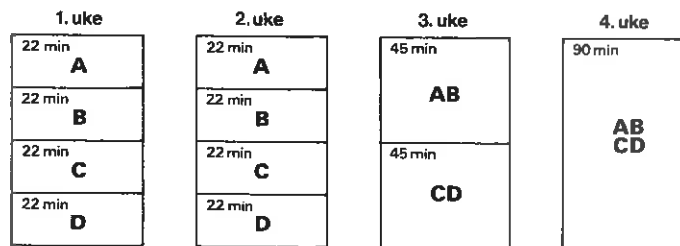
Kombinasjonsmodell II

Like 2-ukers perioder



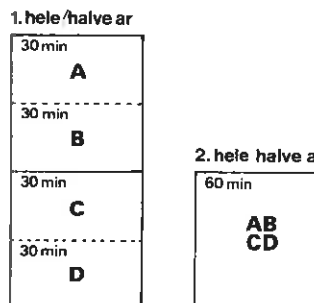
Kombinasjonsmodell III

Like 4-ukers perioder



Kombinasjonsmodell IV

Like hel- eller halvårs perioder



Hver bokstav (A, B, C osv.) representerer en elev. I disse eksemplene er det hele tiden tenkt fire elever, for enkelthets skyld. Det er selvsagt mulig å sette opp en rekke kombinasjonsmodeller med to, tre, fem og flere elever på samme gruppe.

Vellykket eller ikke? – Det avhenger blant annet av at man finner noe å samles om i gruppeundervisningsfasen; noe som føles både nyttig og interessant for elevene, noe som kan bety en utvidet forståelse for det de holder på med, og en forfriskende avstikker fra et vanlig «spille-gammel-lekse-få-ny-lekse»-mønster. Dette mønsteret preger gjerne enetimeundervisning, og mange elever kan komme til å gå trett av det.

1D Igangsetterspørsmål og sjekkliste

Det er krevende med samarbeidsprosjekter som involverer mange personer i ulike institusjoner til ulike tider. Det finnes ingen standardoppskrift på hvordan man går fram for å få alt til å fungere på beste måte.

En indirekte løsning på dette problemet kan være en liste med igangsetterspørsmål. «Hadde je nå vøri på vei, var je kommen langt,» sier et ordtak.

En igangsetterliste er en hjelp til å komme i gang, og en hjelp til å sjekke at man ikke har glemt vesentlige punkter . . . Den beste listen lager man selv. Her følger noen ideer til spørsmål.

Ressurs-oversikt:

- Hva disponerer vi av musikkklærere, andre musikkdydige og musikkinteresserte personer i lokalmiljøet? Sterke og svake sider?
- Ressurspersoner som kan komme inn i opplegg i kortere perioder?
- Noen som kan arrangere musikk for oss?
- Timetall?
- Rom med inventar (OBS: «Et ekstra rom = ½ musikk-lærer».)
- Disponibelt undervisningsmaterieell (instrumenter, noter, musikkbøker, notestativer, overhead-prosjektor, notepapir osv.).
- Økonomisk ramme for nyinnkjøp.
- Samarbeid med institusjoner og organisasjoner som har ressurser vi kan benytte oss av?
- Hva kan biblioteket gjøre for oss? (Utlånsordning som løser noen problemer?)

Hva er hindringene for å sette i gang med musikk valgfag?

- Hvilke typer hindringer (holdninger, kunnskaper som mangler, ferdigheter som mangler, praktiske problemer)?
- Noen skinnproblemer?

Klare ansvarsforhold

- Hvem har ansvar for å kontakte, kalle inn til møter, ta initiativ evt.?
- På hvilken måte kan alle bli klar over hver enkelts ansvarsområde?

Samarbeidsmøter

- Hvor mye har vi egentlig tid til?
- Hva kan vi utrette på relativt kort tid?
- Hvordan kan vi eventuelt dele oss i mindre grupper som kan jobbe med deloppgaver . . . og hvilke oppgaver egner seg til hvem?
- Hvordan kan vi få oversikt over det fond av idéer som en samlet lærerstab sitter med?

Faglig ajourføring/ etterutdanning/kurser

- Kan vi benytte oss av Fellestrådets faste kursopplegg i år?
- Samarbeidsmuligheter med nærmeste utdanningsinstitusjon?
- Hvilke muligheter har vi innen rammen for Studiegrupper uten leder? (Evt. veilederfunksjon på omgang?)
- Hva kan en fagveileder i musikk gjøre for oss?
- Kursopplegg i den lokale musikkpedagogforeningen?
- Sommerkurser som passer?

Informasjon/impulser

- Finnes det ulike organisasjoner og institusjoner i Norge som kunne være til hjelp (se adresseliste).
- Kan vi kontakte kommuner som har omtrent de samme problemene og de samme forhold som vi har? Er idéutveksling mulig?
- Kan vi abonnere på en del musikkpedagogiske tidsskrifter? Hvor kan de ligge slik at de fleste av oss har anledning til å følge noenlunde med?

Aktuelle samarbeidspartnere i lokalmiljøet?

- (Se liste under avsnittet om samarbeidspartnere.) Navn på personer som kan kontaktes. Adresser og telefonnumre?
- Kan vi med musikk som middel gjøre noe som kan tenkes å få gode ringvirkninger i lokalmiljøet?
- Noen spesielle opplegg eller «store» anledninger i lokalmiljøet dette året – noe vi kunne delta i (spill selv uke, handikapår, o.a.)?

Nære samarbeidspartnere/ ulike undervisningsfora

- Vi har muligheter innen Obligatoriske fag (musikk)
 - Obligatorisk fag med valg av musikkaktiviteter
 - Musikk valgfag
 - Musikkskolen
 - Kor, korps, orkester o.a.
- Hvilke forbindelseslinjer skal vi prioritere? og hvorfor?
- Faste valgfagsopplegg eller fleksible? Hva vil være klokkest i år? (Se avsnitt om disse to typene av valgfagstilbud.)
- Noen idéer til samarbeidsprosjekter som fordrer spesielle tiltak eller prioriteringer, som fordrer spesielle hensyn ved timeplanleggingen? (se 28 idéer)

– Samarbeid med andre skolefag, aktuelle prosjekter, (se 28 idéer)

Samarbeid med hjemmet

– Musikkinteresse i hjemmet?
– Noen i familiene som spiller et instrument eller deltar i musikklivet på en eller annen måte?
– Kan vi håpe på støtte eller interessant samarbeid med hjemmet?

Tidsfrister og tjenesteveier

– Hvem skal vi gå til med forslag og idéer?
– Tidsfrister for forslag og idéer?
– Skjemaer?

Litteraturliste

SKOLE-MUSIK-SKOLE (gått ut)	78/79 sept.	samordn.	Folkeskolens musikkundervisning og musikkolen
SKOLE-MUSIK-SKOLE	78/79 sept.	samordn.	Ketil Veia: Musikkolen på kollisjonskurs med musikken i skolen
SKOLE-MUSIK-SKOLE	78/79 sept.	samordn.	Henning Krogsholm: Forholdet mellom den obligatoriske musikkundervisning og den frivillige/musikkolernes.
MUSIK I SKOLEN	1980-1	samordn.	Jan Claussen: Musikkopplæring i Sørfold (også som særtrykk)
MUSIKK OG SKOLE	1981-6	samordn.	Leif Braseth: «Musikk for alle» Evaluering av Samordnet Musikkforsøk.
Handbuch des Musikschul-Unterrichts BOSSE PAPERBACK		samordn.	– Marie-Louise Bödiker: Die Musikschule in ihrer kommunalen Umwelt (s. 83–101) – Willi Gundelach: Kooperation Musikschule-Allegmeinebildende Schule (s. 331–338) – Diethard Wucher: Kooperation Musikschule-laienmusikverbände (s. 339–344) – Richard Jacoby: Kooperation Musikschule-Musikhochschule (s. 367–380)

Ph. dr. Per Dalin (IMTEC):

«MUSIKK FOR ALLE»

Forsøksrådet for skoleverket 1981.

Evalueringsrapport fra Samordnet musikkforsk.

(Trondheim, Sandnes, Bjugn) 1974–1981

Kåre Oppdal og Harry Rishaug:

«Samordnet musikkforsøk i Trondheim»

Særtrykk fra Forsøksnytt nr. 7, 1981.

«Kommunal musikkopplæring»

Statens musikkråd
juni 1981. (100 sider)

Lærerutdanning- utdanningskapasitet-organisering av stillinger m.v.

«Samordnet kommunal musikkopplæring»

Grunnskolerådet mars 1981 (35 sider)

Forsøk og utvikling
Modeller for statstilskott

«Handbuch des Musikschul-Unterrichts»

BOSSE MUSIK PAPERBACK

– 1979
– 536 s.

– Musikkpolitikk, musikkpedagogikk etc.
– Anmerkninger til læreplanene for de enkelte instrumenter (som også er kommet ut på Bosse forlag).
– 66 sider med oversikt over musikkpedagogiske tidsskrifter, musikkpedagogisk litteratur, instrumental- og vokalmetodisk litteratur . . . alt i alt 700–800 henvisninger.

Ole Søbstad og Staffan Henriksson

«Å undervise i dag»

NKS-FORLAGET

(ISBN: 82-508-0511-9)

– 1975

– 160 s.

– kr. 50,- (1979)

«Målsetting, plannlegging, gjennomføring»

Denne og lignende bøker kunne bli viktige brobyggere mellom musikkklærere og allmennlærere i skoleverket. Dette er allmennlærerens verden – tankebaner og faguttrykk servert på en oversiktlig og lettfattelig måte. Musikkklærere vil muligens føle seg noe utenfor til å begynne med. Det står ikke noe om musikkundervisning i denne boka . . . det vil si det gjør det jo egentlig hele tiden, for boka handler om undervisning generelt. Det meste kan (uten vanskelighet?) overføres til musikkundervisningen, men krever kanskje en viss fantasi . . . og evnen til å gå utenfor opptråkkede stier.

I dagens situasjon, med økende «offentlig» musikkundervisning, kan det være meget viktig at en musikkklærer skaffer seg kjennskap til tanker og idéer som er vanlige i den «offentlige» undervisningsverden. Da kan man bedre ta stilling til hva som er av større og mindre verdi for musikkundervisningen.

Stefan Edelstein e.a.:

«Creating Curriculum»

(Å lage læreplaner)

«Comprehensive approach»

Denne boka er blitt til i forbindelse med et samarbeidsprosjekt i en mindre by i USA. Alle musikkklærere i byen var trukket inn i prosjektet – på frivillig basis, vel

å merke, = både skolemusikk lærere, samtlige instrumental- og vokallærere, dirigerte for kor og band.

Prosjektet dreide seg om mål-middel-tenking. Samtlige musikk lærere skulle ut fra felles hovedmål og felles, generelle delmål, finne/velge undervisningsstoff og undervisningsaktiviteter for sine klasseelever, for sine instrumentale- og vokalelever, for sitt ensemble.

Boka er en kokebok med oppskrifter på halvferdige produkter. Man må selv mikse og krydre . . . og boka viser til en enkel strategi for dette som kan være felles for alle musikk lærere, uansett hvilken gren av musikk de arbeider med.

I løpet av utprøvningsprosjektet viste det seg at det ble nødvendig med kortere kurser i en del elementære musikkpedagogiske emner.

Bessom, Tatarunis, Forucci:
«Teaching Music in Today's Secondary Schools»

«A creative approach to contemporary music education»

Denne boka kan være interessant fordi den er fra USA. Der finner vi både allmenn musikkundervisning, instrumental- og vokalundervisning og ensembleundervisning samlet under samme tak, under skoletaket.

Samordningstanken blir sentral i en slik bok, og vi ser hvordan dette har gitt seg utslag i relativt ensartede målformuleringer, et visst enhetspreg i undervisningsinnholdet, og undervisningen er bygget på en rekke felles retningslinjer.

Hovedinnholdet i denne boka er målformuleringer, målpresiseringer, undervisningsplanlegging . . . og det er separate kapitler for klasserom, instrumental- og vokalundervisning og ensembleundervisning.

I tillegg finner vi avsnitt om nye idéer i musikkundervisningen: – kreativ undervisning, kombinert kunsthagundervisning o.a.

Boka er ikke lett å lese. De som har noe kjennskap til engelsk-pedagogisk terminologi vil få det ganske lett. Andre må nok streve en del.

4 Tillegg til kap. 4

Litteraturliste

Thomas Gordon:
«Snakk med oss, lærer»

DREYER
– 1974 (engelsk)
– 1979 (norsk)
– 235 s.
– kr. 65,- (1981)

«Trening i kommunikasjon og konfliktløsning»
Tittelen antyder at dette gjelder lærer og elev, men den er heller misvisende. Dette er en bok som angår alle. Boka er en hjelp til å analysere konfliktsituasjoner; finne ut hvilken type konflikt det er, og hva slags teknikk man bør bruke for å komme ut av konflikten. Boka har en mengde eksempler i samtaleform, og er lettlest og oversiktlig.

Lars-Erik Liljeqvist
«Samtal utan misstag»
Psykologiförlaget A/B
– 1978
– 104 s.
– kr. 85,50 (1978)

«Praktisk samtals- og intervjueteknik»
Boka er på svensk, men lettlest og oversiktlig. Om samtaleteknikk, forventninger, samtaleklima. Om overaktive, interesserte, stille, negative, redde samtalepartnere. Om å høre det man vil. Om å være på bølglengde, om kritiske situasjoner, om følelseladete emner, goddag-mann-økseskaft. Samtalestruktur. Om å unngå provokasjon. Om øyekontakt. etc. Boka har mange praktiske eksempler og sjekklister.

W.A. Mambert:
«Tal og skriv så kommunikasjonen lykkes»

INSTITUTET FOR LEDERSKAB
OG LØNSOMHED
– 1971 (engelsk)
– 1978 (dansk)
– 105 s.
– kr. 180,- (1980)

Den engelske tittelen er: «The elements of Effective Communication» – og den er kanskje mer dekkende enn den danske oversettelsen. Dette er en bok til hjelp for dem som har en vare eller et budskap å «selge» Hvordan nå fram til andre? Hvordan fange inn signaler? Hvordan etablere kontakt? Hvordan ta hensyn. Boka har ingen direkte beskrivelser av dagliglivets situasjoner, men til gjengjeld en mengde idélister og sjekklister: – noen i spørsmålsform, noen i «har-du-husket-dette»-form, noen beskriver trinn-for-trinn-framgangsmåter.

Forfatteren sammenligner boka med pulverkaffe, som må blandes ut med vann. Dette er komprimert kunnskap som skal blandes opp med egen erfaring.

Bent Pihl og Jørg Arthur Kvam
«Voksenopplæring; metode og teknikk»
FABRITIUS OG SØNNES FORLAG
– 1970
– 190 s.
– kr. 35,- (1980)

I denne boka treffer vi den lærende, samarbeidende voksegruppen, med og uten lærer eller leder. Større deler av boka behandler emner som er relevante for en hvilken som helst samarbeidsgruppe, f.eks. Lederskap, klima i gruppen, problembehandling og avgjørelser, gruppens utvikling, kommunikasjon, manipulasjon og press, diskusjon og samtale osv.

I tillegg: om undervisning og læring, om voksenopplæring i Norge, planlegging av kurs, audiovisuelle hjelpemidler.

GRUNNSKOLERÅDET
Miljø og ledelse i skolen

Flere hefter:
– Samarbeid i skolens voksne miljø
– Kommunikasjon i skolen
– Kommunikasjon og konflikt mellom lærer og elev

5 Tillegg til Kap. 5 og 6

Litteraturliste

(flere bidragsytere)
«Kreativ Musikundervisning»
EDITION REIMERS
– 1977
– 176 s.

Et tyvetalls musikkpedagoger og komponister er representert med korte bidrag i denne boka. De fleste er kjente navn: Paynter, Denkmann, Self, Friedemann, Murray-Schafer og andre som har betydd mye for skapende virksomhet i musikkundervisningen det siste tiåret. En blanding av teoretiske og mer praktiske bidrag.

Bjør Liseter, Dehli,
Olaug Fostås,
Kari Johnsen:
«Spille, synge, lære sammen»
ASCHEHOUG
– 1980
– 128 s.
– kr. 64,- (1980)

Instrumental- og vokalundervisning i grupper. Boka er skrevet med tanke på at alle instrumental- og vokallærere skulle ha bruk for den. Idékatalog, med kortere teoretiske avsnitt.

(Dokumentasjon fra en musikkolekongress):
«Das Ensemble in der instrumentalen und vokalen Ausbildung an Musikschulen»
GUSTAV BOSSE VERLAG
– 1978
– 179 s.

«Verband Deutscher Musikschulen» har kongress annet hvert år. De samles om ett bestemt tema, og foredragsholdere og arbeidsgrupper leverer alle sine bidrag. Kongressen i Ausburg 1977 var samlet om temaet ensemble-undervisning. Gruppene arbeider instrumentvis, og det er dermed musikerens/instrumental og vokalpedagogers tanker som er samlet mellom permene.

HANDBOK FOR SKOLEN DEL 1
GRUNNSKOLEN
LOVER, FØRESEGNER M.V. 5 –
utgåva – 1981
Grøndahl og Søn Forlag A.S.

Handbok for skolen, del 1, gir en samlet oversikt over det lovverket, forskrifter og rundskriv som regulerer virksomheten i skolen

UTVIDA OPPLÆRING I GRUNNSKOLEN
1. Barnetrinnet
2. Ungdomstrinnet
3. Samarbeid skole/nærmiljø
4. Tverretattlig samarbeid
Forsøksrådet for skoleverket
Aug. 1979:

Serien «Utvida opplæring» er utarbeidet av folk som har stått sentralt i forsøksvirksomheten. I forordet heter det:
«Heftene er tenkt å være til praktisk hjelp i arbeidet med å planlegge utvida opplæring ved skoler som er opptatt av dette. Heftene presenterer ikke modeller og standardiserte løsninger, men idéer som kan tilpasse: behov og forutsetninger i det enkelte lokalsamfunn.»

6 Diskusjons- og samarbeidsoppgaver

Se også:

- «Igangsetterspørsmål» – tillegg til kapittel 3
- Forslag til temaer for faglig samarbeid, kapittel 3, siste del: «Fra formål til faglig samarbeid»
- Kapittel 4 – om å ha praktisk nytte av hverandre
- Prosjektene i kapittel 5 vil også kunne inneholde stoff til diskusjon, og idéer til samarbeid

Utdanning til musikk lærer

Hva kan utdanningsinstitusjonene gjøre for å forberede instrumental- og vokalpedagoger og klasseromslærere i musikk på å møte et yrkesliv – den musikkulturelle mangfoldigheten, krav til samarbeid etc?

Vil noen fra distriktets utdanningsinstitusjon(er) ha anledning til å delta i en slik diskusjon?

Miljøorientert instrumental- og vokalopplæring

Hva kan elevene bruke sitt instrument og sine musikkkunnskaper til i vårt lokalmiljø? Hvilke konsekvenser vil dette kunne få for opplæringen hos hver enkelt lærer? (Undervisningsstoff og arbeidsformer e.a.)

Opptaksprøver

Enkelte musikk skoler opererer med opptaksprøver. Musikk skolen makter ikke ta opp alle som søker, og resonnementet er at de mest evnerike bør få sjansen.

- Hvilke typer opptaksprøver er i bruk?
- hvordan kan man vite at de forskjellige prøvene sorterer ut de elevene som vil ha størst fremgang på instrumentet? Noen uenighet om prøvene?
- Praktiske konsekvenser for lærere i en musikk skole som praktiserer/ikke praktiserer opptaksprøve.

Desentraliseringsproblemer

Kollegakontakt og samarbeid er viktig, men det forutsetter at lærerene har en sjanse til å treffe hverandre på jobben. Desentralisering kan føre til at musikk lærere føler de har havnet på en øde øy, i et tomt klasserom en stille ettermiddag på en utdødd skole. Det er ikke likegyldig hvordan det ser ut i et undervisningsmiljø. Får eleven komme til et sted der det er musikk i veggene? Treffer eleven andre spilleelever dit han kommer? Er det forholdsvis enkelt å samle elever på ulike instrumenter til samspill.

Drøft eventuelle desentraliseringsproblemer i kommunen. Hvem går det ut over? Kan noe gjøres?

Samarbeid med distriktets musikkutdanningsinstitusjoner

Dette kan være lærerskole, musikkonservatorium el.a.

- Hva har vi å tilby?

- Hva ønsker vi oss?

Studere institusjonens læreplaner for eventuelt å få idéer til en tilbuds- og ønskeliste.

Noen idéer:

- To-tre studenter i satslære/bruksarrangering som adopterer en kommune og lager arrangementer på bestilling. Dette kan inngå som oppgaver i faget.
- Kan en lærergruppe fra kommunen få gå på institusjonens bibliotek en dag eller to, bare for å få idéer . . .
- En problemstilling i kommunen kan være skriftlig oppgave for studenter i musikkpedagogisk teori eller musikkmetodikk/fagdidaktikk. Det kommunale musikkutvalg får oppgavene tilbake med lærerens kommentarer
- Kommunen stiller seg til disposisjon for studenter som skal ha praksis, f.eks. en ukes blokkpraksis.

Skapende virksomhet

Kan vi få et lite bibliotek – gjerne i en koffert – med bøker, litteratur, undervisningsmateriale etc. som har med skapende virksomhet å gjøre, – i klasserom, i instrumental- og vokalopplæring, i store og små ensembler, i musikk- og kulturverksteder. Hvem kan hjelpe oss med et slikt koffertbibliotek? Konsulenter? Forlagskataloger? Lærere på lærerskoler og musikkonservatorier? Noen av kollegene som vet mer enn de andre?

Kan vi lage et beskjedent og realistisk forsøksopplegg som ikke tar lysten fra noen?

Idékatalog for valgfagsprosjekter

En arbeidsgruppe bestående av allmennlærer, musikk skolelærer og dirigent(er) o.a. vil sikkert kunne samle en rekke idéer for musikk valgfag om de arbeidet intensivt i en periode. Hjelp fra pedagogisk konsulent, distriktets konservatorium el.l.

Maskinskriving, kopiering til impliserte lærere. Forslag til musikk som skulle brukes.

Kortfilmer

Det finnes en rekke kortere musikkundervisningsfilmer på markedet. Hva finnes? Hvordan kan vi få tak i dem? Hvordan kan disse filmene – en eller flere – eventuelt brukes i et samarbeidsprosjekt?

Informasjonshefte til foreldre

Hvordan skulle et slikt hefte utformes? Hva kunne det inneholde? Hvem skulle skrive det? Er det mulig å lage et hefte som skulle være felleshefte til alle?

Opptak av musikk

Musikk skolen er fem/ti/femten år til neste år. Skulle vi samle oss om et plateopptak? Hvor finner vi plateselskaper o.l. som kan stå til tjeneste? Hvem skulle være med på platen? Solospill eller ensemblespill? Lærere og elever, eller bare elever?

Samarbeid med andre kunstfag og med teoretiske fag

Er dette så interessant at vi mener det burde opprettes en liten arbeidsgruppe og impulsgruppe som skulle ta seg spesielt av dette? Skulle vi for eksempel ha en årlig oppsetting der elever og lærere fra flest mulig fagområder skulle få en plass i sammenhengen? Hva kunne være hovedtema for slike oppsetninger?

Elever med dalende motivasjon

Instrumental- og vokalelever kan i perioder gå leie av undervisning. De fleste gjør det. Øvingen blir minimal, og de får derved begrenset utbytte av undervisningen.

Aktuelle spørsmål:

- Er påstanden om «begrenset utbytte» riktig? Ulikt utbytte for forskjellige instrumenter?
- Hva kan gjøres for disse elevene i denne perioden? Spesielle tilbud? Hvor? Hvordan? Permisjonsordninger?

Hvorfor ikke en musikkavis?

En riktig «hjemmelaget» nyhetsavis for musikkvirksomhet i kommunen . . . måneds- eller kvartalsavis . . . ville kunne bli et fint kontaktmiddel mellom alle som skulle ta seg av musikklivet i kommunen. Møter er viktige, møter og samtaler ansikt til ansikt, men det er også viktig å ikke overbelaste en lærergruppe med møter. En musikkavis kunne avlaste.

- Viktig at avisen holdes på et beskjedent plan hva utstyr og omfang angår. Den bør være enkel å lage.
- Hvor mange elever skal være med i redaksjonen?

Tjenesteveier o.a.

Å komme til orde med det man vil og brenner for, er ofte et spørsmål om å kjenne tjenesteveiene, og arbeidsrutiner hos dem som behandler saker.

- Kartlegge tjenesteveier og arbeidsrutiner i utvalg, komiteer, nemnder, styringsinstanser etc.
- Oversikt over datoer, skjemaer etc.
- Navn og adresser.

PR

På hvilke måter kan vi gjøre musikk og musikkvirksomhet kjent her i kommunen? Hvilke informasjonskanaler kan vi bruke? Hva slags tiltak ville ha størst appell?

Kan vi få fast spalte i lokalavisen, og hva skulle det eventuelt stå i den?

Musikksommerleir

Kommunens musikkutvalg overveier å forsøke en ukes sommerleir for musikk elever fra grunnskole, musikk skole og det frivillige musikkliv.

- Hva kunne skje på en sommermusikkleir?
- Har vi noen mulighet for å lage en undersøkelse blant elevene for å finne ut hvordan ønskene fordeler seg?

Elevkonserter, eller musikktreff i andre former?

Ikke alle elever vil spille på elevkonserter. Ikke alle lærere er like glade i elevkonserter. (Enn si konkurranser).

- Hva skulle være hensikten med et musikktreff, og hvilke konsekvenser ville dette få for opplegget?
- Hvor mange burde komme? Kjente eller ukjente?
- Hvilke lokaler ville egne seg?
- Har elevene noen ønsker eller idéer? – kunne vi hjelpe elevene til å danne et utvalg som skulle arbeide med musikktreff-idéer mer kontinuerlig?

Undervisningsstoff

Er det mulig å finne fram til et begrenset utvalg av undervisningshefter og «skoler» for ulike instrumenter som lærergruppen vil gå inn for å bruke? Er det mulig å sortere ut undervisningsstoff/hefter som er i slekt med hverandre og som også vil kunne gå godt sammen med undervisningen i obligatorisk musikk i grunnskolen? Er det mulig å samle sammen alt undervisningsstoff og lage mini-utstilling for hverandre en studiedag . . . eller en lørdag. Korte innslag med spill, demonstrasjon, diskusjon.

- Samarbeid med nærmeste musikkhandel. Gjensidig nytte, hva vil det si for oss akkurat nå?

Hvem kan komponere eller arrangere musikk:

Kartlegging av faglige ressurser på dette området. Hvem vil kunne påta seg hva – og hvor ofte? Kan dette gå inn i vedkommendes stilling? Er det ellers noen måte vi kan betale på?

Notebibliotek for lærere og elever

Hva skulle vi prioritere ved innkjøp?

- Samspillstoff for ulike instrument-sammensetninger?
- Hefter som kunne egne seg til primavista-spill?
- Metodeverker eller forskjellige suppleringshafter?
- Hvilken musikkgenre skal vi ha mest av?
- Plater eller bare noter?
- Stoff til lærere eller til elever?

Stiller vi for store krav til oss selv?

Idealistisk optimisme har ofte gjort mer skade enn gagn i undervisningsplanleggingen. Det er farlig å regne med mirakler. Man opplever ofte skuffelse, mismot og frustrasjon fordi man er havnet i et altfor vidløftig opplegg. Noen eksempler:

- For store krav til samarbeid, kommunikasjon, kontakt. Det lot seg simpelthen ikke gjennomføre i hverdagen.
- For store forhåpninger til etterutdanningskurser.
- For store krav til en lærergruppes evne til å sette seg inn i nye tenkemåter på kort tid. Holdningsendringer krever tid, øket innsikt/informasjon, positivt, trygt arbeidsmiljø.

- d) For store krav til en musikk lærers fleksibilitet og villighet til å bryte med gamle undervisningsopplegg og undervisningsvaner. Dette krever igjen at en stor del av fritiden må avsettes til forberedelse, og det har ikke alle anledning til, på kort varsel.

Aktuelle spørsmål i en lærergruppe:

- Har vi strukket oss for langt på noe felter?
- Har vi vært urealistiske?
- På hvilke felter bør vi tenke oss om en gang til?
- Brukbare alternativer inntil videre?

Uklare linjer i samarbeidet?

Noen samarbeidssituasjoner er preget av misforståelser og uklare holdninger til de oppgavene man er sammen om. Dette går gjerne ut over både mennesker og sak.

Aktuelle spørsmål:

- Hvordan gå fram for å få klare linjer i samarbeidet?
- På hvilken måte oppstår misforståelsene?

Kompromissets edle kunst?

- Når er et kompromiss den beste løsning? (Eksempler fra vårt miljø.)
- Når kan kompromisset være en betenkelig løsningsform? (Eksempler fra vårt miljø.)

Få og gi

Ville det være interessant å få en liste med pluss og minussider fra hver samarbeidspartner i vårt musikkmiljø?

Hva føles som pluss, og hva føles som minus? Hva har man fått og hva har man gitt? Er det mulig å få det ned, svart på hvitt, som utgangspunkt for videre drøftinger?

Er det mulig også å få inn svar fra en organisasjon/et ensemble el.l. som pr. dags dato ikke er med i samarbeidet og som synes å stille seg svært reservert?

Ulike musikkmiljøer i vår kommune

En liten undersøkelse: Hvordan beskriver hvert miljø seg selv og sin virksomhet . . . og hvordan blir de beskrevet av andre. Er det store uoverensstemmelser, ev. så store at vi bør sette noe inn på å skape bedre kontakt?

Hvordan beskriver vi hverandres musikk? Er det noen markante forskjeller på elevers adjektiver og lærernes/musikkledernes?

Fornuftig bruk av faglige ressurser

Læreren er en svært viktig brikke i musikkundervisningen. Et fag identifiseres lett med læreren. «Musikklærer OK = musikk-OK». Det er viktig at lærere i de ulike undervisningsfora i et

samordnet opplegg får anledning til å utforme sin undervisning slik at det fører til maksimal utnyttelse av dem selv, slik at de kan fungere på sitt beste. Man er inne i en god sirkel når læreren får anledning og hjelp til å undervise på en slik måte at det skaper faglig og menneskelig selvfølelse.

Aktuelle spørsmål:

- Hvilke lærere er sammen om dette opplegget?
- Hva kan de ulike lærere fortelle om sine «sikre kort» i musikkundervisningen?
- Hvordan kan vi utnytte dette?

Hvem kan støtte oss?

Ville noen i kommunen vært interessert i å være med i en støtteforening (Musikkens venner el.l.)? Hva skulle evt. være deres rolle? På hvilke måter trenger vi støtte?

NORSK MUSIKKSKOLERÅD (NOMU)

Østre Strandgate 17 A, N-4600 KRISTIANSAND S Tlf. 25 989
Formann: Jørg Johnsen (1974–1980)
Stiftet 1974. Samarbeids- og kontakt-organ for musikkskoler
Hittil tilsluttet ca 110 skoler.

LANDSLAGET MUSIKK I SKOLEN

Gladengveien 8/10, Oslo 6. Tlf. 67 28 73.
Intendant: Steinar Stolpe
Utgir Musikk og Skole (6–8 nr/år).

NORSK MUSIKKPEDAGOGISK FORENING (NMPF)

Boks 236, N-4301 SANDNES. Tlf. 64 767, 666 90
Formann: Harald Bjørgan
Kurskonsulent: Kåre Særheim
Stiftet 1973. Antall medlemmer ca 450.
Tilsluttet NMPU*

NORSKE MUSIKKLÆRERES LANDSFORBUND (NMLL)

Østre Strandgt. 17A, 4600 KRISTIANSAND S. Tlf. 25 989
Formann: Jørg Johnsen
Tilsluttet NMPU
Utgir Norsk Musikk Tidsskrift (4 nr/år).

NORSK LÆRERSKOLELAGS MUSIKK-SEKSJON

Adr: Barnevernsinstituttet, Dronning Mauds Minne. Th. Owens gate 18. N-7000 TRONDHEIM. Tlf. 33 040
Formann: Astrid Holen

NORSK FORENING FOR MUSIKKTERAPI

Gladengveien 8/10, Oslo 6. Tlf. 67 31 94
Formann: Bente Almås
Tilsluttet Nordisk förbund för musikterapi

FELLESRÅDET FOR SANG OG MUSIKKORGANISASJONENE I NORGE

Gladengveien 8/10, Oslo 6. Tlf. 67 31 94
Formann: Hans Kolstad
Generalsekr.: Alf Westereng
Samarbeidsorgan for 20 musikkorganisasjoner. Samordner studiarbeidet og voksenopplæringen.

LANDSLAGET FOR SPELEMENN
Gladengveien 8/10, Oslo 6. Tlf. 67 31 94
Formann: Rikard Hilde
Utgir Spelemannsbladet (6 nr./år).

METODISTKIRKENS SANGERFORBUND

Adr.: Lillehaugen 4, N 4800 ARENDAL. Tlf. 25 384
Formann: Reidar Jahn Halvorsen
Skr: Aud Rasmussen
Ca 1100 tilsluttede sangere
Tilsluttet FELLESRÅDET*

MUSIKKENS VENNERS LANDSFORBUND

Formann: Johanne Blidensol, Mo i Rana.
Samarbeidsorgan for konsertgivende lokallag.

NORSK SYMFONI-ORKESTRES LANDSFORBUND (NASOL)

President: Kjell Wernøe, Vardesvingen 92F, 5033 Fyllingsdalen.

NORGES LANDSSANGERFORBUND

Boks 130, Tåsen, N-OSLO 8. Tlf. 67 55 90
President: Arne B. Christiansen (1977–81)
Stiftet 1921. 34 lokalforbund med ca 500 kor og 20 000 medl.
Tilsluttet FELLESRÅDET*
Nordisk Sangerforbund*
Utgir NORSK SANG (4 nr/år)

NORGES MUSIKKORPS FORBUND

Postboks 628, 5001 Bergen. Tlf. 21 55 92
President: Arne Fredrik Mørk
Generalsekr.: Erik Handeland
Tilsluttet Nordisk amatør musikunion (NAMU)

NORGES SANGERLAG

Adr: Trygve Hagen, Sollivegen 49, N-6400 MOLDE.
Tlf. 52 591, 53 233
Formann: Trygve Hagen
Stiftet 1929. Antall kor 180 med ca 7.000 medl.
Tilsluttet FELLESRÅDET*
Nordiske korkomité

NORSK ARBEIDERSANGER FORBUND

Maridalsvn. 211 a, N-OSLO 4. Tlf. 20 51 42
Formann: Arne W. Bjerke
Antall medlemmer ca 2.900 i 50 kor
Utgir TONENS MAKT (4 nr/år)
Tilsluttet FELLESRÅDET*
Nordisk Arbeidersanger- og Musikerforbund*

NORSK JAZZFORBUND

Postboks 840, N-5001 BERGEN. Tlf. 21 19 66
Formann: Rolf Grundesen
Stiftet 1953. Antall klubber 30 + enkeltmedlemmer
Tilsluttet FELLESRÅDET*
Nordjazz
Utgir Jazznytt

NORSK SKOLEORKESTERFORBUND

Formann: Vidar Hjemås, Trondheim kom. musikk-skole, Bispe-
gt. 9a, 7000 Trondheim.

NORSKE TREKKSPILLERES LANDSFORBUND (NTL)

Boks 9050-Vaterland, N-OSLO 1. Tlf. 78 54 28
Formann: Sigurd Johansen
Stiftet 1971. Antall medlemmer ca. 1.000
Utgir TREKKSPILL-NYTT (5 nr/år)
Tilsluttet FELLESRÅDET*

NORSK VISE- OG LYRIKKFORM

Formann: Rolf Sogge, Postboks 60, 6296 Hareid

NORGES KIRKESANGFORBUND

Adr: Tove Enghaug, Hassengvn. 30, N-1600 FREDRIKSTAD
Tlf. 15 497
Formann: Asbjørn Nilsen. Tlf. 46 29 06
Sekr: Tove Enghaug
Se Vc
Tilsluttet FELLESRÅDET*

TEN SING

Norges Kristelig Ungdomsforbund, Holbergs plass 1, N-OSLO 1.
Tlf. 20 44 75
Startet 1968. Antall medlemmer 6.000 i 170 sanggrupper
Tilsluttet FELLESRÅDET*

DET FOLKELIGE MUSIKKLIV

Toneheim Folkehøgskole, N-2322 RIDABU. Tlf. 35 584
Formann: Skjoldulf Malm (1977-79)
Forretningsfører: Ingeborg Opdahl
Grundlagt 1946 som samarbeidsorgan for amatør-musikk-for-
bund.
Administrerer Toneheim Folkehøgskole

MUSIKKHØGSKOLER/KONSERVATORIER

NORGES MUSIKKHØGSKOLE
Postboks 6877 - St Olavs Plass N-OSLO 1 Tel. 20 70 19
Gateadr: Nordahl Brunsgate 8
Rektor: Robert Levin
Undervisningsleder: Einar Solbu
Kontorsjef: Gunnar Nessing
Elevantall 300.

ØSTLANDETS MUSIKKONSERVATORIUM

Veitvetvegen 8, N-OSLO 5 Tel. 25 22 70
Rektor: Per Selberg
Elevantall 80.

AGDER MUSIKKONSERVATORIUM

Østre Strandgata 17 A, N-4600 KRISTIANSAND S.
Tel. 24 330
Rektor: Vakant
Elevantall 70.

ROGALAND MUSIKKONSERVATORIUM

Bjergsted, N-4000 Stavanger Tel. 33 480
Rektor: Odd Larsen
Elevantall 70.

1/6 BERGENS MUSIKKONSERVATORIUM

Olav Kyrres gate 59, N-5000 BERGEN Tel. 21 49 57, 21 25 27
21 25 27
Rektor: Rolf Davidson
Elevantall 80.

TRØNDELAG MUSIKKONSERVATORIUM - TRONDHEIM

Nedre Bakklandet 75, N-7000 TRONDHEIM Tel. 25 882
Rektor: Per Hjort Albertsen
Elevantall 70

NORDNORSK MUSIKKONSERVATORIUM 1/6

Grønnegata 103, N-9000 TROMSØ Tel. 86 310
Rektor: Bernt Johan Ottem

DISTRIKTSKONSERVATORIENES REKTORKOLLE- GIUM

Adr: Bergens Musikkonservatorium. Olav Kyrres gate 59, N-
5000 BERGEN Tel. 21 49 57
Formann: Rolf Davidson
Sekr: Elef Nesheim
Stiftet 1972. Samarbeidsorgan for 6 distriktskonservatorier og Nor-
ges musikkhøgskole.

INSTITUTT FOR MUSIKKVITENSKAP ved Universitetet i Oslo
Postboks 1017 – Blindern, N-OSLO 3 Tel. 48 98 47
Gateadr: Slemdalsveien 7
Bestyrer: Prof Finn Benestad

MUSIKKVITENSKAPELIG INSTITUTT ved Universitetet i Trondheim
N-7055 DRAGVOLL Tel. 96 560
Instituttstyrer: Nikolai Paulsen

ETNO-FOLKLORISTISK INSTITUTT
Universitetet, N-5000 BERGEN. Tel. 21 00 40
Leder: Reimund Kvidland
Arne Bjørndals samling, folkemusikk, viser og sanger.

NORSK FOLKEMUSIKKSAMLING
Slemdalsveien 7, N-OSLO 3. Tel. 46 98 47
Bestyrer: Førstekonservator Reidar Sevåg

NORSK MUSIKKFORSKELAG
Adr: Institutt for musikkvitenskap, Universitetet i Oslo, Postboks 1017 Blindern, N-OSLO 3.
Formann: Gunnar Rugstad
Antall medlemmer ca 40

NORSK KOMPONISTFORENING
Boks 1666-Vika, N-OSLO 1. Tel. 42 56 78
Gateadr: Klengenberggaten 5
Formann: Kåre Kolbarg
Sekr: Benthe Peter Larsen
Stiftet 1917. Antall medlemmer 65.
Tilsluttet Norges Kunstnerråd*
Nordisk Komponistråd*

NY MUSIKK – Norske seksjonen av ISCM (International Society for Contemporary Music)
Adr: Tordenskioldsgate 6B, N-OSLO 1. Tel. 41 93 75
Formann: Oddvar S Kvam
Stiftet 1938.
Utgir BALLADE (4 nr/år)

TONO (Norsk Komponistforenings internasjonale musikkbyrå)
Postboks 1666 Vika, N-OSLO 1 Tel. 42 18 8
Gateadr: Klengenberggaten 5
Formann: Arne Nordheim
Dir: Gorm Bækkelund
Stiftet 1928.
Tilsluttet Nordisk Union*
Nordic Copyright Bureau*

NORSK MUSIKKINFORMASJON (MIC)
Postboks 1885-Vika N-OSLO 1, Tel. 41 72 90
Gateadr: Tordenskioldsgt 6 b.
Styreformann: Olav Anton Thommessen
Leder: Diane Hanisch
Stiftet 1978 som sentral for dokumentasjon og informasjon om norsk musikk.

NORSK MUSIKKBIBLIOTEKSFORENING (Norsk Seksjon av AIBM)
Adr: Statens Biblioteksskole, Dæleneggaten 26, N-OSLO 5.
Tel.: 35 37 90
Formann: Tua Oppsahl
Sekr: Jorunn Winju Hansen

NORSK MUSIKKSAMLING
Observatoriegaten 1, N-OSLO 2. Tel. 56 49 80
Bestyrer: Øystein Gaukstad

RINGVE MUSEUM
Lade Allé 60, N-7000 TRONDHEIM. Tel. 20 135
Dir: Jan Voigt

NORSK FOLKEMUSEUM – musikkamlingen
Museumsveien 10, N-OSLO 2. Tel. 55 80 90

DEICHMANSKE BIBLIOTEK – musikkavdelingen
Henrik Ibsensgate 1, N-OSLO 1. Tel. 20 43 35
Musikkbibliotekar: Tua Oppsahl

STATENS OPERASKOLE
Veitvetvegen 8, N-OSLO 5 Tel. 25 22 70
Rektor: Kresimir Sipusch
Elevantall 10.

STATENS BALLETTSKOLE
Tjuvholmen, N-OSLO 1.
Rektor: Henny Mürer
Opprettet 1979
Elevantall 45. årlig opptak 15

NORSK MUSIKERFORBUND
Stortingsgaten 28, N-OSLO 1. Tel. 42 55 21
Formann: Sigurd Lønseth
Stiftet 1911. Antall medlemmer ca. 1500 fordelt på lokalavdelinger og yrkesgrupper for musiker, musikk lærere, operasangere, ballettdansere, teaterinspisienter.
Tilsluttet Norges Kunstnerråd*
Nordisk Musikerunion*
Utgir NORSK MUSIKERBLAD (12 nr/år)

NORSK TONEKUNSTNERSAMFUND
Adr: Robert Levin, Gabelsgt. 46 B, N-OSLO 2. Tel.
44 64 48
Formann: Robert Levin (1978-79)
Stiftet 1912. Antall medlemmer ca. 130
Tilsluttet Norges Kunsterråd*
Nordisk Solistråd*

NORGES KUNSTNERRÅD
Adr: Kirkegaten 34, N-OSLO 1, Tel. 42 11 39
Under omorganisasjon
Stiftet 1940 som samarbeidsorgan for 30 kunstneriske organisa-
sjoner derav:
Norsk Komponistforening*
Norsk Musikerforbund
Norsk Tonekunstnersamfund*
Norsk Operasangerforbund*
Norsk Teater- og Musikkritikerlag*
Norske Populærautorer*

KIRKE- OG UNDERVISNINGSDEPARTEMENTET
Postboks 8119, Oslo-dep. N-OSLO 1 Tel. 11 90 39
Gateadr: Akersgaten 42
Ekspedisjonsjef, kulturavdelingen: Johs Aanderaa

NORSK RIKSKRINGKASTING
Bj Bjørnsons plass 1, N-OSLO 3 Tel. 46 98 60
Sjef for musikkavdelingen: Jan Ulf Jacobsen
Sjef for fjernsynets musikk-seksjon: Gunnar Rugstad
Utgir ÅRBOK

RIKSKONSERTENE
Munkedamsvegen 59 B, N-OSLO 2, Tel. 20 06 58
Styrets formann: Helge Sivertsen
Direktør: Eigil Beck
Produksjonssjef: Reidar Aas
Skolekonsertsjef: Leif Braseth
Opprettet 1968.

NORSK KULTURRÅD
Rosenkrantzgaten 11, N-OSLO 1 Tel. 33 11 56
Formann: Edvard Beyer (1978-)
Direktør: Åsmund Oftedal
Saksbehandler musikk: Berit Weyer Larsen
Opprettet 1965. Administrerer NORSK KULTURFOND
Utgir: Klassikerserie (noter/plater)

STATENS MUSIKKRÅD
Rosenkrantzgaten 11, N-OSLO 1, Tel. 33 11 56
Formann: Reidun Berg (1978-)
Skr.: Berit Weyer Larsen (1978-)
Opprettet 1962. Fungerer som Nemnd for nordisk musikk-sama-
beid, NOMUS

RÅDET FOR FOLKEMUSIKK OG FOLKEDANS
Universitetssentret N-7055 DRAGVOLL Tel. 96 575
Formann: Olav Bø
Konsulent: Egil Bakke
Opprettet 1972 som bindeledd mellom organisasjoner og insti-
tusjoner som arbeider med folkemusikk og folkedans.
Arkiv for folkedans.

NORDNORSK MUSIKKRÅD
Postboks 21, 9500 Alta
Formann: Ketil Vea
Skr.: Einar Ellingsen
Samarbeidsorgan for fylkesmusikkutvalgene i Nordland, Troms
og Finnmark.

BALLADE
Tordenskioldsgate 6 B, N-OSLO 1, Tel. 41 96 75
Redaktør: Christian Eggen
Utgiver: Ny Musikk (4 nr/år)

JAZZNYTT
Postboks 992-Sentrum, N-OSLO 1
Redaksjon: Johs Bergh m fl
Utgiver: Norsk Jazzforbund (4 nr/år)

JANITSJAREN
Postboks 130, 2260 Kirkenær
Redaktør: Odd H. Vanebo

MUSIKK I SKOLEN
Gladengveien 8/10, Oslo 6
Redaktør: Steinar Solpe
Utgiver: Landslaget Musikk i Skolen

NORSK KIRKEMUSIKK
Valvas vei 8, N-1440 DRØBAKK. Tel. 93 12 30
Redaktør: Kristen Øgaard. (Tel. 24 17 04)
Utgiver: Norges Organistforbund (10 nr/år)

NORSK MUSIKERBLAD
Stortingsgaten 28, N-OSLO 1. Tel. 42 55 21
Redaktør: Sigurd Lønseth
Utgiver: Norsk Musikerforbund (12 nr/år)

NORSK MUSIKKTIDSSKRIFT

Schøningsgate 42, N-OSLO 3. Tel. 46 75 43

Redaktør: Nicolai Dirdal

Utgiver: Norske Musikk læreres Landsforbund (4 nr/år)

SPELEMANNSSBLADET

Adr: Gunnar Stubseid. N-4692 RYSSTAD

Redaktør: Gunnar Stuvseid

Utgiver: Landslaget for Spelemenn (6 nr/år)

TONENS MAKT

Adr: Per E. Fjeld, Vei 2309 nr 31 d, N-OSLO 10

Redaktør: Per E. Fjeld

Utgiver: Norsk Arbeidersangerforbund

TREKKSPILL-NYTT

Postboks 9050-Vaterland, N-OSLO 1

Redaktør: Bjørg Midtlien Tel. 78 04 57

Utgiver: Norske Trekkspilleres Landsforbund (6 nr/år)